Colecția Clepsidra

HORIA UNGUREANU

RĂZBUNARE RATATĂ

EDITURA EMINESCU

Colecția
Clepsidra

De același autor

la Editura Eminescu :

Ochiul zilei de ieri (roman), 1976

Premiat la ediția a II-a a Concursului pentru debut al Editurii Eminescu

Vara bunei speranțe (roman), 1979

HORIA UNGUREANU

RĂZBUNARE RATATĂ

*

NOAPTEA PAPAGALILOR

EDITURA
EMINESCU

Colecția Clepsidra

BUCUREȘTI, 1982

RĂZBUNARE
RATATĂ

CAPITOLUL I

Roitan urca singur strada Primăriei. Încă de cînd fusese anunțat, avea îndoieli că ar fi ceva serios. Nu putea spune de ce. Poate imobilitatea aerului acestei dimineți de vară prelungită în toamnă să fi fost de vină, sau doar propria lui liniște în care se trezise de dimineață. Nici chiar pălăvrăgeala răgușită a plutonierului n-a reușit să-l irite.

„A fost o seară pe cinste", exclamase acesta. Și Roitan știa că plutonierul n-a avut nici un interes să exagereze. Întrînd, spusese pur și simplu „A fost o seară pe cinste". Nici bună dimineața, nici altceva care să însemne un salut. Iar el se ducea acum să-l vadă, mort, pe chiar cel despre care îi vorbise Ursu toată dimineața. Mai bine zis, o bună parte din ea.

„Ce om, domnule, ce om ! Face să-l cunoști. Vezi de la o poștă că se învîrte în altfel de lume. Scriitori, pictori, artiști, femei... Și ce femei !"

Roitan era trecut de vîrsta elanurilor nestăpînite. Femei ?! Ce poate ști plutonierul acesta, întotdeauna bine pieptănat și cu uniforma ca turnată pe trupul lui tînăr, despre femei ? Mai bine ar tăcea și și-ar vedea de treabă.

Ursu vorbise cu un ton însuflețit, nescos încă din atmosfera petrecerii de aseară. Îndoit peste tăblia biroului, muta fără rost cîteva hîrtii, mișcîndu-și mîinile ca un cîntăreț la țambal.

— L-ați văzut ?

— Pe cine ?

— Pe pictor. Ce face aici ?

Roitan zimbi ridicîndu-și imperceptibil colțul drept al gurii. Asta era situația și nu avea ce face. După atîția ani, întrebările veneau singure. Știa că vor urma și altele și că nu se vor opri pînă ce pictorul acela, care, în imaginația lui, nu însemna deocamdată decît o beretă și o salopetă stropită, va deveni o realitate palpabilă. Cu un chip anume, cu o culoare precisă a ochilor.

Era un exercițiu la care Roitan se deda cu plăcere, nescăpînd nici o ocazie pentru a-l repeta.

— Vrea să cunoască oamenii șantierului.

— Și a început cu tine !

Nu-i părea rău. Nu din cauza ambițiilor lui neîmplinite vorbise așa. Doar că nu suferea pornirile, entuziasmul ieftin. În cei peste treizeci de ani de serviciu a învățat bine unde duce asta.

— Are să stea aici mai mult timp. Zice că a venit să lucreze. Primarul și-a dat imediat seama că nu-i un simplu amator și l-a invitat la cină. Nu acasă, la restaurant. Eu eram la o bere cu profesorul Miloș.

Ultima precizare a plutonierului s-a născut sigur din dorința de a-și explica prezența în locul și printre oamenii de acolo. Dar, probabil, nu numai de asta. Vorbind, privise înspre Roitan într-un anumit fel, parcă pregătindu-se să riposteze la o remarcă neplăcută a acestuia.

Deci asta era ! Pînă la urmă s-a făcut masă mare. Oare cine-o fi plătit ? De bună seamă că nu pictorul. Aștia nu au bani niciodată. Unde mai pui că era și invitat. Coniacuri, grătare, bere... Sau vin. Și peste toate, planînd dezinvoltă, bereta care-i amețea cu glume din

lumea artelor, cu povești despre femei nemaivăzute și chefuri grozave în birturi și restaurante unde-i cunoștea și saluta o mulțime de oameni. Ce putea fi mai fascinant pentru plutonierul Ursu ?

— Și zici că a dormit...

— La Miloș. S-a făcut tîrziu și profesorul i-a dat camera lui. Spunea că-i va găsi el o locuință a doua zi și că, în noaptea asta, are să doarmă la un coleg.

Fusese gata, gata să întrebe la care. Parcă nu ar ști cu toții cine este „colegul".

Numai că toate acelea s-au întîmplat aseară. În timpul serii și al unei bune părți din noapte, în timp ce Roitan încerca să învingă durerea parșivă din picioare, stînd culcat pe spate, cu trei perini sub călcîie. Iar acum urca strada, căutînd să lege cap la cap spusele plutonierului cu ale femeii trimisă de nu știu cine să-l anunțe cum l-au găsit.

Aerul încins de deasupra șoselei îi dădea o senzație de plutire și nesiguranță ca în urma unui intens tratament cu chinină. Părea și nu părea el. Și liniștea se pierduse pe drum ca o bucată de gheață uitată la soare.

Roitan își scotea din cînd în cînd pălăria, trecîndu-și apoi, peste fruntea transpirată, batista pe care nu o mai lăsa din mînă. Simțea cum, sub fiecare braț, se lățea, iritîndu-l, o pată umedă.

— Poartă cu el o geantă doldora de fotografii și tăieturi din ziare și reviste. Am văzut și numele lui Petrașincu. Îl mai țineți minte ? Tipul acela din București care a vrut acum doi ani să-și facă vilă pe deal, în spatele parcului.

Atunci nu dăduse prea mare importanță celor spuse de Ursu. Înregistra, după un vechi obicei, tot ce auzea. Ca un aparat cu funcționare neîntreruptă, era capabil să

redea după cîteva săptămîni, aproape cuvînt cu cuvînt, o discuție obișnuită auzită în autobuz sau aici, la el în birou, ori în sala de așteptare între cei care veneau pentru vreo problemă oarecare. De obicei mutații și flotante. Mai ales în ultimii ani, de cînd au început exploatările miniere.

Pentru că, sub ochii lui, se întîmplaseră două evenimente. Ca într-un film bine ticluit, cu un final neprevăzut. Moartea și învierea localității. Ca într-o scamatorie, dar în care nimic nu era inexplicabil, geologii aceia scoaseră din pălărie un ou care s-a dovedit a fi de aur.

Acum nimic nu-l mai putea mira pe Roitan. Învățase că într-o viață de om se poate întîmpla orice. Și în bine, dar și în rău. Oamenii sînt de multe feluri, așa că numai un prost poate avea pretenția că îi cunoaște pe toți. Mai ales pe ăștia noi, ce nu încetau să vină în Ridiș.

Nu întrebase cum îl cheamă pe pictor. Nici înainte, nici după plecarea femeii de care își aduce aminte cu greu. Doar glasul i-l auzea clar, jumătate înspăimîntat, jumătate încărcat cu ceva la care, acum, Roitan îi găsea cu greu un corespondent. Poate întrebare, poate mîndrie că a fost prima care-l anunță. Fusese ca o ascultare la radio, în care nu poți vedea fața celui care vorbește.

De data aceasta se bucura că nu știe cum îl cheamă. Numele au personalitatea lor care, de cele mai multe ori, nu corespunde oamenilor care le poartă. Roitan încerca, înainte de a-l cunoaște cu adevărat, să reconstituie chipul și purtările pictorului doar după cele auzite de la plutonier. Ce știa despre el ? Mai nimic. Un pictor fără chip și fără nume, care reușește să adune în jurul lui mai mulți inși, mîncînd și bînd împreună ca și cînd s-ar fi cunoscut de cînd lumea. Și unul din ei îi dă camera în care va dormi pentru ultima oară.

Oare a mai apucat să se culce ? Şi de ce la Miloş şi nu la hotel ? Doar e plătit, are delegaţie, după cum spunea Ursu.

Întrebările veneau mereu, fără să le poată opri.

Avusese o geantă. Poate că şi altceva, o sacoşă, un geamantan, un rucsac..Ce treabă ! Să vii pentru a muri într-un loc în care n-ai mai fost. A bănuit oare ce-l aşteaptă ? Se spune că cei ca el, artiştii în general, au o sensibilitate ieşită din comun şi o intuiţie a viitorului neobişnuită.

O beretă şi nişte haine stropite cu culori de ulei. Nimic altceva nu-i venea în minte.

Roitan îşi şterse pentru a nu ştiu cîta oară fruntea şi ceafa transpirate, înaintînd cu mersul lui cumpătat de om greoi. Părăsi trotuarul pentru iarba uscată de la marginea şanţului. Cimentul încins îi ardea tălpile şi Roitan încerca să şi le apere evitîndu-l. Într-o mînă ţinea batista, în cealaltă pălăria. O părere de vînt îi răcorea din cînd în cînd creştetul pleşuv. Rareori întîlnea cîte un cunoscut. Şi cînd te gîndeşti că a fost o vreme în care nu-i era nimeni străin ! Ştia nu numai cum îi cheamă şi unde stau, dar şi care al cui este, ce bucurii şi necazuri avea fiecare. Pe atunci se simţise un fel de tată al tuturor, important şi util, atent în drămuirea dreptăţii. Să ajungă la fiecare. Cazurile erau rare şi simple. O bătaie la joc, o ceartă între doi vecini îndărătnici. O vacă pierdută care se întorcea singură mai tîrziu, cu ugerul umflat de lapte. Iar acum...

De departe zări femeile adunate în faţa porţii şi, dincolo de gard, proptit de stîlpul tîrnaţului, Petran, al doilea plutonier al lui.

Urcînd scările casei încercă, pentru ultima oară, să găsească un chip necunoscutului, dar nu reuşi. Imaginaţia îi era total obturată de bereta aceea blestemată.

La nici un metru deasupra covorului văzu o pereche de pantofi albiţi de praf şi, ceva mai sus, înfiptă doar pe jumătate, lama argintie a unui cuţit cu prăsele din corn de cerb.

•

Căpitanului îi trebuiră cîteva clipe să se dezmeticească. Abia apoi îşi dădu seama că, încă de la poartă, profesorul Miloş păşise tăcut în spatele său. Rămase nemişcat în prag, refuzînd să creadă că totul este adevărat. Pentru prima dată i se întîmpla să-l izbească direct în faţă un lucru absolut lipsit de logică. În meseria lui văzuse multe şi de tot felul, dar un om spînzurat şi înjunghiat în acelaşi timp, nu. Privind trupul atîrnat de cîrligul tavanului, îşi aduse aminte de vorbele plutonierului Ursu care încercase să-i aţîţe curiozitatea. Într-adevăr, acesta avusese dreptate. Întîlnirea cu pictorul depăşise toate aşteptările. Era mai mult decît o surpriză, era chiar consternare. Cel puţin asta se putea citi pe faţa uluită a lui Roitan. Părea că vede pentru prima dată un ins băgînd două săbii într-o teacă.

— Plutonier !

— Ordonaţi ! spuse Petran, încercînd să pară calm.

Acum nu-i venea prea greu, corpul masiv al şefului său mascînd cu totul priveliştea de dincolo.

— Cîţi au intrat aici ?

Roitan vorbea întors cu spatele la ei, nereuşind să-şi dezlipească ochii de mînerul cuţitului. Era unul cum astăzi nu se mai face. Rareori, şi doar prin pieţele de vechituri mai poţi da de unul la fel.

— Nimeni, se grăbi Petran să răspundă. De cînd stau eu aici n-a intrat nimeni.

Prin geamul din față se vedeau casele de peste drum și șoseaua străbatută rapid de umbre. Din stradă, murmurul femeilor răzbătea ca un bîzîit înfundat și monoton. Era liniște.

— Ce întîmplare, domnule, ce întîmplare !

Profesorul Miloș încerca să-și arate mirarea față de un asemenea fapt. Trăise pînă acum liniștit, ca orice burlac, în căsuța asta veche. Cele două încăperi îi erau mai mult decît suficiente vieții lui de om cumpătat. O cameră în care să doarmă și alta, de fapt o mică tindă, pentru treburile zilnice ale unui profesor de matematică într-o localitate ca aceasta.

Stăteau toți trei în prag ca și cînd ar fi așteptat să li se deschidă ușa. Roitan, strîngînd încă batista în pumnul încleștat al mîinii stîngi, ca pe un lucru de preț ce-ar putea, altfel, să-i scape, împlîntat în pragul ros al ușii, ocupînd toată intrarea cu umerii săi largi și, la nici un metru în urmă, Petran și profesorul, dezorientați ca niște ogari care, exact cu cîteva momente mai înainte, pierduseră surprinzător dar definitiv o urmă.

Apoi Roitan păși peste prag. Înconjură camera de cîteva ori, ferindu-se să atingă corpul pictorului, evitînd chiar să-l privească. Pe canapea, un geamantan negru, deschis, cu cîteva haine în el. Geanta, așezată pe masa de lîngă geam. Nimic, în afară de masă, nu părea mișcat de la locul firesc pe care ar fi trebuit să-l ocupe în camera profesorului.

Înăuntru era insuportabil de cald, așa că Roitan ieși în coridor și se sprijini de balustrada de lemn. Își aduse aminte de batistă și-și șterse încet gîtul transpirat. Era aprins la față, dintr-odată se simți obosit.

Curtea, nefolosită de ani, fusese năpădită de o iarbă măruntă și deasă, pîrjolită pe alocuri de arșița verii.

Plutonierul Petran își aprinse altă țigară și aruncă jarul chibritului în iarba din care se ridică brusc un firicel de fum împrăștiat repede de vînt. Milos tuși de cîteva ori, încercînd să atragă atenția căpitanului.

— Cum ați dat de el ?

— Venisem să-l scol. Aseară a cam băut și m-am gîndit că... Ezită un moment dîndu-și seama că Roitan nu are de unde să știe ce a făcut el în seara trecută. Am fost împreună la o bere. Adică n-a fost tocmai așa. De fapt l-a adus acolo primarul.

Se străduia să-și găsească cuvintele, lucru ce nu-i stătea în fire. Roitan asculta, uitîndu-se cu un interes exagerat la zidul galben al clădirii ce închidea una din laturile curții. Un geam înalt și nefiresc de îngust sta deschis înspre afară. În fund, curtea era despărțită de grădină printr-un gard vechi, din sîrmă împletită. Pe alocuri se căscau găuri în plasa ruginită de vreme. Din capătul cîte unui stîlp atîrnau fire de sîrmă ghimpată. Preocupările gospodărești ale lui Miloș nu depășeau cadrul strîmt al camerelor sale.

De la trepte înspre fîntîna cu cumpănă o cărare îngustă tăia ca o cicatrice covorul de iarbă.

Va să zică, taburetul în loc să stea, cum ar fi fost normal, sub picioarele spînzuratului, a fost găsit lîngă perete, la nici doi centimetri distanță de acesta. Tencuiala neatinsă și lipsa oricărei urme de var pe marginea scaunului dădeau să se înțeleagă că cel ce-l pusese acolo n-a fost nici grăbit, nici neatent. Urme abia vizibile de praf pe tăblia scaunului îi arătau căpitanului că cineva s-a urcat încălțat pe el, ca apoi să șteargă destul de neglijent urmele lăsate de tălpile încălțărilor. Dacă era așa, Roitan își zise

că acela, oricine ar fi fost, n-a dat dovadă de prea mult zel într-o operație atît de simplă. Altfel nu-și putea explica neglijența cu care încercase omul să facă urmele dispărute.

— Scaunul stă întotdeauna acolo ?

— Care scaun ? nu înțelese Miloș. În tindă, la masa de lucru a profesorului, mai existau două scaune, cu spătar curbat.

— Am găsit taburetul în stînga ușii. De regulă acolo îl țineți ?

— Nu. Aseară cînd am plecat mai era încă la locul lui, în fața toaletei.

Profesorul părea sincer mirat de observația căpitanului. Probabil că, în zăpăceala momentului, nu sesizase schimbarea.

— Ușa era încuiată ? Vreau să spun cînd ați revenit, azi dimineață.

— Nu, dar nu m-am mirat. Crezusem că deja s-a sculat.

— Aha ! făcu Roitan, apoi nu mai spuse nimic.

Ascultîndu-și glasul, căpitanul avea impresia că altcineva, în afara lui, pune întrebările și se miră de lipsa de metodă a aceluia. Între timp încerca să găsească o explicație felului stupid în care lucrase asasinul, numai că nu dădea nicicum de rostul cuțitului. Slabele urme de sînge nu puteau însemna altceva decît că pictorul era mort în momentul în care a primit loviturile.

— Și ? îl îmboldi din nou pe profesor.

— V-ați trezit ? am întrebat deschizînd ușa tindei. Dar nu mi-a răspuns. Am trecut dincolo și, în primul moment, mi-a făcut impresia că umblă la bec.

Adevărat, cu greu poți bănui că cineva stă spînzurat în propria-ți casă.

Profesorul scoase batista și începu să-și frece palmele umezite. Arăta nefiresc de corect îmbrăcat pentru situația aceea. Doar pantofii prăfuiți, ca ai mortului, puneau o notă discordantă în ținuta lui și șuvița de păr care se încăpățîna să alunece tot timpul în față. În general nu era unul care să se lase influențat de ceva care nu-l interesează direct. Acum se străduia să răspundă corect la întrebările căpitanului.

Roitan își mută privirile de la Miloș la plutonier.

— Cum de ești aici ?

Scăpat de aerul închis al casei, Petran își recăpătase o parte din liniștea cu care obișnuia să întîmpine întîmplările vieții. Avea acasă trei copii de crescut și, în pat, o nevastă bolnavă care nu putea coborî decît ajutată. Anii în care fusese de toate în casă i-au conferit chipului său o încremenire de om ascuns și greu de înțeles. Adevărul e că multă lume se ferește să aibă de-a face cu el.

— M-a strigat Tena, răspunse imediat Petran. Apoi am considerat că-i bine să nu las oamenii să-și vîre nasul pe-aici.

Brusc, Roitan își reaminti chipul soției lui, Tena, telefonista, și faptul că plutonierul locuiește pe aproape, imediat după colț.

— Urîtă treabă, continuă plutonierul, întorcînd capul înspre intrarea tindei. Nu văd cine s-o fi putut face.

Una o excludea pe cealaltă. Frînghia, cuțitul, și invers. Admițînd funia, cuțitul își pierde tot hazul. Ce minte dementă, Roitan nu-și putea imagina altfel, găsise de cuviință, după ce l-a agățat acolo, să-i mai dea, mort fiind, și trei lovituri de cuțit ? Pentru siguranță ? Pe dracu ! Cine-a mai văzut spînzurat trezit din morți ? Singura explicație valabilă părea ivirea unui moment de rătăcire în mintea cuiva. Dar într-a cui ?

— Oricine, se trezi Roitan vorbind, ca și cînd, într-un tîrziu, s-ar fi hotărît să răspundă plutonierului. Dar Petran nu-l întrebase nimic, iar vorbele lui n-au fost altceva decît mirare. Așa că privi spre Roitan ca și cînd acesta l-ar fi învinuit de ceva.

— Of, doamne! Cine-ar fi crezut?! începu Miloș să se plîngă. Cînd te gîndești că puteam fi eu în locul lui.

N-ar fi exclus, își spuse Roitan. Victimă nevinovată căzută în capcana întinsă altuia. Lui Miloș, de pildă. Își așeză apoi pălăria pe cap și începu să coboare scările. Sub pașii lui lemnul scărilor gemea înfundat. Apoi, din curte, se adresă celor doi rămași încă în coridorul înalt.

— N-ar fi rău să mai stați o vreme pe-aici.

Profesorul dădu din cap a înțelegere. Lui îi fuseseră adresate vorbele alea.

Ajuns în stradă, Roitan încercă să împrăștie femeile adunate în lungul gardului. Cum își rotea brațele, vorbind, părea că mînă spre casă niște păsări rătăcite.

CAPITOLUL II

Plutonierul Ursu scria ceva într-un registru. Cînd intră Roitan se ridică brusc în picioare, privind curios înspre căpitan. Vru să întrebe ceva, dar șeful său i-o luă înainte.

— Fă-mi legătura cu Pîncota.

Știa acum datele esențiale. Pictorul avea patruzeci și cinci de ani, se numea Tudot Deleanu și murise. Patul

nedesfăcut arăta clar că nu mai apucase să-l folosească în noaptea aceea.

Un timp nu scoaseră nici unul vreun cuvînt. Deşi în birou era aproape răcoare. Roitan continua să-şi facă vînt cu pălăria. Apoi telefonul ţîrîi scurt şi căpitanul puse mîna pe receptor.

— Alo ! Aici Roitan. Poftim ? Capitanul Roitan de la Ridiş. Dumneavoastră sînteţi ? Să trăiţi. E nevoie de o echipă... Un nebun.. A venit ieri, dracu ştie de unde, şi dimineaţa l-au găsit spînzurat. Tudor Deleanu... pictor cred. Aşa-susţinea el... Da, şi Marinescu... Cum ? Sigur, fie şi Iancec... În regulă... Să trăiţi.

Lucru tare neplăcut. Pe o aşa căldură numai asta mai lipsea.

— Ursule !

— Ordonaţi.

— Mai spune o dată istoria de aseară.

Povestea plutonierului avea acum mai multă viaţă. Locul beretei îl luă un cap rotund, acoperit cu păr cărunt, scurt, pieptănat în jos, spre frunte. Salopeta nu era altceva decît un costum albastru cu dungi albe, subţiri. Sub pantaloni o pereche de ciorapi parcă făcuţi din acelaşi material ca şi haincle. Pantofii, vechi, scîlciaţi şi cam prăfuiţi.

Genul acela de oameni cărora întotdeauna le lipseşte cîte cèva pentru a fi cu adevărat bine îmbrăcaţi.

— Stiai cum îl cheamă ?

— Aseară îi ziceau „maestre". Acum ştiu, şi Ursu arătă cu capul înspre telefon.

— Cum a venit ?

— L-a luat unul cu camionul, de la Pîncota. Zicea că s-a plîns că nu-s mai dese autobuzele.

Roitan întreba de una, de alta, în aşteptarea echipei. Spera să pice dintr-un moment în altul. Doctorul Iancec,

cu ochelarii lui auriți așezați în fața unor ochi veșnic mirați, verzi și umezi ca mătasea broaștei, Marinescu, tipul acela tăcut și meticulos, căruia rar i se întîmpla să-i scape ceva și care avea acasă, în apartamentul din PiațaVeche, în niște albume orînduite pe ani, fotografiile tuturor escrocilor și criminalilor cu care avusese el de-a face. Mai era și cel cu amprentele, care purta după el în toate ocaziile o geantă jerpelită, burdușită cu fel de fel de substanțe, periuțe, bucățele de sticlă, cîrpe și Dumnezeu mai știe cîte altele. Maiorul era plecat la Arad.

— Cine a mai fost cu voi la masă ?

— Primarul, inginerul Căliman, Miloș, un alt inginer, unul tînăr care lucrează la mină, dar el a stat puțin. În cîteva rînduri a trecut și responsabilul pe acolo. Și eu, păru că-și amintește plutonierul, doar în ultima clipă.

Sigur, atracție mare. Căpitanul simțise încă de dimineață o inexplicabilă aversiune față de pictorul acela necunoscut. Nu-i plăcea. Prea era volubil și gălăgios.

De data asta, auzind pentru a doua oară relatarea plutonierului și după ce l-a văzut pe Deleanu, putea face mult mai ușor reconstituirea scenei. Treaba părea simplă, dar numai pînă la un punct, de unde se complica al dracului. Pur și simplu rațiunea căpitanului, bunul lui simț chiar, refuzau să accepte faptele așa cum, realmente, păreau a se fi petrecut. Ceva nu mergea. Cuțitul îl încurca cel mai tare. Fără el ar putea accepta pe moment chiar și ideea sinuciderii, deși...

Ca orice om, dar mai ales ca vechi lucrător în miliție, își făcuse o părere cît de cît adevărată despre sinucigași. Observase că mai toți se trădau prin ceva. Bunăoară Coriolan, bătrînul acela care a stat ani de zile, singur, în casa lui de la marginea cimitirului. Oamenii aproape că îl și uitaseră cînd, așa ca din senin, s-a răspîndit vestea că nu

mai poate dormi. Și așa a și fost. Cinci zile și cinci nopți a stat pe lavița din fața porții, descriind în praf figuri ciudate cu bastonul său din lemn de alun, nebăgat în seamă de nimeni. În ziua a șasea l-au văzut bălăbănindu-și corpul slab și uscat în dudul din curte. Sau Iosana, fata lui Iopa, cea care s-a întors aproape nebună după o scurtă și nefericită căsătorie la Arad. Toată viața ei a fost o ființă ciudată. Roitan își aduce aminte cum, după moartea mamei ei, muncise ca o roabă, ducînd în spinare gospodăria tatălui, neștiind niciodată ce-i odihna. O fată singuratică și sperioasă ca o vietate de pădure. La cîteva zile după arestarea bărbatului ei, a dispărut. Mai apoi a fost văzută prin munți, în străfulgerări scurte și nesigure, care puteau fi doar simple păreri, de fel de fel de oameni ce-și păsteau vitele pe Highiș. Pînă cînd, într-o dimineață, a scos-o taică-su din fîntînă. Venise să moară acasă.

Se părea că toți, înainte de a face ceea ce le intrase în cap, încercau să fugă. Să fugă cu adevărat sau doar în ei înșiși, ca sărmanul Coriolan, sperînd astfel că pot scăpa de ceva care nu le mai dădea pace și liniște, dar nereușind pînă la urmă : ideea trecerii dincolo ca singur mijloc posibil de izbăvire. Un fel de pod, dar peste o altă rîpă, pe care cu greu se hotărau să-l treacă.

Doar Deleanu o făcuse petrecîndu-și, bînd și cîntînd marșul Iancului, ca un om lipsit de grijă. Roitan îl vedea și acum atîrnînd sub bec. Da, arăta ca orice spînzurat. Nimic deosebit, dacă elimini cuțitul. Cine știe, poate că asta l-a caracterizat întotdeauna, să facă lucrurile altfel decît se fac ele de obicei. E posibil ca totul să se fi desfășurat după un plan bine chibzuit, pus la punct etapă cu etapă încă dinainte, înainte de a ajunge în Ridiș. Sau nu. Ideea să-i fi venit mai tîrziu, în timpul chefului, sau și mai tîrziu, în casa lui Miloș, înainte de a se culca. Doar frînghia era pre-

gătită, îl aștepta. Nu avea decît să o dea jos de acolo, din lungul tîrnațului unde o întinsese profesorul pentru uscatul rufelor sale. Dar de ce ? De ce, și într-un caz și în altul ? Adică de ce trebuise să moară ?

Și nu era numai cuțitul. Intrînd în camera lui Miloș, Roitan simțise un oarecare miros. La început nu i-a dat mare atenție. Apoi, încercînd să-l determine, și-a dat seama că nu poate. Ceva foarte cunoscut dar care, cu toate eforturile căpitanului, refuza să se dezvăluie.

Pe măsură ce relatarea plutonierului se apropia de sfîrșit, Roitan își da tot mai mult seama că istoria nu se încheagă și că Tudor Deleanu nu vrea să stea în centrul imaginii. Nu reușea să fie personajul cel mai important în petrecerea organizată chiar pentru el. Era ca și cînd ai fi plasat o fotografie în mărime naturală sau un manechin în mijlocul unei mese de cheflii, iar acestia să ia manechinul (sau fotografia) în serios si să vorbească și să închine cu el. Adevărul e că nu mergea defel. Cu cît se chinuia Roitan mai mult, cu atît Deleanu se încăpățîna să rămînă doar o plăsmuire inertă, lipsită de înțelegere față de străduințele căpitanului de a-l anima.

— La dracu ! spuse Roitan și lovi cu pumnul în tăblia biroului. Se ridică apoi și se întoarse să privească strada prin fereastra larg deschisă. Nu-i erau firești astfel de ieșiri, așa că Ursu se întrebă surprins cu ce a greșit. Un timp nu știu ce să facă, după care tuși încurcat și reluă timid de unde-a fost întrerupt.

— Primul care a plecat a fost profesorul Miloș. După cîteva minute bune, să tot fi fost...

— La dracu ! repetă Roitan, și în momentul acela, dincolo, în stradă, se opri mașina miliției. Cineva deschise portiera și începu să-l strige pe căpitan.

Văzîndu-i, Roitan își întoarse ochii în altă parte.

Cei trei păşeau în tăcere. Spre sud, dincolo de capătul în pantă al străzii, se zăreau, tremurate, prin aerul încălzit, zidurile roşii ale blocurilor care se construiau pentru mineri. Aici, în vale, totul era ca acum douăzeci de ani. Singura schimbare a fost asfaltarea şoselei ce duce spre zăcămintele de cupru descoperite în urmă cu opt ani. Astfel că, într-o dimineaţă nedeosebită cu nimic de celelalte, compresoare, buldozere şi camioane grele încărcate cu generatoare, instalaţii de foraj, grupuri electrogene, fiare şi baloţi de sîrmă au început să treacă fără oprire, de la nord spre sud, către aceeaşi ţintă aflată undeva în măruntaiele munţilor. În urma lor, cascle Ridişului rămîneau acoperite cu un strat subţire de colb alb şi fin, ca un văl de mireasă. Apoi pe Izlaz s-au ridicat primele barăci de scînduri, pentru străinii aceia îmbrăcaţi fiecare altfel şi care au adus aici, odată cu maşinile şi aparatele lor, modul de viaţă şi graiul potrivit locului de unde veneau. Şoferi, buldozerişti, artificieri, ingineri năvăliră în iureş peste liniştea localităţii de la poalele Highişului, pulverizînd-o în toate vînturile.

Cu timpul, locul barăcilor l-au luat blocurile, ceva mai mici la început, şi, în nici opt ani, pe locul fostului Izlaz, s-a ridicat un adevărat oraşel, cu şcoală, cinematograf, farmacie, restaurant şi toate celelalte.

Roitan îşi lăsă ochii în jos, clipind des. Lumina era dureros de intensă. La dreapta, în rînd cu el, mergea Iancec, tînărul medic legist venit în locul lui Boieru, plecat în concediu. Puţin mai în urmă, mestecînd ghemotocul de gumă, Marinescu, pe umăr cu aparatul său de fotografiat.

Tăceau moleşiţi de focul ce curgea peste ei. Durerea din picioarele căpitanului nu slăbea deloc, iar pantofii pă-

reau din plumb încins. Ramele aurite ale ochelarilor lui Iancec aruncau scîntei la fiecare mişcare a capului.

„Dacia" miliţiei trecu pe lîngă ei acoperindu-i cu praf şi miros de benzină arsă. Roitan se opri, îşi sterse fruntea, apoi porni mai departe exact în momentul în care începură să bată clopotele bisericii. Mortul nu era de aici dar trebuia respectat.

Salvarea aştepta în faţa porţii. Cealaltă maşină oprise ceva mai sus, sub ramurile stufoase ale unui dud.

Petran stătea tot acolo, proptit de stîlpul tîrnaţului, neclintit ca acum două ore. Fuma. În poartă, Stela Tena, telefonista, în tură liberă probabil. Mîna dreaptă o avea înfăşurată într-un colţ al şorţului de bucătărie, obicei cu care Roitan s-a obişnuit greu după venirea în Ridiş. Nicăieri pe unde umblase nu a mai întîlnit felul acesta de a-ţi exprima teama şi îngrijorarea.

Văzîndu-i, Petran îşi aşeză chipiul pe cap şi dădu un bobîrnac ţigării, aruncînd-o în curte.

Camera era mobilată la fel ca mai toate celelalte ale caselor nou construite, ori ale blocurilor înălţate dincolo de Rîpa Niomii. Recamierul, cu ladă şi spătar tapiţat, pe peretele din dreapta ; în faţă, la stînga geamului, un dulap-vitrină în oglinda căruia se reflectau nelipsitul serviciu de cafea şi un peşte de sticlă ; pe peretele cu uşa, toaleta de rigoare cu oglinda ei asimetrică. Masa, care pînă mai ieri stătuse de bună seama la mijloc, era trasă spre celălalt geam cu perdele de tifon ce dădea în curte. Pe masă, o pătură subţire de lînă ţesută în motive florale. Covorul de iută, colorat în alb şi albastru, acoperea aproape întreg spaţiul dintre mobile. O mică vază cu flori artificiale trona singură pe marginea toaletei.

În mijlocul camerei, agăţat de cîrligul gros al beciului cu glob alb, atîrna nemişcat pictorul. Profesorul Miloş

privea nehotărît din uşă. Lîngă el, cu altă ţigară în gură, plutonierul Petran urmărea atent scînteile alb-orbitoare ce săreau din blitzul lui Marinescu.

Fiecare ştia ce are de făcut şi îşi vedea liniştit de lucrul său.

Medicul legist constată moartea lui Deleanu, stare de care nimeni nu se îndoise pînă atunci.

În spatele plutonierului se iviră cei doi de la Salvare. Iancec le spuse că pot să-l dea jos. La un semn al căpitanului, Petran se apucă să scotocească prin buzunarele mortului.

Căldura le călca tuturor pe nervi.

Roitan se întoarse cu faţa spre geam, privind absent cumpăna ridicată a fîntînii. Batista era numai bună de stors şi cămaşa avea în spate o pată întunecată. Din cînd în cînd alunga cu mişcări bruşte musca ce-i bîzîia insistent în jurul capului. Cînd îşi agita braţul, căpitanul părea o pasăre uriaşă care încearcă zadarnic să zboare cu o singură aripă. Ascultînd doar, ştia ce se întîmplă în spatele său.

Cei doi de la Salvare trecură prin curte. cu targa grea între ei. Omul din faţă şchiopăta, tîrîndu-şi prin praf piciorul drept care stătea ţeapăn, neîndoindu-se din genunchi. Blitzul lui Marinescu terminase de scăpărat, probabil acum îl aşeza în husă. Medicul legist scria ceva scîrţîind cu peniţa Pelikanului pe care-l purta de obicei prins în buzunarul de la piept al vestonului.

— Ce să fac cu astea ?

Petran puse pe masă lucrurile scoase din buzunarele pieptorului. Din portmoneu alunecară cîteva poze. Plutonierul le împinse la loc cu un gest grăbit, parcă s-ar fi scuzat, parcă el le-ar fi pus acolo, din greşeală.

Cineva încercă becul și, pentru o secundă, pe masă, în fața lui Roitan, apăru, abia vizibilă, umbra sa.

— Cere o pungă.

Marinescu cobora treptele. La ultima se opri și scuipă în praful curții. Își săltă apoi aparatul și porni spre stradă. Roitan se întoarse. Becul, stins, pendula încă, ușor.

— Deocamdată atît, spuse Iancec, înșurubînd capacul stiloului și vîrîndu-l în buzunar. Își scoase apoi ochelarii și începu să și-i șteargă cu mișcări mecanice. Acum părea altul. Avea aerul orbilor neajutorați care așteaptă să fie trecuți pe cealaltă parte a străzii.

Petran se întoarse cu punga. Trecînd prin dreptul scaunului care stătea tot acolo, lîngă perete, se aplecă asupra lui, ca și cînd ar fi vrut să-l ridice.

— Stai ! strigă Roitan. Lasă-l acolo.

Era un taburet de bucătărie, vopsit verde. Pe una dintre stinghii atîrna o cîrpă roșie.

„Scaunul și mirosul", mormăi Roitan. Încă nu avea un plan și asta îl irita.

— Ce-i sigur e că-i mort, încercă Iancec să glumească, dar fața îi rămăsese impasibilă, neutră. Cuțitul n-a mai putut face nimic. Omul era deja mort de cel puțin zece minute. Sper să nu mă înșel. Și dacă te interesează, părerea mea este că au fost doi. Poate chiar trei, dar atunci unul, cel cu cuțitul, a sosit mai tîrziu. Altfel nu văd de ce s-o fi făcut. Nu sînt decît trei lovituri, toate ușoare. Cred că nu s-a luptat cu ei. Mîine îți trimit procesul verbal. Mai rămîi ?

Ieși nemaiașteptînd răspunsul căpitanului.

„Au lucrat repede", se gîndi Roitan, urmărind din coridor plecarea Salvării. Iancec se opri în poartă, privi înapoi și făcu înspre Roitan un semn cu mîna. Acesta înclină capul și încercă să zîmbească. Îi plăceau oamenii leuți.

După plecarea mașinilor se întoarse în casă. Trecu prin tindă și intră în camera cealaltă. Acum părea ceva mai puțin cald înăuntru. Văzu scaunul și se îndreptă oftînd spre el.

— Nu acolo ! strigă Miloș. Ștergeți tot, pentru numele lui Dumnezeu !

Roitan sări speriat, neștiind ce-a făcut. După care, dîndu-și seama, se reașeză.

Un timp tăcură amîndoi. Apoi Roitan începu să-l întrebe. Afară, plutonierul Petran aștepta liniștit ordinele căpitanului.

CAPITOLUL III

Trecuse de cinci și soarele încă ardea.

Rezolvase totuși cîteva lucruri. L-a ascultat pe profesor și i-a cerut apoi să dea și o declarație scrisă, pe cei doi sergenți i-a pus să chestioneze vecinii, doar, doar or fi știind vreunul din ei ceva, a vorbit la telefon încă o dată cu „centrul" și a primit confirmarea pentru anchetă. Acum se îndrepta spre restaurantul cel nou.

De la școală șoseaua urcă ușor, în linie dreaptă, și doar după ce depășește Izlazul, printr-o curbă largă, deschisă spre stînga, se duce către poalele împădurite ale Highișului.

Deocamdată între cele două părți ale localității, vechiul Ridiș și Izlaz, există o legătură destul de slabă. Doar că se înscriu în perimetrul aceleiași localități și au condu-

cere unică. Altfel, în vatra așezării rămăseseră ridișenii, adică cei născuți acolo din tată în fiu, iar Izlazul este locuit aproape numai de noii veniți. Amestecul dintre ei era pe la început. Cei din vale spun „mă duc la oraș", ceilalți „mă duc în sat". Granița o constituie Rîpa Niomii și podul construit peste ea, pe care îl trec dintr-o parte în alta. Ridișencele, cu lapte și fructe, spre „oraș", minerii, coborînd să bea un vin bun la birtul lui Lup.

Roitan se întrebase de multe ori ce s-ar fi întîmplat cu așezarea asta atît de veche dacă inginerii aceia n-ar fi nimerit aici, absolut întîmplător, după cum credea el, și n-ar fi dat peste zăcămintele acelea. Citise sau auzise că în lume ar exista nenumărate localități, chiar orașe, moarte, dar refuza să conceapă că Ridișul ar fi putut deveni una dintre ele. Era încredințat că ceea ce s-a întîmplat trebuia, în mod logic, să se întîmple și că, dacă nu s-ar fi ivit mineritul, găseau ridișenii ceva în loc.

Drumul de acasă pînă la post ține cam douăzeci de minute. Nu e lung, dar el niciodată nu a umblat repede. Avea obiceiul să vorbească cu oamenii și copiii întîlniți în cale și, uneori, intra la un pahar rece de vin. Așa afla aproape toate noutățile. Pentru copii avea pregătite în buzunare pungi cu bomboane, care, vara, îi murdăreau hainele. Marta nu spunea nimic, simțindu-se oarecum vinovată că n-a putut dărui soțului ei măcar un urmaș. Era singurul lucru ce le lipsea și Roitan se consola iubind copiii altora. Împreună, formau un grup ciudat. Omul acela înalt și gras, înconjurat de copii de toate vîrstele, construind și înălțînd zmeie, organizînd întreceri de tir cu arcul, în care cîștigătorul primea două bomboane, iar ceilalți, una, pescuind în Vale, sau făcînd mici excursii de o jumătate de zi, de unde se întorceau cu ciuperci și poame de pădure. Spre seară se adunau pe podețul văruit din fața postului și îl

ascultau cum spune povești, în mare parte inventate de el. Punea atîta patimă în asta încît, auzindu-l, ai fi zis că și le spune sieși. Poate și pentru că el nu a avut de la cine să le asculte atunci, demult, în serile copilăriei lui apuse. Cine nu are părinți, nu are nici bunici.

Ajungînd dincolo, pe Izlaz, Roitan observă încă o dată cît de repede noul se stabilizează, devenind fapt obișnuit de viață. Iată, nu s-au scurs decît opt ani și parcă de cînd lumea Izlazul nu a fost altceva decît un pămînt ocupat de străzi și blocuri, de spații verzi și de terenuri de joacă. Peste imaginea vechiului izlaz, parcul părea o mănușă fină trasă pe mîna aspră a unui muncitor.

Terasa hotelului era aproape pustie. Sub umbrelele de soare, doi mineri, în maiouri și sandale pe picioarele goale, încercau să se răcorească bînd bere la halbă. Pe fațada clădirii, sub streașină, scria cu litere mari, albastre, Hotel Izvor.

Roitan se obișnui încet cu semiîntunericul dinăuntru. Barmanul îndreptă spre el o față suferindă, crispată, ca și cînd ar fi ținut tot timpul picioarele în apa înghețată a izvoarelor care alimentau orășelul. Citea *Sportul*, cocoțat în spatele tejghelei, pe un scaun foarte înalt. Calendarul de deasupra etajerei cu sticle arăta : marți, 3 septembrie. În fund, la o masă, două fete și un băiat. Lîngă geam, un bătrîn arunca bucăți de langoș cîinelui său. La fiecare îmbucătură, gura animalului se închidea cu un clănțănit metalic.

— O bere, ceru Roitan. Vru să mai adauge ceva, dar fata plecase deja, nu-i mai văzu decît spatele mlădios de femeie tînără. Cît era sala de mare, așezate în rînduri, mese și scaune. O masă la patru scaune. Niciunde două sau trei mese alăturate.

Ușa din spatele barului se deschise lăsînd să intre o femeie corpolentă, îmbrăcată într-un halat alb, pătat.

— Vasile, hai să-mi tai o găină !

Pe barman îl cheamă Vasile Cobzaru și are un talent deosebit în a găsi motive de ceartă consumatorilor. Înainte de a veni aici fusese vînzător într-un *aprozar* la Pîncota Nevastă-sa gătește sarmale bune și, cam o dată pe lună, Roitan o aduce pe Marta aici, la cină.

Masa la care se așezase, imediat în dreapta intrării, era mascată de aripa deschisă a ușii. Prin geamul prost acoperit al vitrinei, soarele îi ardea spatele.

Stăpînul cîinelui sorbea înghițituri mici din paharul cu vin roșu. Javra moțăia acum încolăcită sub scaun.

— Doriți să gustați ceva ? Avem niște frigărui proaspete.

Barmanul stătea înfipt în fața lui, privindu-l fără pic de interes. În mîna stîngă avea un șervet nu tocmai curat.

Roitan îi trase un scaun de sub masă Încerca să facă abstracție de vădita proastă dispoziție afișată de Vasile Cobzaru. Barmanul se așeză încet, aproape alene, ca unul ce n-are nimic de cîștigat din asta.

— Aseară ai fost liber ?

— Am fost, răspunse Cobzaru. Privea cu același dezinteres firimiturile uscate din jurul scrumierei. Apoi păru că-și dă seama de adevăratul sens al întrebării și continuă : Dacă vreți să știți ce-am făcut, întrebați-l pe celălalt. I-am ajutat pînă la închidere. Face și el la fel cînd am mulți clienți.

Abordîndu-l pe barman, Roitan nu mizase pe cine știe ce dezvăluiri, așa că răspunsul înțepat al acestuia îl lăsă indiferent. Știa că la prima vorbă mai aspră se va muia Dar acum nu avea nevoie de lamentații, îi convenea mai

mult așa. Cel puțin deocamdată. Ultima afirmație a barmanului îl avertiză ca un semnal luminos. „Cînd am mulți clienți." Deci aseară au fost mulți, deci „nu-i pot ști pe toți cîți s-au perindat pe la mese".

— Mă interesează doar o singură masă.

Căpitanul nu înțelegea pentru care motiv anume încerca celălalt să se apere. Cunoștea sistemul : nu știu, n-am văzut. Așa începe fiecare. Nu părea un fricos. Roitan regretă că nu a încercat pînă acum să afle în ce ape se scaldă cei de la Izvor.

— Care ?

„Nu vrea", se gîndi. Simțea cum stomacul îi tremură ușor, scuturat de un început de rîs. „Nu-i tîrziu nici de-acum", își zise. „Mîine sau poimîine, se hotărî căpitanul. Atunci să-l văd..." Sorbi din paharul verde, de sticlă groasă, și-l umplu iar. Transpira prin toți porii. În creștet stăteau, gata să se prăvale, cîteva boabe străvezii de sudoare.

— E și ăsta un exercițiu, spuse, privindu-l pe barman.

— Poftim ? nu înțelese aceasta. Mai aveți ceva cu mine ?

Era vădit încurcat și nu găsea calea cea mai firească pentru a-l părăsi pe căpitan.

— Mai, spuse Roitan.

Barmanul se uită cu alți ochi la el. Și fața și ochii căpitanului erau apatici și apoși. Doar glasul i se înăsprise puțin. Bău iar și zîmbi în timp ce-și ștergea, pentru a cîta oară în ziua aceea ?, fruntea.

— Am spus că mă interesează o singură masă. Nu fi nerod, pentru că știu precis că știi despre care-i vorba.

Gura lui Cobzaru se deschise într-un rînjet larg.

Pe ușă intră un tînăr în cămașă și pantaloni de doc. Pielea-i apărea izbitor de albă pe lîngă chica întunecată și rebelă de păr proaspăt spălat ce-i acoperea capul.

— O secundă, se scuză grăbit barmanul.

Roitan urmări mișcările cam caraghioase ale barmanului în timp ce-l conducea, la una din mese, pe noul venit. Șterse masa fără să fi fost nevoie și-i umplu paharul destupînd una din sticlele ce înotau în apa frapierei. Se duse la tejghea, împături ziarul și-l vîrî dedesubt.

— E un client obișnuit, explică barmanul, revenind la masa căpitanului.

— Se cîștigă bine la mină.

— Facem și noi ce putem, păru a se scuza Cobzaru.

— A fost și el aseară ?

— N-a stat mult. Dacă nu era pictorul ar fi plecat și mai repede. I-a venit nevasta. Sînt căsătoriți doar de-cîteva luni. Înțelegeți ? ! Pe buze îi plesni iar zîmbetul acela de circumstanță, nereușit, enervant. Vru să tacă, dar Roitan nu-și dezlipi ochii de pe fața lui.

Nu că n-ar fi avut încredere în memoria lui Ursu dar, o știa, fiecare vede același lucru cu alți ochi. Depinde de interesul privitorului. Uneori și de obiectul privit. Oare Deleanu cel de aseară să fi fost adevăratul Deleanu ?

În timp ce barmanul înșira cu un interes disimulat persoanele cerute, Roitan privea insistent tresărirea nervoasă din dreapta gîtului lui Cobzaru. „Pare liniștit dar nervii îl trădează fără să știe. Ascunde ceva, dar ce anume ?"

Ascultînd, căpitanul avea impresia că aude, pentru a treia oară, aceeași placă. Doar că barmanul părea mai detașat. Fusese un observator, nu participant direct, ca plutonierul.

— Cel mai mult mă interesează finalul, încercă Roitan să-l oprească pe celălalt care, acum, era în stare să nu mai termine.

— Există vreo bănuială ? Nu-i ceva în regulă cu... și barmanul execută rapid gestul strîngerii laţului.

— Eh, făcu Roitan, evaziv, aproape convins acum că umblă de ici, colo fără nici un rost. Doar așa, întreb și eu și ascult. Știi cum e. Și, dintr-odată, vorbind și privindu-l pe barman, avu senzaţia că acesta se destinde brusc, mușchii feţei lăsîndu-i-se, în timp ce un slab oftat de ușurare scăpă printre buzele lui subţiri, de om încăpăţînat.

— Nici n-are rost să-l mai întrebaţi pe Radu. (Ăsta-i celălalt barman, se dumiri Roitan.) Ai tu grijă de mesele alea, mi-a spus. Finalul ? Păi, cum să spun, se făcuse în jur de unsprezece. De băut s-a băut, dar nu atît încît să fie chiar beţi. Doar așa, la voie bună. Mai mult s-a vorbit și s-a cîntat. Pictorul trebuie că a fost un mare chefliu. În meseria noastră, după un timp, sfîrșești prin a-i cunoaște. Cine ce poate și ce hram poartă. Mai mult vorbea el, adică oaspetele. Ceilalţi ascultau și rîdeau. Eu n-am putut auzi prea mult. Doar cît prindeam servindu-i. Ţin minte că la început a povestit ceva despre necazurile pe care le are cu pictura. Cred că nu era prea bine văzut. Plus de asta, s-a plîns că nu-și poate vinde pînzele. Ceilalţi tăceau dînd din cap. După un timp au uitat de astea și s-au pus pe cîntat. La un moment dat pictorul și profesorul Miloș (niciodată nu l-am mai văzut așa pe domnul profesor) s-au urcat pe scaune să cînte marșul lui Avram Iancu. Părea că ăsta-i cîntecul de-i place cel mai mult pictorului, pentru că nu a coborît de acolo pînă nu l-a cîntat de vreo trei, patru ori. Poate că ar mai fi continuat, dar răgușise cu totul, că vreo cinci minute nici n-a mai vorbit după aceea. Parcă-l văd și acum, cu ochii aţintiţi pe ușa de la intrare, ţinîndu-l pe după umeri pe domnul profesor, cîntînd cît îl duceau puterile și, deodată, ca retezat cu cuţitul, a tăcut și s-a așezat cuminte la locul lui. Chiar așa. Dintr-odată,

cum tai eu gîtul găinilor cu securea. Că ne-am mirat cu toții cum s-a potolit așa repede. Dar el nu mai avea glas. Apoi nici n-a mai ținut mult petrecerea. Profesorul Miloș s-a ridicat și a zis că merge să aranjeze cu dormitul și că-l așteaptă la pod.

Ușa din spatele barului se deschise pentru a patra oară în ultimele minute, facînd loc ochilor speriați ai nevesteі lui Cobzaru. Aceștia fulgerară spre ei ca două mici cuțite negre de bucătărie.

— A stat tot timpul la masă ?

— De vreo două ori a ieșit pentru el. Prima dată l-a condus primarul, apoi a mers singur. Învățase drumul.

Acum nu se mai grăbea. Părea dispus să pălăvrăgească la nesfîrșit. Cum stătea cu fața spre stradă, nu vedea ușa din spatele său. Doar cînd nevastă-sa o închidea, trîntind-o, umerii îi tresăreau ușor, ca și cînd prin aer li s-ar fi transmis o scurtă reverberație. Nu vedea, dar sigur știa cine deschide și închide mereu ușa aceea. Și de ce.

— Ai vorbit ceva cu el ?

— Nu. Doar înainte de plecare mi-a cerut un pachet de țigări. S-a întors de la ușă. „Era să uit, mi-a spus, am rămas fără țigări. Ce ai pe-aici ?" I-am dat un *Snagov*. L-a luat, apoi mi-a cerut și un chibrit. A refuzat restul de la zece lei. „N-am ce face cu ei", a zis. Drept să fiu, n-am prea înțeles ce vrea să spună cu asta, dar n-am insistat.

— Avea ceva bani ?

Roitan lansă grăbit întrebarea. Îi stătea de mult pe limbă și nu știa cum s-o plaseze. Acum, că barmanul aduse vorba despre țigări, se temea să nu-i scape ocazia. Privi la Cobzaru, să vadă ce-o zice. I s-a părut doar sau, cu adevărat, pe fața acestuia trecu din nou, abia sesizabilă, umbra aceea de neliniște ? Dar vocea îi rămase tot calmă și binevoitoare ca înainte.

— Nu s-a văzut să aibă mulţi. A scos din portmoneu o hîrtie de douăşcinci, apoi una de zece. Parcă mai erau cîteva, nu multe, dar nici una de-o sută. Poate să nu fi văzut eu bine. Sau i-o fi ţinut în altă parte. Avusese ceva sume mai mari ? În orice caz, eu n-am văzut, repetă Cobzaru, întărind cele spuse cu mişcări repetate din cap. Nu, bani mulţi nu s-au văzut. Aveai impresia că în ultima constatare îi băgă şi pe ceilalţi, pe toţi de la masa pictorului.

— Apoi a plecat, conchise Roitan.

— Da, întări barmanul, apoi au plecat. Cred că ultimul a ieşit primarul.

Căpitanul văzu din nou ochii aceia negri şi uşa trîntindu-se. Umerii lui Cobzaru tremurară ciudat. „E ca un cal, se gîndi Roitan. Parc-ar alunga nişte muşte aşezate pe spinare".

— Nu ţi s-a părut ceva ciudat la el ? În ce a spus, în comportare, în orice. Nu te grăbi. Gîndeşte-te bine la ce-mi vei răspunde. Uite, spuse Roitan, mai bine adu-mi înainte o vodcă mică.

Barmanul luă un pahar şi trecu în spatele tejghelei. Roitan privea uşa. Părea că doar asta îl mai interesează, s-o vadă deschizîndu-se şi închizîndu-se. De data asta nu mai zări ochii, iar uşa s-a închis doar după ce spatele lui Cobzaru trecuse dincolo, spre bucătărie. Nici nu se mai trînti. Barmanul o mînuise cu precauţie.

Roitan zîmbi iar, mulţumit ca de o păcăleală reuşită. Privi în jur, apoi scoase din buzunar nişte bani, îi numără şi lăsă o parte din ei pe masă.

„M-aş putea duce să văd cum taie găina, murmură în timp ce ieşea. Mai bine mîine, cînd beau şi vodca", zise apoi, mişcîndu-şi mîinile ca unul ce-i pe cale să-şi piardă echilibrul.

Dar a doua zi nu mai veni.

CAPITOLUL IV

Pe măsura trecerii timpului, căpitanului Roitan i se întărea tot mai mult convingerea că printre noi există unii oameni care rezistă cu greu schimbărilor care se petrec în anii aceştia. Mai ales saltului de „jos în sus", cum spunea el, ori de cîte ori viaţa cuiva lua o traiectorie bună. Una din întrebările pe care şi le punea în ultima vreme era de ce, trăind mai bine, unii devin neoameni. Încercase să răspundă punînd totul pe seama creşterii complexităţii vieţii, pe slaba capacitate de adaptare a unora, dar n-a fost mulţumit. E drept, dintotdeauna au existat buni şi răi. Apoi, şi acesta era un fapt tot atît de evident, societatea omenească nu a încetat niciodată să evolueze, dezvoltîndu-se, obligîndu-i pe oameni să trăiască în mereu alte condiţii de viaţă.

Ajungînd în punctul acesta, Roitan se poticnea de fiecare dată. Şi asta numai pentru că, în pofida bunului său obicei de a găsi explicaţii şi motive pentru orice, de data asta nu reuşea. Ce-l chinuia mai mult era persistenţa ideii.

De unde, în prima parte a vieţii, trăise într-un mediu oarecum stabil, lipsit aproape cu totul de orice umbră de sofisticare, Roitan s-a trezit dintr-odată într-o lume pentru care ritmul rapid de dezvoltare părea a fi suprema raţiune.

Şi cînd te gîndeşti că totul a pornit de la flerul unor geolog, încerca el să ocolească, cu bună ştiinţă, cauzele şi sensul mult mai adînc al acestor transformări care cuprinseseră Ridişul. Deşi nu-şi mai putea închipui viaţa fără serile petrecute în faţa televizorului şi se îndoia că nevasta lui ar fi mai fericită fără maşina de spălat, fără frigider şi

fără toate celelalte aparate care au inundat nu numai casa lui, ci şi ale celorlalţi din jur, uneori avea credinţa că simpla eliminare a podului de peste Rîpa Niomii ar putea readuce asupra lui liniştea din trecut. Poate sînt prea bătrîn, îşi spunea, confundînd liniştea cu nemişcarea care-l atrăgea atît.

Din totdeauna i-a plăcut să fie sincer. Cu el şi cu ceilalţi. Mulţi priveau cu neîncredere această manifestare a personalităţii lui, găsind-o nepotrivită cu meseria şi funcţia lui, Miliţianul, gîndeau ei, trebuie să fie de nepătruns ca un zid. De dimineaţă, fiind încă în pat, se întrebase dacă să-i spună sau nu soţiei adevăratul motiv al plecării la Arad. Şi asta numai şi numai pentru că el însuşi era puţin convins de necesitatea ei. Ce-i mai trebuia Aradul cînd aici are atîtea pe cap ? Raportul medicului legist îl va primi abia spre prînz, dar nu aştepta multe noutăţi de la el. Omul era mort. I-au băgat capul în laţ şi, dînd un picior scaunului, l-au ajutat să termine definitiv cu toate cele. Da, dar pentru ce ? În primul rînd, de ce aici, cînd frînghii şi cîrlige se găsesc şi la Arad ? Apoi, scaunul. De ce atîta neglijenţă în ştergerea urmelor ? Dar cel mai mult îl nedumerea ignorarea vădită a şansei, pe lîngă care trecuseră necunoscuţii (sau necunoscutul), de a transforma crima într-o banală sinucidere. Nu aveau decît să nu folosească, şi aşa inutil, cuţitul. Numai că ei fuseseră urmăriţi de un singur gînd : să nu lase nici un dubiu asupra crimei lor. Fapta lor să nu poată fi altfel interpretată decît crimă.

Astfel îşi petrecuse întreaga seară, cu „oare" şi cu „de ce". Urmăreau piesa aceea la televizor dar, o văzuse, Marta privea mai mult înspre el. Apoi, tîrziu, înainte de a se culca, s-a hotărît să plece la Arad. Gîndindu-se la pictor, dorea din ce în ce mai mult să vadă măcar o pînză de-a lui.

În după-masa zilei de ieri mai reușise să afle cîte ceva despre Tudor Deleanu. Informațiile n-au făcut decît să întărească prima impresie. Ce mai, o pramatie. Delegația s-a dovedit a fi măsluită. Și într-un mod grosolan. Pur și simplu, ștergînd vechea dată, nici măcar nu se ostenise s-o facă bine, așa că, la o cercetare sumară, aceasta ieșea evident de sub cea scrisă de pictor deasupra. Delegația fusese emisă în urmă cu trei ani și mai bine. S-a și mirat cum de reușise să-l ducă pe primar. Probabil că nici n-a citit-o, crezîndu-l pe cuvînt. Apoi, în nici unul din bagaje, Roitan nu găsise ceea ce, credea el, orice pictor poartă asupra lui : pînză și culori. Mai erau și fotografiile. În portmoneul scos de Petran din buzunarele mortului se aflau două poze ale unor fetițe. Pe spatele fiecăreia, cîte un an : 1970 și 1973. Scrisul era același, probabil al pictorului. Ceva mai tîrziu s-a dumirit ce-i și cu fotografiile acelea. Nu plecase încă de la birou cînd a sunat telefonul. La capătul celălalt al firului recunoscu vocea ironică a lui Pop, fostul coleg de echipă.

— Salut, bătrîne. Am o chestie pentru tine. Ce dai ?

Roitan murmurase ceva, neînțeles. Va să zică are o informație. Ce mai așteaptă, de ce nu-i dă drumul ? Ăsta întotdeauna a avut timp.

— Am auzit că te interesează un oarecare Deleanu.

Roitan strînse mai tare receptorul, devenind mai atent.

— Ascultă, bătrîne, pictorul tău a fost un celibatar înrăit, și Pop începu să rîdă de acolo, din biroul lui de la Arad.

— Dacă numai pentru atîta...

— Stai, nu te grăbi că n-am terminat. Șezi bine pe scaun ? Ține-te să nu cazi. Ziceam că nu-i însurat, dar asta nu înseamnă că nu ar avea și copii.

— Ce spui ? strigă Roitan crezînd că n-a înțeles bine.
— Ce-ai spune de două fete ? întrebă Pop
În momentul acela Roitan avu brusca certitudine că în spatele său, ascultînd încordat, stă chiar pictorul Tudor Deleanu.
— Nu zici nimic. Așa-i că te-am dat gata ?
— Cum ai aflat ? Roitan coborîse vocea fără să vrea, ca și cînd ar fi vrut să-i facă celuilalt o confidență.
— Ce-ai spus ? Vorbește mai tare.
— Nimic. Ce mai știi ?
— Două fete. Să vezi și să nu crezi. Mortului tău îi plăceau copiii, dar numai să-i facă. Te poți informa la judecătorie. Întreabă de procurorul Iustin. O să-ți spună cum stătea ăla cu pensia alimentară. Așa că am la tine o bere. Apoi glasul lui Pop deveni serios. Te ajută cu ceva, bătrîne ?
— Da, da, mulțumesc. Te salut. Era grăbit acum să încheie discuția. Roitan pusese încet receptorul în furcă, atent, parc-ar fi manevrat un obiect fragil și scump
Sigur, o pramatie, conchisese Roitan, uitîndu-se la chipurile nevinovate ale celor două fete care-l priveau parcă de dincolo, din spatele fotografiilor.

•

Pe buletin scria : strada Prutului, numărul 6. Autobuzul îl lăsă aproape de gară, pe la orele nouă
După zăpușeala din ultimele zile, peste noapte se pornise o furtună, cu vînt și fulgere, care spre dimineață s-a transformat pe nesimțite într-o ploaie liniștită de toamnă, mărunță și deasă.
Urcat în tramvai, Roitan își scoase gluga, privind, prin geamul aburit, trecătorii care alergau sărind peste bălțoa-

cele trotuarului, ca într-o inedită cursă cu obstacole. De obicei mergea pe jos pînă în centru, în tramvai simţindu-se oarecum stingherit. Avea impresia idioată că ocupă prea mult loc pentru un singur bilet. Dar acum, că ploua...

Coborî la teatru şi aşteptă cîteva momente schimbarea semaforului. Fondul plastic şi galeriile de artă se găseau nu departe, la parterul renovat al unei clădiri vechi. Roitan cunoştea bine casa deoarece, pînă nu demult, de aici îşi cumpăra cămăşi şi ciorapi. O făcea de trei, patru ori pe an, acestea fiind singurele ocazii cînd mergea la Arad însoţit de Marta. În rest prefera să fie singur, chiar şi cînd nu era vorba de treburi profesionale. În final o ducea pe nevastă-sa la restaurant şi apoi la un film. Plecările Martei la Arad semănau atît de mult între ele, încît uneori ea avea impresia că nu face decît să cumpere la nesfîrşit aceleaşi cămăşi şi să vizioneze un film fără capăt. Şi totuşi, la întoarcere, zile întregi nu avea alt subiect de discuţie cu prietenele ei decît Aradul şi magazinele lui. Îşi zvîcnea capul pe spate într-un gest scurt şi nervos, iar ochii i se luminau de o trăire intensă. „Ştii, cînd am fost acum cîteva zile la Arad...". Se bucura ca un copil la primirea unui cadou mult dorit. Numai că toate acestea au încetat odată cu închiderea magazinului, pentru renovare. Doar aşa şi-au dat seama că pot cumpăra cămăşi de oriunde, chiar şi de la Ridiş. Ceea ce Marta a şi început să facă, astfel că, după cum povestea ea prietenelor, străduindu-se să zîmbească, n-a mai apucat să vadă sfîrşitul filmului.

Roitan îşi schimbase planul în autobuz. Poate şi pentru că era un lucru al dracului de neplăcut să anunţi cuiva moartea fratelui, s-a decis să treacă mai întîi pe la galeriile de artă. Nădăjduia, cu toate că şansele erau mici, să vadă expusă măcar o pînză de-a lui Deleanu. Nu a trăit în viaţa lui o revelaţie şi nici nu credea în aşa ceva, dar

își spunea că n-ar strica să vadă cu ce se ocupase unul ca el.

Sala era plină de tablouri și de figuri ciudate expuse pe socluri înalte de lemn. În capăt, la o măsuță, o fată citea ceva, mult aplecată, cu fața aproape lipită de carte. Brusc, îi păru bine că s-a îmbrăcat civil.

Era atîta liniște încît uită să salute. Fata nu dădea nici un semn că l-a văzut sau măcar auzit. Începu să treacă încet de la o ramă la alta, citind numele autorilor. Spre surprinderea lui, pînzele se dovediră a fi cartoane, iar sculpturile doar bare și țevi metalice răsucite și montate după un model și un scop care-i scăpau pentru moment. Tuși de cîteva ori, apoi se opri în dreptul unei rame ce încadra o pată roșie pe un fond aproape galben.

— Vară cu maci, Onea Mitu.

Roitan se întoarse surprins. Știuse că nu el a vorbit, dar coincidența părea cel puțin bizară. Auzise cuvintele exact în timpul cînd el însuși le citea de pe cartonașul prins în colțul ramei. Fata era acum lîngă el, zîmbindu-i cu toată fața. Neobișnuit de mică și fragilă ca un bibelou. Ținea mîinile la spate și-l privea pe Roitan de jos în sus, ca un copil care admiră o statuie ecvestră.

— M-ai speriat, spuse Roitan.

— Eh, făcu fata. Nu cred.

Căpitanul se întoarse spre ea. Era tînără, și avea încă puf pe obraji.

— Asta mai merge, dar celelalte..., încercă Roitan să lege un dialog și arătă înspre tabloul cu maci semnat, ia te uită ! chiar de un ridișan de al său.

— Nu vă plac ? întrebă fata.

— Vorbesc și eu așa. Nu te lua după asta. Am un prieten care a încercat de cîteva ori să-mi explice, dar n-a reușit mare lucru cu mine. Poate că-l cunoști. Se duse

apoi și se așeză pe una din băncile de lîngă geam. Stai aici, îi spuse fetei, și bătu cu palma pe scîndura băncii.

— Nu-i voie, se scuză fata. Dacă mă vede șefu'...

— Sîntem numai noi.

— Trebuie să pice dintr-un moment în altul. Vine zilnic în jur de zece.

— Las'că vorbesc eu cu el.

— Îl cunoașteți ?

— Nu, dar se poate aranja.

Fata stătea în fața lui, nehotărîtă, frămîntîndu-și degetele subțiri, cu unghii lungi, ascuțite.

— Mă scuzați, zise fata apoi, și dădu să plece.

— Așteaptă, o opri Roitan. Îl știi pe pictorul Tudor Deleanu ?

Fața fetei fu iar inundată de zîmbetul de la început.

— Pe domnul Deleanu ? Sigur. Vine des pe aici. Pare un om ciudat, dar eu știu că nu-i așa. Ceilalți nu-l prea suferă. Știți, spuse apoi, aplecîndu-se înspre Roitan ca și cînd i-ar fi făcut confidențe, este cel mai bun dintre toți.

— Cum, adică ?

— Vă e prieten ? vru să știe fata precis.

— Nu ți-am spus ? Prieten, ce mai, o asigură căpitanul.

— Știți, la expozițiile lui nu mai ai loc în sală. Vine atîta lume, că unii trebuie să aștepte afară. Mai ales în primele zile.

— Aha ! făcu Roïtan, lămurindu-se. Deci ceilalți sînt invidioși că pictează mai bine ca ei. Care ceilalți ?

— Știu eu... Toți. Aproape toți ceilalți. Spun că domnul Deleanu nu face altceva decît să imite maeștrii de acum o sută de ani și că doar ignoranța-i face pe oameni să dea buluc la lucrările lui. Numai domnul Barbu îi mai ia din cînd în cînd apărarea.

— Domnul Barbu ?

— Şefu', îl lămuri fata.

— Aha ! făcu iar Roitan. Asta ziceam şi eu. Ce mai, lume rea ! L-ai mai văzut zilele astea ?

— Pe cine ?

— Pe prietenul meu. Pe Tudor Deleanu.

— Păi... Nu. Părea că doar atunci îşi dă seama de asta. Chiar că n-a mai dat de mult pe aici. Dar s-a mai întîmplat şi altă dată. Uneori lipseşte şi o lună întreagă. Pleacă şi nu spune nimănui unde, şi nici cînd are de gînd să se-ntoarcă. Nici domnului Nae.

— Nici lui Nae ?

— Nu. Şi doar sînt fraţi. Numai că nu se prea înţeleg. Lumea vorbeşte că s-au şi bătut de cîteva ori. Palavre. Parcă nu cunosc eu lumea ? ! Ştiţi, şi fata coborî iar glasul, mi-a spus domnul director că astă primăvară, după o ceartă de asta cu fratele lui, a vrut să se sinucidă.

„E tare dulce, îşi spuse Roitan. Stă aici singură şi probabil se plictiseşte. Îi place al dracului să vorbească. Sigur nu scapă nici o ocazie. Cine ştie la cîţi o mai fi povestit istoria asta".

— Ce spui ? se miră căpitanul. N-am ştiut. Vorbeşti serios ?

— Da. Noroc că l-au găsit la timp. Au fost nevoiţi să spargă uşa de la baie.

— S-a spînzurat ?

— Vai, cum să se spînzure ? Dumneavoastră nu ştiţi că artiştii doar se împuşcă sau îşi taie venele de la mînă ?

Părea vădit indignată de ignoranţa căpitanului.

— Iartă-mă. Ţi-am spus doar că nu mă prea pricep la chestii de astea. Cu artiştii niciodată nu ştii...

— Mă rog, acceptă ea în final. Înseamnă că nu sînteți de pe-aici. Mă gîndeam eu.

Roitan se ridică alene, cu părere de rău. Pe locul unde stătuse se lățea o pată umedă.

— Și ? mai insistă o dată.

— Păi... asta-i, zise fata, și-și privi ceasul, cu subînțeles. Ia uite cu cine-și pierdea vremea ? ! Auzi, să se spînzure !

Căpitanul era gata să plece. Aflase destule, dar n-a văzut nici o pînză de-a lui Delcanu. Erau multe nume acolo, numai al pictorului nostru lipsea.

— Uite, spuse, scotocindu-se prin buzunare și scoțînd cîteva bomboane învelite în hîrtie colorată. Servește, te rog. Nu-s cine știe ce, dar mie-mi plac. Pentru că mi-ai spus atîtea lucruri interesante. Și dacă-l vezi pe prietenul meu, asigură-l din partea mea că-i păstrez aceeași considerație.

— Negreșit, negreșit. Sînt sigură că se va bucura. Vru să mai spună ceva, dar Roitan închisese deja ușa.

Cunoștea precis unde vine strada, așa că nu se grăbea. Cu cît auzi mai tîrziu o veste proastă, cu atît mai bine. Pe de altă parte, bănuia că scena ce o va provoca sosind în strada Prutului nu va fi una din acelea la care să dai buzna de teamă că ai putea-o scăpa.

Ploaia se oprise în timp ce el admira operele galeriilor de artă ale orașului și primea noi informații despre viața pictorului abia dispărut.

Un soare cald își făcea loc printre norii zburătăciți de vînt.

Restaurantul se află în colț, peste drum de bancă. O pereche, discutînd aprins, bloca ușa de la intrare.

Lumea renunțase la umbrele ; rar mai apărea cîte una în vreo mînă. Bărbații purtau cămăși cu mîneci scurte, iar femeile rochii subțiri, înflorate.

— Pardon !

Cei doi intrară înăuntru, făcîndu-i loc să treacă. Depășindu-i, simți-în spate privirea înțepată a femeii. Căută masa, se îndreptă spre ea și se așeză apoi mulțumit. Niciodată nu pleca de la Arad înainte de a sta aici măcar un sfert de oră. Dacă nu era liberă, aștepta. Marta i-a și spus de cîteva ori că începe să aibă manii de om bătrîn.

Uitîndu-se în jur, văzu că în tot localul nu erau decît trei persoane. Seara o fi cu totul altceva.

— Să trăiți ! Nu v-am văzut de mult. Ce mai face doamna ?

Chelnerul vorbise întruna, fără pauze între propoziții. Nici măcar nu se oprise să-și tragă răsuflarea. Se cunoșteau de mult, din vremea armatei. Îl cheamă Matei Dumbravă și, în anii aceia agitați de după Insurecție, căzuse, absolut nevinovat, victima unei înscenări în comuna unde lucra. Roitan nu mai ținea minte cum s-au petrecut lucrurile, dar sigur fusese vorba de niște saci de grîu dosiți de altcineva. Deși pînă la urmă a reușit să se disculpe, Dumbravă nu s-a mai întors acolo, ci s-a angajat la restaurantul unde servește și astăzi. În toți anii aceștia lipsise doar două luni, perioadă în care fusese responsabilul unui magazin, undeva, pe lîngă gară. „Nu era pentru mine", îi spusese lui Roitan după aceea. Deși se salutau cu „să trăiți" și „noroc", căpitanul era sigur că, la fel ca și el, chelnerul se bucură de fiecare întîlnire a lor. Păreau doi bătrîni combatanți cu un trecut comun și plin de aventuri, dispuși oricînd să și le depene la un pahar.

— Cum nu te-am văzut, crezui că te-ai lăsat.

— Se poate, domnule căpitan ? Cine scapă de lucru ? Doar copiii, dar nici ei mult timp. Toți trebuie să muncim. Noi cu sticlele și cu paharele, dumneavoastră cu... ale dumneavoastră.

Roitan urmărea cu plăcere felul în care chelnerul deschide sticla de bere, cum o șterge cu șervetul și cum toarnă în paharul înalt, cu picior. Un adevărat ritual de la care Matei Dumbravă nu s-a abătut niciodată

— Ce-ți face familia ?

— Mulțumesc, bine. Băiatul termină anul viitor, fata s-a măritat, după cum știi. Acuși rămînem singuri.

Dorise să ia o mină tristă, dar Roitan observă că e mult prea mulțumit pentru a reuși.

— Puii zboară, iar cuibul rămîne gol.

Vorbind, Roitan își dădu seama că cel trist e el. Privi cu admirație la bătrînelul acela care, în pofida tuturor încercărilor vieții, rămăsese cinstit pînă la capăt și din casa căruia plecau în lume doi oameni adevărați. Căpitanul nu se îndoise nici o clipă că n-ar fi așa. Prea pune suflet Matei Dumbravă în tot ceea ce face.

În nenumărate rînduri au vorbit despre anii tinereții lor și Roitan îl întrebase dacă nu-i părea rău că a plecat atunci. „De ce să-mi para ? îi răspundea Matei. Am servit oamenii și aici la fel de bine cum i-am servit și i-aș fi servit mai departe și acolo. La ce să-mi pară rău ? Parcă dumneavoastră v-ar părea ?"

Anii furtunoși ai tinereții erau singurul lucru regretat de amîndoi. Dar aceia s-au înecat de mult în apa vremii, cine să-i mai țină minte și să-i aducă înapoi ? !

— Noroc, Matei.

— Să trăiți, domnule căpitan

Obișnuiau ca ultimul pahar să-l bea împreună.

Roitan așeză paharul gol pe masă, dar nu dădu nici un semn că ar fi gata de plecare. Se lăsă mult pe spate, făcîndu-l pe chelner să privească îngrozit spătarul scaunului.

— Vin mulți pe-aici, remarcă Roitan, așa, într-o doară.

— Nu ne putem plînge. Mai ales seara. Cu patru mîini și cu patru picioare, și tot n-aș prididi.

— Mda, făcu Roitan, restaurantul e un loc unde se perindă fel de fel de oameni.

— Mda, făcu și chelnerul, nu prea convins.

„Începe să înțeleagă, se gîndi Roitan. Probabil că nu i se întîmplă pentru prima dată să răspundă la astfel de întrebări".

— Artiști, pictori ? !

— Au o masă acolo, în colț. Cît mai departe de orchestră.

Acum era evident stînjenit. Căpitanul simțea că între ei se strecoară încet o perdea de neîncredere. Mustața chelnerului era mult mai pleoștită ca de obicei. „Sigur se gîndește că datoria lui nu este să scormonească în viața oamenilor".

— Nea Matei, știu că-ți cer un lucru al dracului de neplăcut, dar n-am încotro. Unde mai pui că s-ar putea să nici nu-l cunoști și atunci ar fi ca și cînd n-am discutat. Ei, ce zici ?

Acel „nea Matei" fusese mult mai cald și mai prietenesc decît obișnuitul „Matei". Simțeai că vine de la cineva drag și Matei Dumbravă se gîndi că niciodată nu-i rău să-ți ajuți prietenii. Mai ales că sînt atît de rari, și atît de ușor îi poți pierde.

— Păi, încă nu mi-ați spus de cine-ar fi vorba.

Roitan îi făcu un semn discret.

— Vino mai aproape. Tudor Deleanu, îți spune ceva ?

— Vai de mine, sări Matei, ducîndu-și palma la gură ca și cînd ar fi încercat să oprească vorbele ce apucaseră deja să iasă. Apoi începu să clatine din cap și să se caine. Sărac de sufletul lui ! Oare în ce necaz a mai intrat ? Domnu' Tudor ? Da' ce-a făcut ?

— Stai, omule, îl liniști Roitan, nu chiar convins nici el, neașteptîndu-se la o astfel de reacție din partea chelnerului. Îl știi, vasăzică ?

— Pe Tudor ? Doar sîntem vecini.

— Tot pe Prutului și dumneata ?

— A, nu aici, spuse Matei. Sîntem din aceeași comună. Îl cunosc de cînd era atîtica. Dumbravă înălță palma, cam pînă în dreptul șoldului. E și el șirian. Ce-a făcut ? insistă chelnerul. Tot cu vreo femeie ?

— Cam așa ceva.

Căpitanul se miră cum se face că-l cunoaște de atîția ani pe Matei fără să știe că-i născut în Șiria. Părinții lui Roitan, înainte de a muri unul după altul, la interval de cîteva luni, locuiseră o vreme acolo. Asta s-a întîmplat pe cînd el încă nu împlinise un an. Acar fiind, taică-su a sfîrșit strivit între două tampoane. Singura rudă în viață pe care o mai are Roitan la Șiria este un unchi din partea mamei. Un om tăcut și negricios, fost vînător și pădurar. Petrecîndu-și mai toată viața în munți, la bătrînețe a ajuns să vorbească nu mai mult decît lighioanele pădurii. Căpitanul avea amintiri plăcute despre el, acesta fiind singurul om, după cîte-și mai aduce aminte, care nu l-a întrebat niciodată nimic, mărginindu-se doar să-și așeze palma uscată și ușoară, într-un gest de o clipă, pe creștetul lui veșnic tuns, în timp ce spunea doar două cuvinte : „fiule, fiule". Își cioplea singur pipe și sipci (țigarete) din lemn de cireș și cînta din fluierele crestate pe care le ți-

nea deasupra patului, într-o policioară îngustă. Nu fusese niciodată căsătorit și Roitan era încredințat că dacă, în lumea asta, o fi existînd un bărbat care în viața lui n-a cunoscut femeia, acela neapărat trebuie să fie bunul pădurar Rusu, unchiul său. În urmă cu mai mulți ani auzise că a înfiat un copil, dar Roitan n-a mai apucat să treacă pe la el să vadă dacă-i adevărat.

Un fior de plăcută nostalgie îl cuprinse dintr-odată și o poftă nebună să lase totul baltă, să fugă acolo, să se așeze pe treptele de piatră ale vechii case de la poalele dealurilor cu vii și să mai asculte o dată șuierul molcom al lemnului de cireș.

Roitan se scuturâ ca dintr-un vis. Au trecut ani de cînd nu l-a mai văzut, poate că murise de mult.

Reluă, ceva mai greu, discuția cu Matei Dumbravă.

CAPITOLUL V

O casă veche, cu trei etaje. Reședința unui „fost" al Aradului. Omul nu avusese gusturi rele. Probabil că îi plăceau liniștea și verdeața.

Roitan observă că liniștea a rămas aproape aceeași, doar verdeața s-a cam dus. Pe pereții exteriori se mai zăreau, ici, colo, nervurile uscate ale iederii care îmbrăcase clădirea pînă sus. Din parc supraviețuiseră doar cîteva cioturi groase de buxuși și trei platani imenși. Locul aleilor și al rondourilor l-au luat frînghiile cu rufe și potecile care taie pajiștea în toate direcțiile.

Un hol și o scară cu vitralii sparte, înlocuite din loc în loc cu sticlă de geam. Ca cele de la poarta grea, de stejar, a intrării.

Pe una din cutiile poștale scria : *Nicolae Deleanu, etaj III, apartament 2.*

Clădirea nu avea lift.

Treptele erau abrupte și casa scărilor prost luminată. Roitan văzu că vinovat e alt platan, crescut în voie, la nici trei metri de zid. Mai mult ca sigur că el pricinuise și dezastrul vitraliilor scării.

Ajuns sus trebui să-și acorde un scurt răgaz. Năduşise și sufla des și zgomotos, ca o locomotivă sub presiune. Obligat să vorbească, n-ar fi reușit să-și spună nici măcar numele.

Găsi apartamentul la capătul palierului, pe dreapta. Sub sonerie era scris și numele pictorului.

Ezită, oprindu-se să asculte. Cei de dincolo de ușă nu păreau a se sinchisi de vecini. Femeia avea o voce stridentă, de-a dreptul tăioasă. Puteai ghici ușor ce era : o telefonistă. Își păstra și acasă vocea nazală, ușor metalică, impersonală. Bărbatul încerca mereu s-o potolească.

— Nu vezi că n-am ?

— N-am, n-am, n-am. Atîta știi să spui. Eu trudesc zi și noapte și tu zici că n-ai. Nu cred, conchise ea, ridicînd și mai mult glasul.

În momentul acela Roitan fu sigur că a bătut, nervoasă, din picior.

Probabil că bărbatul se plimba dintr-o cameră în alta sau în aceeași cameră, de la un perete la altul, pentru că vocea lui scădea și creștea periodic în intensitate, ca într-un puternic efect feding.

— Ce-ai vrea acum, să mă arunc de la etaj ?

— Macar de-ai face-o ! țipă iar telefonista. Cel puțin cu asta să vă asemănați. Lasă că nici așa nu mi-e rușine. Amîndoi niște mincinoși sadea. Cine să vă mai creadă ?

Întrebarea înțepă urechile căpitanului ca un cuțit aruncat cu furie prin tăblia ușii. Apoi se auziră niște zgomote ca de mobile mutate din loc. Roitan își spuse că e momentul să intre. Soneria țîrîi prelung și strident, ca o copie sau ca un ecou amplificat al glasului dinăuntru.

Bărbatul deschise usa și-l privi lung și întrebător. Parea sculat de puțin timp. Nebărbierit și nepieptănat, cu pijamaua încă pe el.

— Ce vrei ?

Încercă să trîntească usa, dar aceasta nu-l asculta. Între ea și prag stătea pantoful căpitanului.

— Ce-nseamnă asta ?

Părea mai mult decît surprins. Aproape descumpănit. Probabil că se întîmpla pentru prima dată să-i intre astfel cineva în locuință.

Roitan îi întinse legitimația.

— Cine-i ? întrebă femeia, din casă. De crezi c-ai să pleci iar cu vreunu, te înșeli.

Ușa se căscă brusc. Fură așa de siguri de asta amîndoi bărbații, încît își întoarseră privirile spre usă încă înainte ca femeia să o smucească. Ea vru să mai spună ceva, dar vorbele îi rămaseră nerostite, cu toate că gura încercase să le dea drumul ca de obicei. Putea avea orice vîrstă între treizeci și cincizeci de ani. Își ținea spatele drept și rigid, ca montat pe o scîndură de călcat rufe. Era atît de slabă încît părea făcută numai din bețe și șipci.

Văzînd-o, Roitan se întrebă ce soi de curiozitate sau ce interese obscure l-au determinat pentru prima dată pe Nicolae Deleanu să încerce să vadă ce se ascunde sub hainele ei.

— E de la miliție, spuse bărbatul, aruncîndu-i o privire împăciuitoare. Vizita căpitanului începea să-i convină, oprind la timp o ceartă care evolua în defavoarea lui.

Roitan își duse mîna la pălărie și mormăi un salut, dar ca se retrase, lăsîndu-i singuri. Auzit de afară, bărbatul păruse a fi tipul de soț care, la mînie, sparge vesela casei, dar, văzînd-o acum pe nevastă-sa, Roitan își dădu seama de imposibilitatea gîndului. Nu vedea ce bărbat ar îndrăzni să trîntească farfuriile în prezența ei.

Trecură dincolo, într-un fel de cameră bună la toate. Semăna mult cu cea în care sfîrșise pictorul. Aceeași mobilă și aceleași, de prost-gust, bibelouri de sticlă și faianță. Doar peste parchet, în locul covorului de iută, erau întinse preșuri țesute în casă. Dar, desigur, nu în casa aceasta.

Căpitanul venise aici destul de informat. Ceasul petrecut în compania lui Matei Dumbravă se dovedise a fi neașteptat de folositor. Întîmplător, Roitan a dat peste unul din oamenii care au cunoscut o bună parte din viața fraților Deleanu.

— Vă rog să ne scuzați, spuse Nicolae Deleanu, arătînd înspre patul nearanjat. Nu demult ne-am sculat.

— Unii oameni muncesc și noaptea, domnule.

Femeia vorbise fără să se întoarcă, privind mai departe acoperișurile caselor de peste drum. Lor le arăta același spate ferm și ostil. Roitan fu sigur că vorbele nu-i sînt adresate lui.

— Luați loc. Dar nici nu ne-ați spus cărei ocazii datorăm...

În încăpere erau doar două scaune. Unul, așezat lîngă toaletă, încărcat cu hainele lui Nicolae Deleanu, celălalt stătuse într-un colț înainte de a i-l aduce bărbatul.

— Sînteți cumva noul sectorist ? încercă iar fratele pictorului, aprinzîndu-și o țigară.

Aştepta în faţa lui Roitan, urmărindu-şi nevasta pe furiş, neştiind ce să mai spună.

— Vreo reclamaţie de la nebuna aia. Hai, dă-i drumul, ce mai aştepţi ? Scoate hîrtia !

Vorbind, se întoarse brusc spre căpitan, gata montată, ca într-un dans în care n-a făcut decît să-şi schimbe, din mers, partenerul.

— În legătură cu fratele dumneavoastră, începu Roitan, nehotărît. Fie ce-o fi, tot trebuia să termine-odată şi cu chestia asta.

— Tudor ? Ce-i cu el ?

— Alţi actori, aceeaşi piesă.

Replica femeii păru cu atît mai dură, cu cît o rostise pe un ton neutru, monoton, în timp ce începea să-şi pilească unghiile.

— Te rog să taci, şuieră bărbatul. Mă scuzaţi o clipă, vreau să mă schimb. În atitudinea lui Nicolae apăruse o hotărîre surprinzătoare, nebănuită. Roitan era convins că îmbrăcatul nu-i decît un pretext de moment pentru amînarea discuţiei. Părea sincer îngrijorat.

— Doar personajele se schimbă, decorul nu. Beţi ceva ?

Auzindu-i glasul, Roitan avu impresia că are în faţă o somnambulă.

— Sînteţi actriţă, doamnă ?

Ea rîse. Continua să-şi îngrijească unghiile, cu o atenţie exagerată.

— Sînteţi magician ?

Ironia era evidentă. Femeia lăsă apoi pila pe pervazul ferestrei şi începu să aranjeze patul, fără să se sinchisească de prezenţa străinului. Un timp tăcură amîndoi.

„În piesa asta toţi avem cîte un rol, gîndi Roitan. Al meu este să le stric ziua de astăzi, plus cîteva care-or mai veni după aceea. Oare ea ce rol joacă ? În al cumnatei în-

doliate, n-o văd. Dar el ?" *Primind vestea, fratele ei leşină,* îşi aminti Roitan o replică auzită undeva, sau citită.

Din baie răzbătea bîzîitul aparatului de ras. Femeia puse o măsuţă în faţa lui Roitan, apoi scoase din bufet o sticlă şi trei păhărele. Luă al doilea scaun şi se aşeză de cealaltă parte a mesei. Umplu paharele cu lichidul galben din sticlă.

— Ţuica merge oricînd. Sper că nu sînteţi abstinent.

— Nu, doamnă. O ţuică bună nu refuz niciodată. Mai ales cînd ştiu că vine din podgorie.

Ea rîse din nou, dar nu la fel de spontan ca înainte. Repetînd aceeaşi întrebare, glasu-i suna mai mult a constatare.

— Sînteţi magician ?

Roitan duse paharul la gură şi-l dădu peste cap. În spate auzi deschizîndu-se uşa băii.

— Sper că nu v-am făcut să aşteptaţi prea mult. Dar văd că Maria a avut grijă să nu vă plictisiţi.

Acum părea mult mai tînăr, în pofida favoriţilor aproape albi. Şi mai proaspăt. Totuşi, se vedea că apa nu a reuşit să şteargă de pe faţa lui întreaga îngrijorare iscată de spusele căpitanului.

Făcu un pas, ezită, privi în jur, apoi se aşeză pe marginea patului, atent, să nu-l strice prea tare.

— Ziceţi, domnule...

— Roitan. Căpitanul Roitan de la miliţia Ridiş.

— Ridiş... Ridiş.... păru a căuta Nicolae Deleanu. Asta vine undeva pe valea Mureşului ?

— Nu, spuse Roitan. Cum să vă lămuresc... O comună, un oraşel (se hotărî căpitanul) la poalele Highişului, nu departe de Tîrnova. Gara Tîrnova, n-aţi auzit ?

— Tot ce se poate, acceptă Deleanu, dar ce legătură are asta cu fratele meu ?

Roitan înjură în gînd, blestemînd viața. Sorbi altă înghițitură și scoase, fără a-și cere voie, o țigară din pachetul aruncat neglijent pe masă. Nu numai că nu era fumător, dar nici măcar unul de ocazie nu se putea numi. Dintotdeauna a avut o puternică aversiune față de fumători și fumul de tutun. Deleanu întinse bricheta, dar căpitanul nu observă, sau nu voia să observe. Spuse, privind undeva, într-un colț.

— Îmi pare rău, dar trebuie să vă spun că fratelui dumneavoastră i s-a întîmplat o nenorocire.

Tăcu apoi, ca unul care se oprește să-și tragă răsuflarea după un efort scurt și intens. Aștepta. Dar cei doi nu păreau a fi dispuși să intre în joc. Deleanu răsufla ușurat în timp ce nevastă-sa umplea liniștită paharele.

— Iar, zise fratele pictorului. M-am cam săturat

Roitan bănuise de la început că ceva nu-i în regulă cu perechea aceasta. Ori el nu-i Nicolae, ori amîndoi sînt nebuni.

— Cum asta ? întreba căpitanul, neștiind ce să mai creadă.

— Aveți dreptate, spuse Deleanu Probabil că ne considerați cel puțin nesimțiți, dacă nu de-a dreptul snoabă

— Sincer să fiu...

Între cei doi se desfășura un joc de priviri al cărui înțeles îi scăpa căpitanului

— A încercat să se sinucidă, nu ?

— Cam așa, îngînă Roitan Tocmai voiam să vă

— Repertoriu neschimbat, stagiune săracă

Roitan privi spre ea cu niște ochi tulburi, încercînați Spectacolul era ori teribil de adevărat, ori jucat cu înaltă măiestrie. Încercă să ghicească mișcarea următoare, dar nu reuși.

— Ştiţi, domnule căpitan, uneori mă întreb dacă fratele acesta al meu este în toate minţile. N-a fost întotdeauna aşa. Dealtfel, mult timp nu a avut astfel de, hm, cum să le spun, înclinaţii. E drept că în copilărie plîngea cînd vedea o gîză sau un fluture mort. Dacă asta se cheamă sensibilitate artistică, înseamnă că s-a născut cu ea. Eu nu ştiu. E mai mare decît mine cu patru ani, dar niciodată n-a putut să mă domine. Nici măcar cînd eram mici şi patru ani însemnau ceva. Aş putea spune că..., dar asta nu cred să vă intereseze pe dumneavoastră.

Roitan încercă să protesteze, dar nu făcu decît să tuşească sec. Freca între degete, inconştient, ţigara neaprinsă.

— Tudor, fratele meu, a terminat două facultăţi. Nu mă laud cu asta, pentru că mai sînt şi alţii ca el. Chiar eu am început încă una, dar după doi ani m-am lăsat. Nu mergea, de ce să ascund ? Mă rog, nu-i nimeni vinovat. Noi sîntem şirieni. Părinţii au fost oameni săraci şi nu ne-au ajutat cu prea multe. Ce-am făcut a fost doar prin propriile noastre puteri. („În afara banilor luaţi pe grădina vîndută fără ştirea mamei", îşi aminti Roitan spusele lui Matei Dumbravă, la restaurant.) Dracul nu-i chiar aşa de negru cum îl zugrăvesc unii. Tata a murit lăsînd-o pe mama singură cu doi copii, continuă Nicolae. Ea, săraca, a făcut ce-a putut. Trăieşte şi acum la Şiria.

„Părăsită de amîndoi băieţii", completă Roitan în gînd, aşteptînd să vadă unde vrea să ajungă bărbatul. Nevastă-sa asculta, la fel de absentă, aprinzîndu-şi a nu ştiu cîta ţigară. Capotul prea scurt îi acoperea prost picioarele descărnate. Prin fereastra deschisă pătrundea, în răstimpuri, cîte un val de aer umezit de ploaia trecută, făcînd să se agite pînzele de fum din cameră.

— Vă spuneam că a terminat două facultăţi. După filozofie a intrat la arte plastice. Nu neg. A fost o surpriză

chiar și pentru mine, care-l cunoșteam, nu ? ca pe-un frate. Treaba lui, mi-am zis, dar nu mi-a convenit. Sosise timpul să muncească și el. Mama o ducea destul de greu. Acum sînt sigur că fără ideea asta fixă cu facultatea a doua, rămînea un om ca toți oamenii. De fapt nici astăzi nu-mi dau seama ce l-a putut schimba în halul ăsta. Cam din anul doi a început să bea. Și tot atunci a făcut prima încercare. Niciodată nu s-a știut pentru ce a făcut-o și tot așa aveau să rămînă, inexplicabile, cel puțin pentru noi, toate tentativele care au urmat.

— Nu prea înțeleg, încercă Roitan să-l oprească.

— Sigur, sigur, tocmai asta voiam să vă spun. Că, de mai multe ori, a încercat să se sinucidă. Sîntem, într-un fel, obișnuiți cu toana asta a lui, dacă-i pot spune așa, singura noastră grijă fiind să-l urmărim cînd vine acasă beat. Pentru că toate „încercările" lui au stat sub semnul alcoolului. Acum vedeți de ce n-am fost surprinși ? Se comportă ca un copil. Vrea mereu să fim atenți cu el, să-l îngrijim. Dar niciodată, credem noi, n-a făcut-o în mod serios. Uneori, cînd se simțea prea singur, încerca astfel să atragă afecțiunea noastră.

Roitan tăcea, ascultînd încordat. Se aplecase mult peste masă, ca și cînd, dintr-odată, și-ar fi pierdut auzul, dorind astfel să fie mai aproape de vorbitor.

— Are, alături, camera lui, dar de lucrat lucrează sus. Și-a amenajat un atelier la mansardă. Are acolo tot ce-i trebuie, chiar și un pat. Lucrat e un fel de a spune, pentru că angajat cu adevărat n-a fost decît o singură dată, dar și atunci pentru cîteva luni. Ar fi putut intra profesor la unul din liceele orașului, numai că domnul nu vrea. Este sub demnitatea lui. Zice că un artist trebuie să fie liber. Dumnezeu știe ce soi de libertate o fi cea în care depinzi

tot timpul de cineva. Nu s-a știut descurca niciodată. Puținii bani primiți pe ce reușește, uneori, să vîndă, îi aruncă pe te miri ce. Dacă n-am fi fost cu și soția mea, probabil că ajungea muritor de foame.

Norocul lui e că are mulți cunoscuți care i-au prins șmecheria. Mă iertați că spun așa, dar nu găsesc alt cuvînt potrivit. V-am spus că bea. Nu știu dacă practica îndelungată l-a făcut astfel, sau așa este el construit, dar are o rezistență ieșită din comun. Se îmbată rar. Vorbesc despre starea aceea în care îți pierzi mințile și nu mai știi de tine. Cînd te duc alții acasă. Așa că, repet, se îmbată foarte rar. Acum vă explic și ce-am vrut să spun cu „șmecheria" aceea. Beat fiind, începe să împartă tot ce are la el. Bani, ceas, haine, geantă, vopsele. În cîteva rînduri a venit acasă fără pălărie și fără veston. În momentele acelea se pare că unica lui preocupare este să scape de tot ce are asupra lui. Și dă mai ales străinilor. Atunci știm ce urmează și, dacă are norocul să fie cu prieteni sau cunoscuți, aceștia se grăbesc să-l ducă acasă. De vreo două, trei ori s-a nimerit să fie printre străini și atunci nu s-a mai putut face nimic. Nimic în sensul prevenirii, pentru că totuși a fost salvat de fiecare dată. Cel mai mult îi place să înghită somnifere și tranchilizante. Nu știm cum și le procură și unde le ține ascunse de noi. O jumătate de an a avut paralizată partea dreaptă. Mai folosește uneori și acum bastonul cu care a fost nevoit să umble după aceea. Și-a tăiat venele, a încercat să moară asfixiat într-un dulap. Te poate apuca rîsul, dar mie mi-e groază să și vorbesc despre toate acestea.

Nu, Roitan nu rîdea. Nici măcar nu zîmbea. În mintea lui se contura tot mai clar personalitatea celui care a fost Tudor Dumbravă, pictor, mort stupid și inexplicabil, în odaia modestă a unui profesor de matematică.

— Nu s-a spînzurat niciodată ?

— Nu. Poate că nu-i place felul acesta de a muri. Sau o fi prea riscant. Doar n-o fi făcut-o acum ?

Roitan ocoli răspunsul.

— Cînd l-ați văzut ultima dată ?

— Alaltăieri. Ne-a spus că pleacă acasă pentru cîteva zile. Ba nu, cred că m-am înșelat. Astăzi e..., așa..., au trecut patru zile de cînd lipsește.

— Se pare că de data aceasta n-a avut pricteni în jur, spuse căpitanul, urmărindu-i pe cei doi. E mort.

Dar nu a leșinat nici unul. Maria suflă o dată adînc și-și prinse palmele între genunchi. Bărbatul rămase cu ochii ațintiți pe paharul de țuică, în timp ce fața îi fu inundată de o imensă mirare. Avea aerul că abia acum descoperă obiectul din care a baut de mai multe ori. Văzîndu-i, Roitan își aminti de moartea unui vecin la înmormîntarea căruia ncamurile au vărsat cam putine lacrimi. Zăcuse la pat cîțiva ani. Atunci și-a zis că boala prea lunga obosise, pe drept, familia.

— Unde-i acum ?

Glasul Mariei sună calm, aproape împăcat. Ce-a fost să fie...

— La Morgă. Dacă veniți, il puteți aduce acasă. Înmormîntarea se poate face și direct de acolo. În orice caz, trebuie să mergeți pentru identificare.

Păreau o pereche scăpată ca prin minune dintr-un dezastru care le-a luat totul în afară de propriile vieți, și care încă nu știu dacă trebuie sau nu să se bucure pentru ce le-a rămas.

Și totuși l-au iubit, își spuse Roitan.

Întrebînd-o pe Maria Deleanu dacă-i actriță, Roitan nu a fost prea departe de adevăr. Ceva mai tîrziu cînd, cu permisiunea și în prezența ei, dăduse o raită prin încăperile pictorului, femeia i-a mărturisit că, în tinerețe, încercase, fără succes, să intre la Institutul de teatru.

Nu era chiar ceea ce se cheamă o percheziție. Voia doar să mai vadă și alte lucruri de ale pictorului, să-l înțeleagă mai bine. Și, își zicea el, nu sînt excluse surprizele. Ce altceva ar fi putut face ? Deleanu plecase să plîngă la pieptul fratelui său care, credea el (Roitan nu le spusese întreg adevărul), reușise pînă la urmă să-i păcălească și dorea să fie singur la ultima întîlnire cu Tudor, iar ea, ca orice femeie, se temea de cuvîntul Morgă și de tot ce înseamnă el, așa că a rămas acasă să-l însoțească pe căpitan.

Au început cu camera de alături, apoi au urcat la mansardă. În dormitor n-a găsit nimic care să-l intereseze, în afara unui plic vechi, cu marginile roase, în care stăteau înghesuite mai multe scrisori și telegrame. Maria scotocise prin sertarele unui scrin și la un moment dat exclamase :

— Scrisorile nebunului. Acum a scăpat și de ăsta.

— Pot să le văd și eu ?

Toate erau semnate cu același nume. Roitan își aruncă ochii în fugă peste ele, apoi închise plicul și-l puse pe colțul noptierei. Maria stătea cu spatele spre căpitan, numărînd niște monede găsite în același sertar. După sunet păreau de argint. Nu erau prea multe. Femeia le dădu drumul în buzunarul capotului.

Puține lucruri. Nimic care să denote o fire aparte, o personalitate ieșită din comun. Hainele pe care le poartă orice om, obiectele care mobilează orice încăpere.

Roitan luă plicul de pe noptieră și ieșiră pe palier. Începură să urce scara, ea înainte, el în spatele ei.

— Avem și noi o cheie, explică Maria, alegînd, din legătura ce-o ținea în mînă, una galbenă, de alamă. Trebuia să fim pregătiți. Sunau jos, la intrare, și îl aduceau pînă aici. În majoritatea cazurilor nu mai avea nici cheile la el. Nu știa că noi putem descuia atelierul. Dealtfel nu era nici un pericol pentru că, pînă a doua zi, uita totul. Se întreba doar cum a reușit să deschidă fără cheie.

Maria deschise ușa și se dădu la o parte. Privind înăuntru, Roitan își spuse că nimic nu-i mai surprinzător decît locul în care lucrează un pictor. Atelierul părea a fi rezistat cu greu unui cataclism. Cutremur, sau ceva asemănător. Harababură era un termen care doar îndulcea situația, dar căpitanul nu găsi altul mai potrivit.

Aerul de locuință părăsită venea de la pînzele și rumele împrăștiate peste tot, încărcate cu praf. Maria părea, la rîndul ei, surprinsă de ceea ce vede.

— N-ați mai fost înăuntru de mult, constată Roitan. Nu încercase să impute femeii dezordinea, ci numai să explice uimirea ivită pe fața acesteia.

— Mie nu-mi dă voie să intru aici.

Rămăseseră amîndoi lîngă ușă, neîndrăznind să pășească mai departe. Ceva îi reținea în prag. Poate teama de a nu tulbura încremenirea acelor lucruri, sau poate doar gîndul că acum, cînd Tudor Deleanu e mort, nu ar mai avea nici un drept, singurul stăpîn al tuturor acelor obiecte aparent neînsufletite fiind sufletul lui.

În sfîrșit, căpitanul găsise ceea ce căuta de două zile încoace. De peste tot, ca într-o senzație de rostogolire în care te încăpățînezi să ții ochii deschiși, năvăleau peste el chipuri și lumini ciudate, nemaivăzute. Și — Roitan își duse mîna la frunte încercînd să alunge un gînd de nebu-

nie — din cel mai îndepărtat colț, parcă ascunzîndu-se într-o încercare disperată, de ultim moment, de a se face nevăzut, clipeau spre el ochii blînzi și albaștri, așa cum îi cunoscuse în copilărie, ai bătrînului pădurar.

„Fiule, fiule..."

— N-are nici un rost, spuse Roitan repezindu-se afară, încercînd să pară cît de cît calm. Cred că ar fi o greșeală să răscolim toate astea. V-aș sfătui..., dar abia atunci observă că e singur. Întorcînd capul văzu spatele Mariei zbătîndu-se într-un plîns înăbușit, reținut cu greu. Căpitanul o prinse de mînă încercînd să o liniștească. În urma lui ușa se închise încet, singură.

— Doar aici mi-am dat seama că-i adevărat, doar aici, hohotea Maria, îngropîndu-și fața în palme. Se așeză pe trepte, aproape prăbușindu-se, nemaiavînd puteri să coboare. Banii de argint sunau vesel la fiecare mișcare a ei Credea că-l urăsc. Tot timpul a trăit cu impresia că din cauza mea nu se înțelege cu fratele lui. Doamne, cît de slabi și proști sînt oamenii ! Și eu l-am iubit cu adevărat, mai mult decît dacă i-aș fi fost soră.

Se opri un moment, ștergîndu-și ochii. Mîna găsi cu greu buzunarul în care voia să pună batista. Părea absolut inconștientă de ceea ce face. Roitan aștepta în picioare, rezemat de balustrada scării.

— Mereu s-a ferit de mine și nu știu de ce Nu mi-a dat voie nici măcar să-i spăl o batistă. Iar eu l-am iubit de la început. Dac-ați ști ce suflet bun avea ! O, nenorocitul de el, de ce a făcut asta ? Eram în stare să-i dau tot, dar el n-a văzut. Se uita la mine ca la un dușman Cine poate strivi cu bună știință o floare ?

Părea o baterie descărcată, chinuindu-se să arunce ultimele scîntei. Roitan nu s-ar fi mirat s-o vadă topindu-se

la picioarele lui, dispărînd ca un fulg de zăpadă atins de căldură. Apoi se liniști brusc.

Încercă să se ridice, dar nu reuși. Căpitanul îi întinse mîna. Coborîră în tăcere.

— E și ăsta un sfîrșit, spuse Roitan, ajunși în dreptul ușii apartamentului. Poate că am să mai trec pe aici. Duse mîna la pălărie schițînd un salut.

În hol se opri să-și dezbrace vestonul.

CAPITOLUL VI

De la autobuz. Roitan se îndreptă spre casă. Scîrțîitul familiar al porții îi făcu bine, ca un pahar de apă rece în mijlocul verii.

Trebuie s-o ung, își spuse, pășind pe aleea pietruită, mărginită pe ambele laturi de tufe înalte de trandafiri înfloriți. Zîmbi apoi, știind că tot Marta o va face, ca în atîtea alte rînduri.

„Marto, Marto, așa pierzi tu prețuirea mea".

De obicei, auzind poarta, soția îi ieșea în întîmpinare. Acum însă nu se arăta nicăieri. Intră în antreu și-și lăsă chipiul și vestonul pe cuier. Din bucătărie răzbătea o melodie populară.

Marta, cu mînecile suflecate, frămînta aluatul într-o covată.

— Oprește-te, nu vezi că-i asudată ?

Pe vremuri, cînd Marta încă mai semăna cu un băietan, maică-sa a pus-o, pentru prima dată, să frămînte pîinea.

Pînă cînd ? întrebase ea. Pînă asudă grinda, i-a răspuns mama. Rezultatul a fost că Marta trudise din greu, cu ochii la tavanul care se încăpăţîna să rămînă uscat, în ciuda efortului ei.

Roitan se trînti obosit pe unul din scaune. Întinse mîna şi răsuci butonul aparatului de radio, făcîndu-l să tacă. Marta îşi îndreptă spatele, oftînd de plăcere. Privi spre bărbatul ei, apoi îşi trecu braţul peste frunte. În pofida vîrstei, ochii ei îşi păstrară culorile pure şi luminoase din tinereţe.

— Mor de foame, spuse Roitan, bătînd nerăbdător cu vîrful degetelor în masă.

— Mai rabdă puţin că acuşi termin. Pe acolo n-ai mîncat nimic ?

— N-a fost cînd.

— Doar bere.

— Eşti rea, se plînse Roitan, iar eu văd negru înaintea ochilor.

— Nu eu sînt cea rea. Bunul tău prieten Matei Dumbravă. Măcar un colţ de pîine să-ţi fi dat. Sare găseai singur pe masă.

Roitan nu mai spuse nimic. Se simţea totuşi mulţumit, cuprins de un soi de linişte pe care doar acasă o găsea.

— A plouat şi la Arad ?

— Potop, spuse căpitanul.

Foamea îi era cel mai mare dusman. Simţea în stomac un gol imens şi o sfîrşeală neplăcută cuprinzîndu-i făptura greoaie.

— Ar trebui să ungem poarta, îşi aminti în timp ce Marta pregătea masa.

— Las-o aşa. Măcar aud şi eu cînd intră cineva.

Mîncară în tăcere. Timpul mesei era pentru Marta unul din puţinele momente în care îşi simţea bărbatul aproape.

Atunci mișcările îi deveneau lente și prelungite, în încercarea de a amîna cît mai mult finalul inevitabil.

— Nu ai fost după imprimate.

Roitan zîmbi, dar mai puțin vesel ca înainte. Ar fi dorit să scape măcar pentru cîteva minute de gîndurile ce puseseră stăpînire deplină pe el. Fără să vrea, Marta îl readuse cu picioarele pe pămînt.

— Tu ar trebui să fii în locul meu. Afli întotdeauna adevărul înainte de a apuca cineva să ți-l spună. Apoi trecu în antreu, își puse chipiul pe cap și, în timp ce ofta ștergîndu-și pantofii, strigă : Nu mă aștepta cu cina. S-ar putea să întîrzii.

De departe îl văzu pe Ursu în fața postului, fumînd. În dreapta lui stătea unul cu pălăria trasă mult peste ochi. Apropiindu-se, Roitan îl recunoscu pe bătrînul Mileaga.

Plutonierul se ridică de pe bancă.

— V-ați întors ?

Îi făcu un semn scurt cu mîna. Păși pe culoar, deschise ușa, apoi încă una și trecu de cealaltă parte a biroului. Rupse o foaie din calendarul de alături, scrise pe ea cîteva nume și o întinse plutonierului care aștepta în picioare.

Văzîndu-l atît de liniștit și de calm, Ursu nu știu ce să creadă. I-or fi luat „afacerea", se gîndi. Își aruncă ochii în fugă peste bilet, vru să întrebe ceva, dar se răzgîndi.

— Aș vrea să stau de vorbă cu toți odată. Adu-mi-i aici cît mai repede. Nu trebuie să le dai nici o explicație.

— Am înțeles, spuse plutonierul. Se întoarse încet, apoi ieși din încăpere avînd pe buze aceeași întrebare rămasă tot nerostită.

După plecarea plutonierului, începu să se plimbe cu mîinile la spate, nerăbdător. Apoi păru că poziția îl obosește și și le vîrî în buzunare. Din cînd în cînd privea pendula și mormăia cuvinte neînțelese. Uneori se oprea

în dreptul biroului și cerceta plicul adus de la Arad, burdușit cu hîrtii. Scotea cîte o foaie, se uita peste ea și o punea la loc, printre celelalte. Se așează în fotoliu, apoi se ridică iar. Trase sertarul și puse plicul peste fotografiile celor două fete. Se mai uită o dată la ceas și, brusc, ieși din birou.

Peste vreo oră, cînd aproape că pierduse orice nădejde să-l mai găsească, Ursu dădu de el în micuța grădină cu flori din spatele clădirii. Stătea nemișcat pe o bancă, cu coatele pe genunchi, cu capul în palme, într-o poziție de totală absență.

— Aici erați ?

— Iubești florile, plutonier ?

— Păi, da. Eu știu ? Sigur. Ursu nu știa ce să spună. Nu-și amintea să mai fi discutat așa ceva cu superiorul său.

Trecînd prin prima încăpere, Roitan se făcu a nu-i observa pe cei care-l așteptau.

— Poftește-i înăuntru, îl anunță pe Ursu, după ce-și ocupă locul obișnuit, în fotoliu. Acum putem să începem.

•

Roitan trecu cu privirea, pe rînd, de la o față la alta. Medicul veterinar Căliman, tînărul medic Căliman, de o sănătate și o robustețe ieșite din comun, cel care, în nici doi ani, ajunsese din simplu absolvent de facultate, inginerul șef al fermei de vaci. Oamenii spun despre el că poate rezolva orice „situație" în maximum cinci minute. Acum stă liniștit și așteaptă. Frămîntă între degete o țigară și nu știe dacă poate sau nu s-o aprindă. La plecare avea să se mire că a rezistat atîta timp fără nici un fum.

Alături, profesorul Miloș cu aerul său de copil răzgîiat, pe care, în ciuda celor aproape patruzeci de ani, și-l cultivă

cu perseverență. Este singurul bărbat, din cîți cunoaște Roitan, care se bărbierește de două ori pe zi. Proaspăt ras și acum și cu cravata perfect înnodată la gît. Părea că nimic din ce se petrece în jur nu-l afectează și că, doar dintr-o pură întîmplare, a nimerit aici. Ceea ce, probabil, era adevărat.

Barmanul Cobzaru, nervos și agitat. El a intrat primul, apelînd în gura mare la dreptul fiecărui cetățean de a-și exercita nestingherit meseria. Ursu l-a luat direct de la bar. N-o fi avut timp să sfîrșească interesanta lectură a *Sportului*. „Putea să-și schimbe măcar halatul", se gîndi Roitan, văzîndu-i mînecile nu prea curate. Apoi zîmbi în sine, amintindu-și porecla cu care îl blagosloviseră ridișenii : Aprozaristul.

Cu adevărat cuminte aștepta doar tehnicianul veterinar Gheorghe Roșu. Ca de obicei, venise însoțit de frumoasa lui soție. Roșu făcea parte din categoria celor care ignoră cu bună știință înțelepciunea arhiverificată a acelor vorbe care te învață că dacă nu știi înota să nu te arunci în apă. Asta, evident, referitor la nevastă-sa, care avea un singur cusur, dacă poate fi astfel numită preocuparea aceea a ei. Pentru că, de mai bine de doisprezece ani de cînd venise în Ridiș, se dovedise imbatabilă în competițiile de „capturare" a oricărui străin sosit în localitate. Roitan nu-și amintea să-i fi scăpat mai mulți de zece. Acum ședeau amîndoi, unul lîngă altul, ca cea mai fericită pereche de îndrăgostiți. Și numai bunul Dumnezeu ar fi putut jura că nu-i așa.

Cam aceștia erau, plus Ursu, plutonierul, soldații cu care încerca să „defileze" Roitan în după-masa aceasta. Singurii care, pînă în momentul de față, aveau vreo legătură cu moartea pictorului Deleanu.

— În primul rînd, începu căpitanul, prefăcîndu-se atent doar la aranjarea puținelor lucruri ce le avea pe birou, vreau să cred că nu v-am luat de la treburi prea importante.

Era și acesta un început. Dintre toți, doar Ursu știa că vorbele acelea nu însemnau mare lucru. Singurul care reacționă într-un fel fu barmanul. Începuse să se foiască atît de tare, privind furios înspre căpitan, încît integritatea scaunului păru în real pericol.

Roitan ridică mîna încercînd să-l potolească.

— De bună seamă vă întrebați care este motivul chemării dumneavoastră aici. De acord, și n-am să întîrzii a-l spune. Iată despre ce este vorba : doresc ca, împreună, să punem de acord ce știu eu cu, hm, cum să spun ?, cu cele pe care le știți dumneavoastră. Asta-i tot.

Un oftat de ușurare trecu de-a lungul scaunelor. Singură Olga, nevasta lui Roșu, părea preocupată de o cu totul altă problemă. Probabil încerca să se convingă că pierderea unei singure ocazii nu reprezenta cine știe ce la activul său.

— Pentru început îmi permit să fac eu o scurtă recapitulare a faptelor, continuă Roitan. Ori de cîte ori considerați că e cazul, mă puteți întrerupe, spunîndu-vă punctul de vedere.

Dinspre scaune se auzi un fel de murmur care putea însemna orice. Chiar și încuviințare. Roitan ezită un moment, apoi trecu mai departe. Părea că nici el nu e prea convins de ceea ce face.

— Deci voi începe eu. După ce expun foarte pe scurt ceea ce, probabil, cu unele excepții, cunoaștem cu toții, vă voi aduce la cunoștință cîteva fapte aflate astăzi la Arad. În final, pe rînd și într-o ordine pe care o vom fixa mai tîrziu, fiecare dintre dumneavoastră are să recapituleze tot ceea ce știe și mai ales va încerca să spună, cu maxi-

mum de amănunte, ce a făcut, începînd cu ora optsprezece, alaltăieri, și terminînd cu, hai să zicem, șapte, opt, ieri dimineața. Are cineva o altă propunere ?

Treaba părea cît se poate de democratică, am putea spune. Roitan se opri un moment, întrebîndu-se dacă a spus exact ceea ce trebuia. O inexplicabilă senzație de zădărnicie începea să-l cuprindă.

Ceilalți încă tăceau. Olga își trase fusta peste genunchi, într-un întîrziat gest pudic.

— De ce nu invers ?

Cum îi stătea în fire, Căliman pusese și de data asta punctul pe i. Numai că, fără să bănuiască, mușcase zdravăn din singura momeală aruncată de Roitan pînă atunci. De fapt asta și urmărise, să nu vorbească el întîi, dar să se creadă exact invers.

— Îmbucătura grasă la urmă, mormăi Miloș dar, spre bucuria lui, căpitanul nu-l auzi.

— Chiar așa, fu de părere barmanul, ar fi timpul să trecem la subiect.

— Perfect, spuse Roitan. Poate că așa-i chiar mai bine. Deci, începeți dumneavoastră.

Era evident că cel puțin cinci din șapte participau pentru prima dată la o astfel de adunare. Iar unul, Roitan, încă se mai întreba dacă e bine ceea ce face. Metoda era folosită mai mult în cărțile polițiste. Poate de aceea profesorul părea puțin amuzat.

— Aș vrea să știu de ce m-ați chemat și pe mine ?

Cel care a întrebat era tehnicianul. Roitan observase ceva mai înainte semnele discrete pe care și le făceau cei doi soți. Probabil că Olga încerca să-i dea curaj.

— Unul dintre noi ar trebui să se bucure de prezența dumneavoastră, îi răspunse Roitan, privind lung înspre Miloș.

— Aţi face mai bine să vorbiţi clar, sări barmanul. Nimeni nu vă dă dreptul să vă jucaţi cu timpul nostru.

Ceilalţi rîseră, vrînd să arate căpitanului că, cel puţin pentru ei, totul a fost cît se poate de clar. Doar Miloş zîmbi îngăduitor. Să n-o luăm chiar aşa. La nevoie s-ar şti apăra şi singur. Doar ăsta e unul din riscurile asumate ale „meseriei".

— Începem ? încercă Roitan să-i readucă la subiect.

— Dacă nu-i nimeni împotrivă, vreau să fiu eu primul. La şase am obişnuita şedinţă a consiliului de conducere.

— Începeţi. Şi nu mi-o luaţi în nume de rău dacă, pe alocuri, am să vă întrerup cu cîte o întrebare.

Căliman încuviinţă din cap, apoi tuşi, dregîndu-şi glasul.

— După-masa aceea mi-am petrecut-o absolut ca de obicei. Între unu şi două am mîncat. Apoi am fugit la fermă unde, pînă pe la şase, am asistat cîteva naşteri. Una a durat ceva mai mult deoarece unul din viţei...

— Treceţi, îl întrerupse Roitan, temîndu-se că doctorul va intra în amănunte.

— Mă rog. Voiam doar să fiu cît mai exact. Între şase şi şapte seara, şedinţa la sediu. Poate ceva după şapte, dar nu mult. Zece, cincisprezece minute. La sfîrşitul şedinţei m-a reţinut preşedintele pentru o discuţie particulară. Nu cred să folosească la ceva precizînd mai mult despre asta. De acolo am plecat în jurul orei opt şi un sfert. Ţin minte că, înainte de a pleca, m-am uitat la ceas să văd dacă nu-i prea tîrziu pentru o bere. Nu era. Aşa că m-am îndreptat încet spre „Izvor". Să fi făcut pînă acolo cam zece minute, nu mai mult, cu toate că, pe drum, m-am oprit puţin cu cineva.

— Cu cine ?

— Are vreo importanţă ?

— Spuneați că vreți să fiți exact.

Căpitanul îl privi fără să clipească. Celălalt lăsă ochii în jos, examinînd stofa pantalonilor. Vorbi apoi grăbit, ca și cînd ar fi vrut să scape de ceva neplăcut.

— De cîteva zile îmi tot aține calea nepotul cel mic al lui Mileaga. Crede că din vina mea i-au murit niște oi. Tăcu un moment, apoi ridică fruntea, continuînd. Cînd am intrat, nimic nu părea neobișnuit. Vreau să spun că nu era o atmosferă de petrecere organizată. Căutam un loc liber, cînd m-a strigat cineva. Probabil că din cauza tonomatului nu am recunoscut vocea primarului. Apoi l-am văzut ridicat la una din mese, făcîndu-mi semne cu mîna. Cred că în clipa aceea a venit și barmanul să-mi spună că am un loc rezervat la masa aceea. M-am îndreptat într-acolo.

Cobzaru vru să spună ceva, dar Roitan îl opri cu un gest.

— Puțină răbdare. Apoi, spre Căliman : Cine era atunci la masă și, dacă vă mai amintiți, care, unde stătea ?

— La început nu am văzut decît niște capete aplecate deasupra unei hîrtii. Joacă moară, m-am gîndit, mirîndu-mă de o așa îndeletnicire la niște oameni serioși, într-un local public. Chiar mă pregătisem să strig „moară-n casă", dar mi-am dat seama la timp că era vorba de niște fotografii la care se uitau cu multă atenție. Reproduceri, unele în culori, altele alb-negru, după cum am înțeles mai tîrziu, lucrările pictorului. Primarul a făcut prezentările. Așa am aflat cum îl cheamă și cu ce se ocupă. Bănuisem eu, după felul în care era îmbrăcat, că numai așa ceva putea fi. Cravata-i părea făcută dintr-un șiret de pantof. A, da, își aduse apoi aminte de ceea ce-i ceruse căpitanul, ați spus bine, „la mese", pentru că, încă înainte de sosirea mea, alăturaseră două. Stăteam cam așa : pictorul în capul mesei ; în dreapta lui, primarul, și, singur, la masa a

doua, dumnealui. Căliman îl arătă pe Ursu. Acesta aprobă din cap, privindu-şi şeful, liniştit. În stînga, domnul profesor. Eu m-am aşezat în faţa plutonierului.

— Buuun. Voiai să spui ceva ?

— Da, se repezi Cobzaru. După ce a intrat, însoţit de pictor, domnul primar mi-a cerut să alătur două mese şi să le pregătesc pentru cinci, şase persoane. Nu ştia nici dînsul precis. Oricine în locul meu ar fi crezut că e vorba de ceva organizat dinainte, aşa că a fost normal să-i spun domnului Căliman de locul rezervat. Se întîlnesc cu toţii destul de des.

— Nu trebuie să te scuzi, încercă doctorul să-l liniştească. doar peste tot se reţin locuri clienţilor obişnuiţi.

Miloş ar fi spus «clienţilor casei», se gîndi Roitan, apoi, spre Căliman :

— Continuaţi.

— După mine a venit inginerul Sasu, dar a stat foarte puţin. Cred că nu mai mult de jumătate de oră. I-a sosit nevasta şi era cam grăbit. O vodcă doar şi a plecat scuzîndu-se. Dar nu era cazul. Cunoaştem cu toţii situaţia lui de semiburlac.

— Ceilalţi ?

Căliman nu înţelese.

— Dumneavoastră, ce-aţi băut ?

— Bere.

— Tot timpul ?

— Doar înainte de plecare a luat fiecare cîte un coniac.

— S-a băut mult ?

— Nu. Adică nu exagerat. Dealtfel, n-a ţinut cine ştie cît. Alteori rămîneam mult după ora închiderii. Stătea şi responsabilul cu noi, la un ultim pahar.

— Atunci l-aţi văzut ?

— Da. A apărut ceva mai tîrziu. A trecut din cînd în cînd să ne întrebe dacă nu ne lipseşte ceva.

— Tudor Deleanu avea o geantă la el. V-a arătat cumva ce era înăuntru ?

— Tăieturi din reviste şi fotografiile ce le văzusem pe masă încă de la început.

— Le-a lăsat tot timpul acolo ?

— Nu. Le-a strîns înainte de a începe să cînte.

Răspundea precis şi calm la toate întrebările. Exact ca la serviciu, în timpul liber Căliman dădea dovadă de aceeaşi luciditate şi stăpînire de sine.

— S-a discutat despre ceva anume ? Vreun subiect deosebit, neobişnuit în astfel de ocazii ?

— Doar vorbe din care, a doua zi, vezi că n-a mai rămas nimic.

— A vorbit şi cu altcineva în afara celor de la masă ?

— Nu. Doar dacă nu a făcut-o la toaletă. Pentru că a ieşit în două rînduri.

— Cum de nu aţi stat mai mult ?

— Ştiu eu ? O dată ţine mai mult, altă dată mai puţin. N-aş putea spune de ce.

— Vă amintiţi cine s-a ridicat primul ?

— Nu.

Roitan constată că, pe nesimţite, intrase într-un adevărat interogatoriu. Căliman se uită la ceas, apoi îşi schimbă picioarele, punîndu-l pe dreptul deasupra celuilalt.

— Staţi ! îşi aminti brusc. Mi se pare că profesorul Miloş a plecat înaintea noastră, a celorlalţi. Spunea că se întoarce imediat.

Privi spre profesor, aşteptînd confirmarea, dar acesta începuse să-şi roadă unghiile, aşa că nu observă.

— Cam cu cît timp înainte ?

— Maximum un sfert de oră. Sînt sigur că apucase şi dînsul paharele de coniac. Ne-am despărţit afară. Ultimii au ieşit pictorul şi primarul. Primarul a rămas să achite consumaţia, celălalt s-a întors de la uşă să-şi cumpere ţigări. Atunci, după felul cum umbla, mi-am dat seama că Deleanu băuse mult mai mult decît noi. Vreau să spun că pe el se vedea foarte clar că ieşea de la o petrecere unde s-a băut bine. A reapărut însoţit de responsabil, care dorea să ne salute. Primarul a plecat împreună cu mine, iar plutonierul s-a hotărît să-l însoţească pe Deleanu pînă la pod. În faţa blocului ne-am despărţit. Eu am urcat, iar primarul a luat-o spre casă. Zicea că nu prea are chef de somn. Făcu o pauză, apoi încheie : Şi cam asta-i.

— Mda, făcu Roitan, parcă neştiind ce să mai spună. Cam ce oră să fi fost ?

— Unsprezece şi patruzeci. Soţia s-a trezit şi m-a întrebat unde-am stat atîta. I-am spus că nu-i prea tîrziu. I-am arătat ceasul.

Afară se trînti o găleată şi cineva înjură urît. Ursu se ridică, vru să iasă, dar Roitan îi făcu semn să se aşeze la loc. Petran intră grăbit, fără să bată la uşă. Încă îi mai ieşea fumul din gură. Dădu să se întoarcă, dar îl văzu pe Ursu şi se opri lîngă el, rămînînd în picioare. Ceilalţi se foiră încet, înviorați de intrarea plutonierului.

Văzînd că Roitan nu mai spune nimic, veterinarul se ridică şi porni încet spre uşă. Toţi îl urmăreau cu capetele întoarse spre el. Întinse mîna spre clantă, cînd auzi glasul căpitanului.

— Un moment.

Se întoarse încet. Nu arăta deloc surprins, doar niţel enervat. Era convins că a spus totul, aşa că restul nu putea fi decît vreme pierdută.

Roitan nu o făcuse intenționat. Pur și simplu nu știa dacă trebuie sau nu să-l întrebe. Căliman îl privea, așteptînd.

— La despărțire, sau înainte de asta, nu v-a dat nimic ?

— Cine ?

— Tudor Deleanu, pictorul.

Pieptul lui Căliman se goli cu un șuierat puternic. Răspunse rar, cu mici pauze după fiecare trei, patru cuvinte.

— Crezusem că este destul de clar. Pînă în seara aceea nu l-am văzut pe omul ăla. În tot timpul serii n-am schimbat cu el mai mult de douăzeci de cuvinte. Așa că nu văd pentru ce să-mi facă, la despărțire, un dar.

Așteptă cîteva clipe, apoi ieși. În urma lui ușa se închise fără zgomot.

CAPITOLUL VII

Roitan simți un cîrcel pe cale să-i înțepenească piciorul. Părăsi fotoliul și păși, șchiopătînd ușor, pînă la dulapul de fier din stînga ferestrei, apoi se întoarse. Se aplecă și începu să-și maseze pulpa. Fața îi era crispată de durere. Ajungînd din nou lîngă birou, trase sertarul și scoase din el o pungă cafenie, mototolită la capăt. Luă o bomboană și o vîrî în gură. Se îndreptă apoi spre Olga, cu mîna întinsă.

— Mă iertați. Serviți, vă rog, și dumneavoastră.

— Mulțumesc, nu.

Roitan înțelese că trebuie să insiste.

— Sînt proaspete. Le-am cumpărat astăzi de la Arad.

Argumentul păru s-o convingă. Scotoci în pungă şi scoase două bucăţi. Oferi una soţului ei.

— Mă gîndesc, începu Roitan, reaşezîndu-se la birou, că cel care va vorbi în continuare — şi acela cred că va fi plutonierul Ursu — să nu se lase influenţat de cele auzite aici, ci să relateze ca şi cum el ar fi fost primul. E bine să procedăm cu toţii aşa, atunci cînd ne va veni rîndul.

Ursu zvîcni în picioare, aranjîndu-şi ţinuta. Îşi trecu apoi palma peste păr, încercînd să îmblînzească şuviţa rebelă din vîrful capului. Nu reuşi decît să o aplece în altă parte.

— Nu e nevoie, îi spuse căpitanul. Poţi vorbi şi stînd jos.

— Prefer aşa, dacă se poate.

— Cum vrei. Oricum, asta contează mai puţin acum.

Ursu era pregătit. Ştia de ce trebuie să vorbească şi el, în rînd cu ceilalţi. Îi spusese căpitanul atunci, în grădină. Să nu cumva să se creadă că lui, deşi martor ca şi ceilalţi, i se acordă un regim preferenţial.

Începu, totuşi, dezlînat, oarecum nesigur. Dar, pe măsură ce-şi depăna istoria, pe care o spunea acum a treia oară, vorbirea îi căpăta o tot mai bună coerenţă, propoziţiile şi frazele curgînd uşor, fluent.

„Vorbeşte bine, observă căpitanul, chiar frumos. Te pomeneşti că aceasta şi nu alta e arma cu care le dă gata pe fetele alea“. Adevărul e că Roitan nu l-a văzut niciodată cu vreuna din „fetele alea“, dar faptul nu-i schimba cu nimic credinţa că motivul preocupărilor plutonierului, ce-i drept, cam exagerate, pentru ţinută, erau escapadele lui amoroase. Deşi încercase adeseori să se convingă că atitudinea aceea nu-i decît o manifestare în plus a respectului ce-l datora plutonierul uniformei sale, Roitan nu putea spune că a prea reuşit.

Ursu se întîlnea des cu profesorul Miloș. Jucau șah. Așa s-a întîmplat și în ziua aceea. De două săptămîni scotea doar remize, dar plutonierul încă mai credea că nu e decît o ieșire temporară din formă, peste care va trece curînd. Profesorul era cunoscut ca cel mai bun șahist din Ridiș, participant frecvent la concursurile județene. Încă nu-și pierduse speranța că va face din Ursu un șahist bun.

Aproape întreaga după-amiază și-au petrecut-o în fața tablei și, spre seară, au simțit, după cum spune plutonierul, că le plesnește capul.

Roitan privi spre Miloș, știind sigur că acesta va zîmbi, și constată că nu se înșelase. Obosește prea repede, părea a spune zîmbetul profesorului, nu are rezistența mea.

Așa că, dintre toți, ei doi au fost primii sosiți la restaurant în seara aceea. S-au așezat la o masă, imediat în dreapta intrării.

— Pe la cîte a sosit pictorul ?

— La puțin timp după noi. Nu terminaserăm prima sticlă, cînd a intrat însoțit de tovarășul primar. M-am întrebat cine o fi. Nu părea cineva de sus.

— Cum așa ?

— N-am văzut la nici unul o cravată ca aceea. Și hainele păreau altfel. Apoi a venit nea Cobzaru să ne spună că sîntem invitați la masa lor. Eu m-am codit, dar domnul profesor a spus că nu se face să refuzăm invitația. Primarul sărbătorește ceva, a încercat el să mă convingă. Se părea că are dreptate, judecînd după numărul scaunelor aduse în jurul meselor. Arăta ca o aniversare, sau ceva de soiul ăsta. Ce mai, ne-am dus acolo și așa am aflat că celălalt era pictor și că-l cheamă Tudor Deleanu. După sosirea noastră au continuat o discuție începută, probabil, mai înainte. Pictorul se plîngea, făcîndu-l vinovat pe nu

știu cine, că nu i se recunoaște adevărata valoare. Nimeni nu-i profet în satul lui, a conchis după aceea primarul, încercînd, cred eu, să-l consoleze. La un moment dat pictorul a deschis geanta și a scos din ea niște tăieturi din ziare și reviste. O ținuse tot timpul pe masă, în stînga lui, și, deschizînd-o, mi s-a părut burdușită cu alte asemenea bucăți decupate din presă. Mai tîrziu ne-a citit niște articole în care era vorba de el. Căliman a sosit tocmai cînd priveam fotografiile înșirate pe masă.

O căldură prost mascată răzbătea din cuvintele plutonierului. Mai mult ca sigur că el a fost cel mai acaparat de personalitatea pictorului, influență de care se dezbăra acum cu greu. Roitan își aminti cu cîtă plăcere și cu cît entuziasm îi povestise Ursu, cu o zi înainte, despre același Deleanu față de care, acum, încerca să se arate mai mult decît rezervat. „Nu o face intenționat, își zise căpitanul, ultimele evenimente l-au afectat și pe el".

Povestea plutonierului semăna aidoma cu a lui Căliman. Se părea că doar trei momente avuseseră puterea să dăinuie în memoria participanților. Creditul slab pe care-l avea Deleanu în lumea artelor, întreruperea bruscă a cîntecului, pusă pe seama oboselii, și plecarea înainte de vreme a profesorului Miloș, motivată de acesta, mai tîrziu, suficient de bine. Analizînd faptele, Roitan se convingea tot mai mult că însuși Deleanu, prin comportamentul său, influențase direct desfășurarea evenimentelor. Începînd cu sosirea în Ridiș și terminînd, se pare, chiar cu moartea sa. Știa de la primar, care lipsea acum, fiind plecat încă de dimineață la un instructaj, că pictorul a avut ideea unui „pahar de bere pe căldura asta". Datorită și, oarecum în cinstea lui s-a organizat ad-hoc petrecerea de luni seara. Tot el, prin oprirea cîntecului într-un mod care părea din ce în ce mai ciudat, determinase încheierea înainte de

vreme a petrecerii. Şi, în final, nu chiar ca amuzament, Roitan reuşi să alcătuiască un inedit joc al logicii : dacă nu ar fi existat, nu putea fi omorît.

Momentele cele mai apropiate în timp de ciudata asasinare a lui Deleanu căpătau, în mod normal, o însemnătate deosebită.

— Ce te-a determinat să-l însoţeşti pînă la pod ?

— Văzînd că ceilalţi au plecat, am crezut că este de datoria mea să nu-l las singur, mai ales că în cursul serii a fost tratat ca un oaspete deosebit.

Răspunsul era sincer, necontrazicînd cu nimic comportamentul plutonierului din seara aceea. Ceilalţi puteau fi mulţumiţi.

— De ce doar pînă la pod?

— Nu ştiu. Acum, cînd cunosc ce s-a întîmplat după aceea, cred că era mai bine să-l fi condus pînă acasă, numai că atunci am avut impresia că Deleanu vrea să scape de mine.

— Ce-ai vrut să spui prin „mai bine" ? Crezi că ai fi putut evita moartea lui ?

— Nu chiar. Dar poate că, însoţindu-l pînă la capăt, aş fi avut acum norocul să ştiu mai multe. Nu ar fi fost exclus să observ ceva, fie pe drum, fie ajuns acolo, prin jur.

— Ce te-a făcut să crezi că n-ai fi fost dorit de pictor ?

Încercînd să răspundă, Ursu şi-a dat seama cît de greu îţi vine uneori să exprimi în cuvinte ceea ce doar simţi instinctiv, ca o presimţire. Dar cine mai crede astăzi în presimţiri ?!

— După ce am rămas singuri, mi s-a părut dintr-odată surprinzător de tăcut. Părea cu totul altul. Încercasem să leg o conversaţie, aşa, măcar pentru trecerea timpului, dar Deleanu n-a scos tot drumul nici un cuvînt. Doar cu puţin înainte de pod a exclamat : „Uite-l şi pe domnul profesor.

Mă aşteaptă". Într-adevăr, Miloş era acolo. Stătea rezemat de balustradă, cu un pachet în mînă. Se pare că Deleanu avea ochi buni. Eu nu i-am zărit umbra decît după cîţiva paşi.

Roitan privi din nou spre Miloş.

— Era o sticlă cu lapte. M-am gîndit că-i va face bine dimineaţa, cînd s-o scula. I l-am cerut doamnei Roşu. Dînsa a şi învelit sticla într-un ziar.

O bună mutare de pion într-o partidă aflată abia la început.

— Apoi ? îl îmboldi căpitanul pe Ursu.

— Domnul profesor mi-a spus : ..Nu fi necăjit. că mîine cîştigi tu". Am înţeles că trebuie să-i las. Ceea ce am şi făcut.

— Ai observat ceva ciudat, la Deleanu sau la alţii, în tot timpul acela ?

Roitan lărgise intenţionat sfera întrebării pentru a-i masca întrucîtva caracterul de rutină.

— Nu. Doar proasta dispoziţie din final, dar poate că nu a fost altceva decît oboseală.

Căpitanul zîmbi ascuns. I se releva o nouă faţă a plutonierului : orgoliul. Căutînd să găsească neapărat o explicaţie pentru comportamentul pictorului, Ursu nu a dorit decît să ocolească un adevăr care îl discredita în ochii celor prezenţi. Faptul că nu reuşise să se facă agreat de pictor.

Numai că, pentru Roitan, problema se punea cu totul altfel. Un lucru devenise clar. Dintr-un motiv sau altul, pictorul a trecut în cursul serii prin două stări deosebite. Bună dispoziţie, la început, deprimare, după aceea. Urma doar să afle cînd s-a petrecut schimbarea şi de ce. Hotărîndu-se să-l întrebe pe plutonier, urmărea să-i faca şi acestuia un serviciu.

— Oboseala de care vorbeşti ai observat-o doar pe drum sau şi ceva mai înainte, cînd încă mai eraţi la restaurant ?

— Cred că aveţi dreptate. răspunse Ursu, după un timp. Avea aerul că i se dezvăluie un adevăr surprinzător, dar nu dintr-odată, ci încet, pe nesimţite, cum ai ridica o bucată de pînză sub care ştii că doarme un şarpe. Da, continuă Ursu, tot mai convins, uite că pînă acum nu mi-am dat seama. Deleanu luase figura aceea tristă, obosită, din momentul în care, coborînd de pe scaun, a încetat să mai cînte.

— Aşa, făcu Roitan, mulţumit. Apoi, către Miloş: Dumneavoastră ce credeţi?

Profesorul nu răspunse imediat. Părea că are nevoie de un oarecare timp de gîndire.

— Trebuie să recunosc, spuse Miloş, stînd uşor aplecat, cu privirile aţintite undeva, pe vîrfurile pantofilor, că din toate cîte s-au spus pînă acum, ăsta-i cel mai surprinzător adevăr. Plutonierul are dreptate şi mă mir foarte cum de noi toţi am trecut peste el şi doar dumneavoastră, absent fiind în clipele acelea, l-aţi sesizat. Da, spuse apoi, căzînd pe gînduri ca şi cînd ar fi căutat o ultimă soluţie într-o poziţie certă de mat, este surprinzător. Mă întreb abia acum ce alte lucruri mai ştiţi.

Tăcu apoi, reluîndu-şi atitudinea liniştită de dinainte. Nu şi la fel de sigură, însă.

— Următorul pas ar fi să aflăm cauza.

Dîndu-şi seama că gîndeşte cu voce tare, Ursu tăcu brusc.

— Ai dreptate, recunoscu Roitan. Asta şi facem de două zile încoace.

Singurul care nu vorbise pînă atunci era plutonierul Petran. Asista ca un invitat de onoare la repetiţia generală

a unui spectacol, dar încă nu înțelegea la ce-i trebuia șefului său această montare. Îl știa pe Roitan mult mai tăcut, mai discret în felul de a conduce anchetele. Iar acum părea că nu vrea să caute și nici să descopere vreun lucru, ci doar să se mai convingă o dată că îi scapă ceva. Dar de ce atîta tărăboi pentru o treabă ca asta ? Pentru că ceea ce îi scăpa știm cu toții. Cine și de ce l-a ucis pe nenorocitul acela de pictor.

Numai că Petran nu știa încă, nici nu avea de unde să știe, că Roitan nu era nemulțumit de ceea ce făceau ei acolo. Din contră. Totul decurgea conform planului său. Nu, nemulțumit nu era. Poate doar ușor obosit. În calcularea timpului se dovedise cam inexact. Crezuse că va dura mai puțin. Văzînd că nu are încotro, se hotărî să scurteze discuția, fără ca ceilalți să-i ghicească intenția.

— O ultimă precizare. La despărțire, sau înainte de asta, Tudor Deleanu ți-a dat ceva ?

— Nu, n-am primit nimic de la pictorul Tudor Deleanu, veni răspunsul plutonierului Ursu.

De fapt, întrebarea nici nu-i fusese adresată plutonierului și el știa lucrul acesta. Însuși Roitan privea în timpul acela la ceilalți, părînd că răspunsul plutonierului nu-l mai poate interesa.

CAPITOLUL VIII

— Tovarășe profesor, spuse Roitan, făcîndu-i plutonierului semn să se așeze, în general știm cu toții o bună parte din întîmplările care ne interesează. Dumneavoastră sîn-

toți ultimul, cel puțin dintre cei prezenți aici, care l-ați văzut pe Deleanu în viață. Nu ne rămîne decît, venindu-vă rîndul, să ne relatați — dați-mi voie să folosesc o expresie șahistă — ultimele mutări ale pictorului. Sigur, în afară de ultima, pe care, deocamdată, nu o cunoaștem.

Miloș este profesor nu numai prin pregătire, ci și ca structură. Practica școlară îndelungată îi modelase întreaga personalitate, făcînd din el un clasic tip de om al catedrei. Gîndirea, ca și vorbirea, i-au devenit concise și clare. Găsește întotdeauna exprimarea cea mai nimerită pentru orice idee. Nu-i suferă pe cei care bat apa în piuă și își educă elevii în spiritul logicii și al comportamentului exact. Este profesor de matematici (nu matematică, preciza el ori de cîte ori era cazul) și în timpul liber joacă șah. Nu este căsătorit și trăiește singur și mulțumit într-o casă veche, dar liniștită.

Părerea lui în asasinarea pictorului Deleanu putea fi nu numai interesantă, ci chiar bine venită. Așa că Roitan sta pregătit să-l asculte cu cea mai mare atenție. Probabil că va începe cu „stimați tovarăși", ca la consiliile profesorale, încercă Roitan să anticipeze. Dar nu reuși.

— Admir intenția dumneavoastră și mă alătur ei, spuse Miloș. Și eu sînt de aceeași părere în privința lungimii acestor discuții. În consecință, voi fi scurt și cît se poate de clar.

Ceilalți aprobară satisfăcuți. Căpitanul rămase să-l privească în continuare, cum stătea în picioare, cu palma stîngă vîrîtă pe jumătate sub reverul hainei, în timp ce mîna dreaptă ilustra elocvent spusele profesorului, descriind prin aer mișcări surprinzătoare.

— Țin să precizez, urmă profesorul, că tovarășul căpitan ne-a handicapat de la început și cu bună știință

neacordîndu-ne șansa de a ști atît cît știe și dînsul. Mi se pare un procedeu inechitabil și netovărășesc. Dar nu sînt eu în măsură să decid acțiunile dumnealui, așa că trec peste asta.

— Așa, așa, făcu Roitan, mai mult pentru sine. Scurt și la obiect. Foarte bine.

— Pe de altă parte, modalitatea de desfășurare a discuțiilor noastre, anunțată la început, a fost schimbată pe parcurs de aceeași persoană și transformată din dialog în interogatoriu. Cît privește rolul inedit al plutonierului Ursu...

Ursu îl privea fără să bănuiască admirația care i se citea pe față ca într-o oglindă. Probabil că în momentele acelea i se părea normal să nu-l poată învinge pe Miloș.

— Am ținut neapărat să fac aceste remarci pentru a vă da seama că nu sîntem niște simple păpuși și că, har domnului !, gîndim.

— Cam mult, murmură Roitan. Auzindu-l, Petran se întrebă dacă spusele căpitanului se referă la lungimea introducerii, sau la cît gîndește profesorul. Optă, din prudență, pentru prima ipoteză.

Poate mai mult decît ceilalți, Miloș a fost, în tot ceea ce a spus în continuare, concis și logic. În primul rînd a evitat cu abilitate repetările, negăsindu-le economice și funcționale. Apoi, în cuvinte care denotau o persoană suficient de autorizată, a recunoscut talentul incontestabil al pictorului și a deplîns regretabila întîmplare care a făcut să dispară dintre noi „una din figurile reprezentative ale plasticii românești contemporane", pentru ca, în final, ca nimeni altul, să refacă aproape minut cu minut timpul petrecut în compania lui Deleanu după plecarea plutonierului Ursu.

— Şi eu mi-am dat seama că-i obosit, a spus profesorul în încheiere, aşa că m-am grăbit să îl las singur. Avea nevoie de odihnă. Unde mai pui că băutura parcă se prinsese de el mai mult decît de ceilalţi. Se vedea asta din toată comportarea. Am aşezat sticla pe masă, — nu s-a găsit o astfel de sticlă, îşi reaminti căpitanul — şi i-am arătat apoi de unde poate lua tot ce-i trebuie pentru culcare. Am spus „noapte bună", şi am ieşit. M-a condus pînă afară. De la poartă i-am strigat să doarmă liniştit că vin eu dimineaţă să îl trezesc, şi am plecat. Dar, după cum ştiţi, dimineaţa a fost să fie altfel.

Privi în jur, apoi se aşeză, neuitînd să-şi aranjeze dunga pantalonilor şi cravata.

— Excelent, sări căpitanul. Iată o probă de ce înseamnă concizia. Părinţii elevilor dumneavoastră pot fi fericiţi că odraslele lor se află în astfel de mîini. Excelent, repetă Roitan, într-un entuziasm subit şi de neînţeles pentru colaboratorii săi. Apoi v-aţi îndreptat spre casa familiei Roşu unde n-aţi întîrziat să ajungeţi. Eraţi şi dumneavoastră obosit, a doua zi începea o nouă zi de muncă. Spun bine ?

— Exact, spuse Miloş, sec.

— Numai că nu se leagă. Adică una din mutări este inexactă.

Căpitanul părea sincer necăjit de greşeala observată în logica, altfel impecabilă, a profesorului.

— Nu înţeleg, se miră Miloş. Cele spuse de mine corespund sută la sută adevărului. Ba aş putea spune, mie la sută.

— Aproape, fu de acord căpitanul. Ce oră era cînd aţi ajuns acasă ?

— Unsprezece şi treizeci şi cinci noaptea.

— Cît aţi stat înăuntru ?

— Şapte, opt minute, nu mai mult.

— Să zicem, zece. Face unsprezece și patruzeci și cinci. Cît ați făcut pînă la Roșu ?

— Zece, cincisprezece minute. Era o noapte plăcută, nu m-am grăbit prea tare.

— Fie cincisprezece. Face exact douăsprezece. Am socotit bine ?

— Cred că da.

Pentru prima dată Miloș părea mai puțin sigur pe el.

— Credeți, doar ?

— Nu. E bine.

— Așa. Atunci cum se face că la douăsprezece și jumătate ați fost văzut de unul din paznici trecînd prin fața lui Lup ?

Profesorul se ridică, vru să spună ceva, se așeză, apoi se ridică iar. Din toată splendoarea dinainte nu mai rămăsese nimic. Văzîndu-l, Ursu avu impresia că are în față un animal fugărit.

Ultima întrebare a lui Roitan îi descumpănise pe toți. Fu ca și cum, pe nesimțite, în fața ochilor li s-ar fi deschis chiar coșciugul în care odihnea Deleanu.

Olga începu, încet, să se smiorcăie.

— Îmi dau perfect de bine seama în ce situație sînt, bîigui profesorul, așa că refuz să vorbesc în continuare. Dacă doriți, mă puteți aresta. În caz contrar aș vrea să plec.

Vorbise atît de încet, încît Ursu făcu un pas înainte pentru a-l putea auzi.

— Cum doriți, spuse Roitan, noi nu vă reținem. Era bine totuși să ne fi spus cînd și de unde ați cumpărat ceasul acela.

Întinse un deget arătînd înspre brațul stîng al profesorului. Abia acum glasul căpitanului suna vădit insinuant. Dar Miloș nu se întoarse. Ca și cînd nu ar fi auzit ultimele cuvinte ale lui Roitan, continuă să înainteze spre ușă și, în cele din urmă, ieși. Cei din jur așteptau uluiți. Căpitanul deschise sertarul biroului și scoase un plic albastru, nou. Tuși apoi, încercînd să spargă liniștea și nemișcarea ce-i cuprinseseră pe ceilalți după plecarea profesorului. Se ridică privind spre Cobzaru, intens, fix, pînă ce acesta fu în picioare, ca și el. Părea că e gata, gata să pornească pe urmele lui Miloș, copleșit de o chemare neînțeleasă. Roitan ocoli biroul și se opri în fața barmanului. Întinse plicul spre el.

— Ai zece minute să ajungi acasă, să pui banii în plic și să te întorci. Ține minte, zece minute. Acum pleacă.

Mîna lui Cobzaru tremura în așa hal, încît reuși cu greu să apuce plicul. Se strecură apoi afară, prelingîndu-se ca o umbră. Părea că nici nu avusese nevoie să deschidă ușa.

Petran ezită un moment, apoi ieși și el, încet, în urma barmanului. Cînd ușa fu din nou închisă, Roitan se înapoie la birou.

— Dar nu-i vorba de asta, spuse, așezîndu-se greoi în fotoliu.

— Poftim ? tresări Roșu, neînțelegînd nici acum ce se întîmplase mai înainte. Cine-ar fi crezut... ?

— Am spus că nu-i vorba de asta.

Roitan ridicase vocea ca în fața unui surd, fără nici un alt motiv decît acela de a se face auzit mai bine. Apoi își zise că, dacă ar fi fumător, ar trebui acum să scoată o țigară, să o frece între degete și să o pună în gură. Să deschidă cutia de chibrituri, să apuce un băț și să aprindă ți-

gara. Şi toate acestea executate cu mişcări lente, lente pentru a-l aduce astfel pe celălalt în pragul disperării. Celălalt fiind nimeni altcineva decît slabul şi multîncornoratul tehnician veterinar Gheorghe Roşu, cel pentru care, în lumea asta, nu exista altă femeie decît nevastă-sa, preafrumoasa blondă. Aşa că n-avu ce face şi scoase iar punga cu bomboane, vru s-o întindă spre cei doi, dar se răzgîndi şi o lăsă în sertarul deschis. Împinse sertarul, puse un cot pe birou, proptindu-şi fruntea în palmă. Astfel trecură cîteva minute, fără ca vreunul să spună ceva. Roitan îi urmărea pe sub streaşina palmei. După cîteva încercări timide, Roşu reuşi să se ridice. Privea cînd spre Roitan, cînd spre Ursu.

— Acum, dacă totul s-a terminat... Dumneavoastră aţi reuşit... Hm... Noi credem că am putea, hm, pleca.

„Nu e chiar mort, dar nici departe", îşi zise Roitan, urmărind eforturile tehnicianului. Acesta o apucă de mînă pe nevastă-sa şi, împreună, se îndreptară spre uşă. De cîteva ori Roşu fu pe cale să privească înapoi, ca un copil urmărit noaptea de fantome.

— Eu cred că totuşi aveţi să-mi spuneţi ceva.

Cuvintele căpitanului loviră în ei ca nişte gloanţe. Se clătinară, sprijinindu-se unul de altul, ca doi bătrîni pensionari surprinşi de o rafală de vînt. Pentru a fi din nou cu faţa spre Roitan le trebui mai mult de un minut. Căpitanul rămăsese în aceeaşi poziţie, apărîndu-şi ochii de o lumină care nu venea de nicăieri.

— Sigur... Ar fi trebuit... Ştiţi, noi... Aveţi dreptate, profesorul a venit mult mai tîrziu...

— Nu înţelegeţi că nu-i vorba de nici un profesor ? Am sperat doar că măcar în ultimul moment să vă aduceţi aminte de ceva care se cheamă cinste. Vă rog să vă întoarceţi, încă n-am terminat.

CAPITOLUL IX

Cînd, la puțini ani după terminarea războiului, Roitan a venit în Ridiș, singurii străini de aici erau Hurony, Lup cu nevastă-sa, doamna Nutea, directoarea școlii și covaciul Manase Șteica. Apoi, de la o vreme, situația începuse să se schimbe, iar balanța să se încline în favoarea noilor veniți cu intenții mai mult sau mai puțin clare de a se stabili în localitate.

Și iată, acum, avea să observe Roitan în timpul discuțiilor începute de peste două ore, din toți cei implicați într-un fel sau altul în afacerea asta, doar doi se pot considera cu adevărat ridișeni : Petran și Ursu. Căpitanul nu-și duse gîndul mai departe. Fusese doar o idee fugară, o constatare născută dintr-un motiv și un scop pe care nu încercă să le descopere. Poate evidența faptului, singură, s-o fi născut. Simțind că te doare, spui „au !" fără să te gîndești dacă asta ajută sau nu. Numai că Roitan nu spuse nici măcar atît, rămînînd doar la înregistrarea senzației, nu chiar de durere în cazul acesta.

Dar gîndul trecu repede, ca zborul unui lăstun prin lumina ferestrei. Roitan îi privea acum pe cei doi soți Roșu, singurii rămași, spunîndu-și că nu e vina lui dacă încercarea de a juca cinstit n-a găsit la ei înțelegere. Și numai ei știa cît de greu s-a stăpînit să nu le strige în față tot adevărul. Nu o făcuse totuși și nici nu știa cînd o va putea face. Pentru că mereu există un dram de îndoială și, aproape întotdeauna, acel adevăr are latura lui impalpabilă. Intuiția poate fi determinată într-o cercetare, dar cap de acuzație, nu. Cum încă nu putea fi nici părerea de miros care-l intrigase atîta pînă să-i găsească explicația.

Roitan mai învățase, în practica lui zilnică de miliţian, că o întrebare poate fi formulată în multe feluri şi că uneori un singur cuvînt este suficient pentru declanşarea mărturisirii aşteptată zile şi nopţi în şir.

— Obişnuiţi să expediaţi telegrame, tovarăşe Roşu ?

În vara trecută împuşcase un cîine turbat. Venit cine ştie de unde, s-a oprit în faţa şcolii, rotindu-se în încercări disperate de a-şi înhăţa propria coadă. Mîrîia înfundat şi din gură îi curgeau fire albe de bale, ca nişte funigei grei şi apoşi. Dar nu asta îl impresionase atunci, ci feţele îngrozite ale copiilor îngrămădiţi dincolo de ferestrele zăvorîte ale claselor.

Lipseşte doar geamul şi ar arăta exact cu ale lor, îşi spuse Roitan, privind la chipurile celor doi soţi.

— Desigur, ca orice om, uneori... dar nu înţeleg...

— Cunoaşteţi telegrama asta ?

Roşu se uită la foaia întinsă spre el, neîndrăznind s-o atingă. Părea că nici n-o vede.

— Priviţi-o bine, insistă căpitanul, fluturînd-o spre ei.

— Nu, nu-i a mea. N-o cunosc.

Dădea mereu din cap, parcă încercînd să se autoconvingă că nu are nimic comun cu hîrtia aceea.

Roitan îşi trase brusc mîna şi aşeză telegrama pe birou, netezind-o cu palma. Cei doi păreau de-a dreptul vrăjiţi, neluîndu-şi ochii de la ea.

— Nu, n-o cunoaştem, repetă Olga, constituindu-se într-un ecou întîrziat al celuilalt glas.

— Aveţi dreptate, recunoscu Roitan, încercînd să zîmbească. N-a fost decît o glumă. Cam proastă, e adevărat. Ce să fac, uneori îmi dau în petec, aşa, din te miri ce. Vă rog să mă iertaţi.

Şi Olga şi Gheorghe Roşu se ridicară în acelaşi timp. Ea se întoarse puţin să-şi aranjeze fusta la spate.

— Ei, atunci înseamnă că noi...

— Da, da, sigur, încuviință Roitan. Apoi își duse mîna la frunte, părînd a căuta ceva acolo, în dosul ei. Voiam să vă mai spun ceva. Ce, oare ? Privea cînd la Ursu, parcă uitat pe scaunul lui din colț, de lîngă soba de teracotă, cînd spre ceilalți doi care-ar fi dat oricît numai să se vadă o dată afară, cerîndu-le parcă ajutor. A, da, păru să-și amintească Roitan, acum știu. Doar un minut vă mai rog să întîrziați, îmi faceți un mare serviciu, da, da, un mare serviciu, și ieși de după birou (Ursu se întreba pentru a doua sau a treia oară, ce-o fi cu șeful în seara asta ?) și-i împinse pe cei doi, aproape îi obligă cu greutatea brațelor sale să se reașeze pe scaunele de unde tocmai se ridicaseră. Nu protestă nici unul.

Acum stăteau iar ca înainte, căpitanul în fotoliul său, plutonierul, așteptînd, încă neînțelegînd mai mult decît ceilalți doi care aveau tot mai mult certitudinea că nu vor scăpa niciodată din coșmarul acela.

— Vedeți dumneavoastră, începu căpitanul, după o pauză scurtă, acum, cînd, în ceea ce vă privește, totul s-a limpezit, vreau, hm, cum să spun, vreau să vă rog ceva. Un lucru mărunt. Ceva, așa, fără importanță. Părea că se hotărăște cu greu și nu-și găsește cuvintele. Știți, săptămîna trecută am fost la Arad. Sînt obligat să merg, din cînd în cînd, pe acolo. Mi-am terminat treburile și, neavînd ce face pînă la autobuz, am intrat la un cinematograf. Dar filmul s-a dovedit a fi mai lung decît am crezut și riscam să pierd mașina. Așa că am plecat înainte de sfîrșit. Ce mai, spuse Roitan, ridicîndu-se și începînd să se plimbe prin încăpere, nu i-am mai prins finalul. Se numea „Telegrama" sau „O telegramă", nu sînt prea sigur. Am încercat eu după aceea să-i găsesc un sfîrșit, dar e destul de greu să nimerești exact pe gîndirea ălora care turnaseră filmul.

În asemenea cazuri niciodată nu știi ce întorsătură pot lua lucrurile. L-o fi omorît el, l-o fi omorît ea ? Nu sînt sigur. Eu aș înclina mai mult spre ea. Nevastă-mea, că i l-am povestit și ei, merge pe el. Acum, ce m-am gîndit ? Dumneavoastră vă vizitați părinții săptămînal, poate că...

— Nu, ne pare rău, dar noi nu l-am văzut, se grăbi Roșu. Sîmbăta trecută n-am văzut nici un film.

— Excelent, se entuziasmă Roitan, excelent. Așa-i mult mai bine. Era atît de mulțumit încît începu să-și frece palmele cu înfrigurare. Așa-mi convine de minune. Făcu apoi o pauză, nu lungă, cam cît i-a trebuit ca să se așeze din nou în fotoliu. Iată ce-aș dori. După ce vă povestesc subiectul, pe scurt, o să vă dați cu părerea. Cam cum bănuiți că s-a putut termina povestea aceea. Bun ?

Ceilalți voiră să protesteze din nou, dar căpitanul începu, nemaiașteptînd aprobarea lor.

— Închipuiți-vă examenul de admitere la o facultate. Să zicem, arte plastice. Candidați mulți, toți tineri. Ocazie foarte bună pentru a se lega prietenii mai mult sau mai puțin durabile. Doi dintre cei reușiți se reîntîlnesc toamna și hotărăsc să stea în aceeași cameră de cămin. Cu timpul, simpla cunoștință se transformă în prietenie. Eu vă spun toate astea foarte pe scurt, strict esențialul, nu vreau să vă răpesc prea mult din timp. Așadar, prietenii noștri învață și lucrează împreună, merg la aceleași spectacole etc. Colegii încep să le spună Inseparabilii. Părea una dintre puținele prietenii adevărate, menite să nu moară niciodată. Părea. Pentru că în anul doi apare Ea. Tot studentă, dar cu un an mai mică. Conform tuturor rețetelor, cei doi sfîrșesc prin a se îndrăgosti de ea și, tot după aceleași canoane, tînăra se îndrăgostește numai de unul. Ajuns aici trebuie să vă spun că între cei doi prieteni era o destul de mare diferență de vîrstă. Unul din ei mai terminase înainte

de asta o facultate. Hai să le spunem de acum înainte Cel Bătrîn şi Cel Tînăr. Aşadar, apare Ea şi se înamorează de Cel Tînăr. Şi totuşi prietenia nu se strică imediat. Un timp lucrurile par a evolua normal, cu discuţii entuziaste, cu gînduri frumoase şi sincere despre un viitor ce nu era greu de atins. Apoi, brusc, în viaţa acestui trio fericit, încep să bată vînturi aspre de iarnă. Cel Tînăr este dat afară din facultate şi, ca şi cînd asta nu i-ar fi fost de ajuns, Cel Bătrîn află întîmplător că buna şi curata lor prietenă i-a dus de nas pe amîndoi, cu o diavolească pricepere. După cum vedeţi, acesta este pus în faţa unei duble dezamăgiri. Cum s-ar spune, înşelat de două ori. Prietenul, exmatriculat pentru nişte legături dubioase cu un traficant de aur, iar ea... Aşa că, om cu firea mai slabă, Cel Bătrîn devine în scurt timp unul din beţivii cunoscuţi ai oraşului. Şi, cam în vremea aceasta, deşi mie mi s-a părut cam nejustificată, are loc prima lui încercare de sinucidere. Spun prima, deoarece în anii care au urmat după terminarea facultăţii (a terminat-o, totuşi, pînă la urmă) a mai încercat de cîteva ori, dar nici una nu a fost dusă pînă la capăt. Dar încă nu-i vremea să vorbesc despre asta.

În momentul acela cineva bătu insistent în uşă, apoi aceasta se deschise şi Petran îşi vîrî cu precauţie capul înăuntru.

— Barmanul ţine morţiş să intre. Spune că ştiţi dumneavoastră despre ce-i vorba.

— Lasă-l, încuviinţă Roitan, rezemîndu-şi spatele de speteaza fotoliului, într-un gest de destindere.

Cobzaru năvăli peste Petran, vorbind precipitat. Ţinea într-o mînă, scuturîndu-l parcă de praf, plicul albastru dat de Roitan.

— Să știți că eu de mult am vrut... pe cinstea mea... nevasta e singura vinovată... a fost numai din cauza fricii care... Doamne, cum am putut fi atît de prost... eu...

Căpitanul smulse plicul din mîna barmanului care înaintase ca și cînd ar fi fost hotărît să treacă nu numai peste birou și peste Roitan, dar și prin peretele din spatele acestuia.

— Sînt toți ?

— Toți, puteți să-i numărați. Pînă la ultimul leu. Cum aș fi îndrăznit... toți. Cincisprezece hîrtii de o sută. Cum mi i-a dat.

— Acum pleacă, îi spuse Roitan, aruncînd plicul în sertarul pe care-l deschisese cu mîna cealaltă. Cînd ajungi dincolo apucă-te și scrie o declarație.

— Da, să trăiți ! O declarație. Doamne, dac-aș fi știut...

Ieși mergînd mai mult cu spatele înainte, frîngîndu-și mîinile fără încetare, cu o grabă rău disimulată.

— Parșiv murdar, murmură căpitanul, abia auzit. Închide-o ! tună apoi către ușa ce rămăsese întredeschisă.

Cîteva clipe păru că vrea să-și adune gîndurile învălmășite de intrarea barmanului. Apoi începu să vorbească iar, dar fără nici un chef, scurtînd mult, evitînd orice amănunt nesemnificativ. Soții Roșu tăcuseră tot timpul privind în pămînt, ca și cînd n-ar fi observat nici intrarea și nici plecarea barmanului. Aveau aerul că ascultă în continuare și Roitan nu s-ar fi oprit nici un moment din povestit.

— Să continui, spuse căpitanul Roitan, masîndu-și usor ochii. Pînă la terminarea facultății devine și Cel Bătrîn unul dintre cei care trec din cînd în cînd pe la ea, părînd că s-a împăcat definitv cu situația aceasta. După o altă beție, încearcă încă o dată să se sinucidă, înghițind cîteva pastile, chiar în WC-ul restaurantului, dar e desco-

perit și atunci la timp. Prin insistențele colegilor ajunge la un medic, acesta constată că sănătatea îi e zdruncinată și îl sfătuiește foarte serios să termine pentru totdeauna cu băutura și să încerce să pună o oarecare ordine în modul lui de viață. Degeaba. După absolvire locuiește mai mulți ani la fratele lui, nelucrînd nicăieri, trăind doar din puținii bani ce-i lua pe cîte-o pînză vîndută și din ajutorul modest dat pe ascuns de cumnată-sa. În scurt timp se face remarcat nu atît prin talentul real prezent în mai toate lucrările sale, ci mai ales în urma altor inexplicabile tentative de sinucidere și a vieții dezordonate pe care continuă să o ducă. Reușește astfel să-și facă praf sănătatea și să se izoleze complet de oamenii care ar fi putut să-i ușureze calea spre recunoașterea și consacrarea definitivă. Talent avea, chiar să-i prisosească.

Mai tîrziu, Cel Tînăr urmează o școală postliceală și i se fac apoi uitate păcatele tinereții. Cum era și normal, află de legăturile fetei, dar nu o crede adevărată decît pe una. Astfel că se simte și el trădat de propriul prieten împotriva căruia se naște în sufletul lui o ură neîmpăcată. Începe să-l caute și, pînă la urmă, îl găsește chiar în orașul său natal. Vrea să se răzbune, dar încă nu știe cum. Între timp o reîntîlnește pe Ea, se căsătoresc și o urmează în localitatea în care e profesoară. Gîndul răzbunării îl urmărește mereu, alimentat acum și de insinuările strecurate cu perfidie de tînăra lui soție, care încearcă astfel să pună pe seama Celui Bătrîn vorbele care circulă și aici despre ea. Dar Cel Tînăr e laș și fricos. Așa că a ales calea lașului și a sadicului. Scrisorile și telegramele îmbibate cu veninul viperei. Doar niște hîrtii, în așteptarea unei ocazii mai favorabile, hîrtii cărora Cel Bătrîn le dădea exact atîta importanță cît acorda și sănătății și vieții lui, în general, dar pe care, dintr-un neînțeles capriciu, le păstra, pe mă-

sură ce soseau, adunate într-un plic. Lucrurile se petreceau cam în felul următor : după fiecare tentativă nereuşită, Cel Bătrîn, pictorul, primea o scrisoare sau o telegramă în care un oarecare Geo, pentru că aşa semna Cel Tînăr, îşi exprima, în cuvinte mai mult decît transparente, credinţa în reuşita următoare, ba, uneori, chiar îi dădea sfaturi cum să ducă treaba la bun sfîrşit.

Ajuns aici, Roitan făcu o pauză. Luă unul din paharele aşezate cu gura în jos pe tava de material plastic, îl umplu, îl duse la gură şi-l bău dintr-o singură înghiţitură. Răsuflă apoi mulţumit, zgomotos, părînd a-şi fi recăpătat puterile.

— Încă puţin şi am terminat, îi linişti Roitan. Şi iată cum, cel puţin aşa vrea filmul să ne demonstreze, coincidenţa are un rol neaşteptat de mare în viaţa oamenilor. Pentru că, cine credeţi că soseşte într-o zi în localitatea unde-şi făceau veacul Geo şi soaţa lui ? Aţi ghicit. Cel Bătrîn. Ce caută oare acolo ? Vrea să-i revadă, să depene împreună frumoasele amintiri studenţeşti ? Se pare că nu. A venit aici, după cum afirmă în faţa autorităţilor, în documentare. Vrea să lucreze. Dar nu mai apucă să-şi îndeplinească noile planuri pentru că, a doua zi, este găsit mort, după toate probabilităţile, asasinat în camera pusă la dispoziţie de una din cunoştinţele făcute în seara sosirii.

Roitan terminase de mult istoria acelui triunghi nefericit şi ciudat. Ascuţea al treilea creion cînd s-a hotărît, în sfîrşit, să pună întrebarea. În scrumieră se adunaseră mai multe fustiţe încreţite, cu tivul diferit colorat.

— Ei, ce spuneţi ?

Pendula ticăia încet, abia auzit. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. O muscă mare, verzuie, se strecură pe lîngă perdeaua ferestrei, execută cîteva zigzaguri prin încăpere, apoi se opri exact pe masă, în faţa lui Ursu. Acesta o prinse cu un gest

scurt, de resort brusc declanşat, apoi îi dădu drumul, scuturîndu-şi mîna, scîrbit. Musca, ameţită, căzu la picioarele lui. O strivi cu pantoful.

— Nu-mi dau seama ce urmăriţi, spuse Roşu într-un tîrziu, dar să ştiţi că nu noi am făcut-o.

Vorbise privindu-l, pentru prima dată, ţintă pe căpitan, dîndu-i acestuia prilejul să constate, surprins, dispariţia oricărei urme de frică sau de nelinişte de pe faţa lui. Doar Olga rămăsese mai departe prăbuşită, abandonată scaunului.

— Desigur, desigur, spuse Roitan, aranjînd creioanele în vasul de lut ars, smălţuit, dar atunci ce aţi căutat acolo ?

După felul grăbit în care pusese întrebarea, părea că doar asta a aşteptat tot timpul, ocazia să-i poată da drumul firesc.

— E cald, îngăimă Roşu, privind spre cana cu apă.

— Sigur, cu plăcere. Cer iertare că nu m-am gîndit şi la dumneavoastră. Sătulul nu crede niciodată flămîndului.

Umplu paharul celălalt şi i-l întinse lui Roşu. Acesta bău încet, cu înghiţituri scurte.

— De unde aţi aflat povestea aceea ?

Roitan lovi cu palma plicul luat din noptiera lui Deleanu şi din care scosese mai înainte telegrama arătată celor doi.

— Nimic nu a aruncat şi nu a pierdut. Tot ce i-aţi scris, de cînd vă cunoaşteţi, dar mai ales de cînd vă urîţi, se află aici. Tot. Ce aţi scris cînd unul, cînd altul. Unde mai pui că Maria, cumnată-sa, era la curent cu toată istoria asta murdară.

— Acum aveţi dreptul să credeţi orice, recunoscu Roşu. Sînt un mare prost. Dar să ştiţi că numai frica ne-a îndemnat să tăcem. Ziceam că n-o să aflaţi.

— Ce ?

— Că am fost la el în seara aceea.

— AȚI fost ? Cine ? Cîți ?

Trei întrebări, ca o rafală scurtă de mitralieră.

— Nici nu știu de ce am făcut-o. Oamenii se poartă uneori îngrozitor de stupid. N-am vrut decît să-i spun cîteva cuvinte. Mai ales cu Olga s-a purtat al dracului de urît. Poate că dacă nu ar fi insistat ea, nu m-aș fi dus.

Privise tot timpul într-un punct fix, undeva deasupra dulapului, ferindu-se de ochii nevestei pe care acum o ignora cu desăvîrșire.

— Vreți să spuneți că l-ați vizitat amîndoi ?

— Da.

— De unde ați știut că-i aici ?

— Profesorul Miloș ne-a anunțat. Spusese că un pictor va dormi la el în noaptea aceea și, dacă sîntem buni, să-l găzduim la noi pînă a doua zi. Era, cum am înțeles, Tudor Deleanu.

— Aha, dacă sînteți buni, repetă căpitanul, aparent fără nici o intenție. Deci, aflînd că-i aici, v-ați gîndit că nu ar fi rău să-i spuneți de la obraz cît e de nemernic. Dar de ce amîndoi ?

— Olga a insistat. Probabil s-a gîndit că singur n-aș fi în stare.

— Va să zică v-a ajutat dumneaei.

Roșu închise ochii pentru un moment, încercînd să rămînă calm și stăpîn pe el.

— Nu am vrut să spun ceea ce credeți dumneavoastră, ci că nu mă credea în stare, singur fiind, să intru peste el și să-i spun tot ce am fi dorit să-i spunem. Ce rost are să mă ascund ? Soția mă crede un laș.

Roitan își dădu seama că are în față un om care nu mai dă doi bani pe propria persoană și care. totuși, are tăria să recunoască asta în fața lumii. Privindu-l. în timp ce vor-

bea, simți o ciudată simpatie pentru acest individ care întotdeauna a fost ultimul la rînd, chiar și în propria lui casă.

— Deci v-ați hotărît să-i faceți o, cum să-i spun ? vizită.

— Da, recunoscu Roșu, liniștit.

— Se putea să nu fie singur, nu, și atunci ?

— Ne-am gîndit că putem aștepta.

— Unde ?

— Pe partea cealaltă a străzii. Era suficient de întuneric să nu fim văzuți. Dar nu a fost nevoie, pentru că Miloș tocmai pleca.

— Ce oră era ?

— Cam unsprezece și patruzeci și cinci. De acasă am plecat înainte de jumătate. Pe drum am continuat să ne certăm. Eu nu eram tocmai convins că n-o putem amîna pentru a doua zi. Olga susținea : cu cît mai repede, cu atît mai bine. Știam că de la Tudor te poți aștepta la orice, chiar să plece a doua zi, tot așa cum a venit, pe neașteptate.

Pronunțînd numele pictorului, Roșu o făcuse simplu, cît se poate de firesc.

— Cînd ați intrat, ce făcea ?

Pînă atunci răspunsese limpede, calm. Acum, dintr-odată, păru încurcat, ezitant.

— Ea a intrat prima. Sperasem pînă în ultima clipă că se va răzgîndi. Cînd s-a deschis ușa, el cînta ceva neînțeles, din vîrful buzelor. Cred că stătea întors cu spatele și scotocea într-o sacoșă. Tocmai se întorcea spre ușă cînd am intrat eu.

— A părut surprins ?

— Nu chiar. Deși a exclamat „Ce vizită neașteptată !" am fost sigur că exagerează. Întotdeauna a reușit să se stăpînească mai bine decît oricine. Cred că niciodată nu l-a putut surprinde cineva cu adevărat.

— Era beat ?

— Nu știu, nu mi-am dat seama.

Înainte de a răspunde, făcu o pauză destul de lungă. Dealtfel, după fiecare nouă întrebare, răspunsurile lui Roșu se făceau tot mai mult așteptate ca și cînd, intenționat, încerca să tragă de timp. Dar căpitanului i se păru normală această tărăgănare, știind că, încet dar sigur, se apropiau de momentul în care Roșu urma să răspundă la întrebarea de care, gîndea Roitan, se temea cel mai mult.

— Cum adică ? nu înțelese Roitan.

Roșu nu spuse nimic. Olga ridică ochii privindu-și soțul care se încăpățînase dintr-odată să tacă.

— Cum, nu știți ? repetă căpitanul.

— De unde să știe, dacă a fugit ?

Olga vorbise cînd s-a așteptat Roitan mai puțin. Se uită la Roșu, dar acesta îi evită ochii lăsînd capul în jos, ca un om sfîrșit.

— A fugit ?

— Spune acuma, ce stai ? Ți-a pierit graiul ? țipă Olga, într-un brusc acces de isterie, îmboldindu-l cu cotul în coaste.

Roitan urmărea scena neștiind ce să creadă, temîndu-se că totul nu are alt scop decît să-l deruteze pe el.

— Spun, sigur că spun, își reveni Roșu. Pînă la urmă n-a mai avut loc nici o discuție. Cînd l-am văzut întorcîndu-se înspre mine mi-am dat seama dintr-odată de zădărnicia lucrului ce eram pe cale să-l fac și atunci am ascultat de primul imbold care m-a îndemnat să fug cît mai repede și cît mai departe de omul acela de care nu mă mai lega nimic de foarte mulți ani. Mi-am dat seama că ura ce crezusem că i-o port era falsă, chiar moartă. Chiar așa. Ura murise de mult. iar eu în loc s-o îngrop, să o las trecutului căruia îi aparținuse. m-am încăpățînat să o cred

vie, reală. Numai că totul fusese o nesfîrșită minciună. Parcă simțeam în nări miros de hoit.

„Deci asta e, își spuse Roitan. Chiar cînd crezi că ai ajuns atît de jos încît nu mai ai unde coborî, constați că mai există o treaptă sub aceea pe care stai". În noaptea cu pricina un om, fugind năuc pe străzi, a descoperit cel mai crud adevăr din viața lui și anume că, pentru el, nu există lucruri atît de josnice încît să nu le poată face.

Da, dar cu o condiție, își reveni căpitanul. Cu condiția ca această poveste să fie adevărată. Ceea ce nu prea credea. Fusese al dracului de aproape, doar un pas i-a lipsit să nu cadă, ca un prost, în capcană. Nu le purta pică pentru asta ci, din contră, îi admira. Pentru că știa. În piesa asta fiecare joacă pe cont propriu. În final vor ieși la rampă numai cei tari.

— Bun, se declară Roitan de acord. Deci ai luat-o la goană, fără să te mai uiți îndărăt, urmărit doar de mirosul acela. Cum erai îmbrăcat ?

— Cămașă, pantaloni..., dar ce importanță are ? Care miros ?

— Deocamdată eu pun întrebări. Ce aveai în picioare ?

— Cizme.

— Cizme ? Roitan se aplecă mult peste birou, aproape atingîndu-l cu bărbia.

— Sosisem tîrziu de la fermă și mai aveam în picioare încălțările cu care umblu acolo.

— Asta-i, sări Roitan, bătînd cu palma în birou. Mirosul de grajd. Cum nu mi-am dat seama ? Apoi ?

Între „asta-i" și „apoi" se consumase o gamă întreagă de tonuri, de la acut la jos și una tot atît de întinsă de stări, începînd cu surpriza și terminînd cu mulțumirea explicării ei.

— Așa că nu l-am omorît noi. Cînd, după cîteva zeci de metri, m-a ajuns Olga, Tudor mai rîdea încă pe prispa casei, întrebînd mereu, „Ce-i cu el, Olga, ce-i cu el ?"

Vru să mai spună ceva, dar gura îi rămase închisă. Îl privea pe căpitan liniștit, în față, fără teamă. Un moment Roitan fu cuprins de derută, neștiind ce să facă. Dar numai un moment.

— Pentru astăzi ajunge. Treceți dincolo și scrieți fiecare o declarație.

Cei doi se ridicară cu mișcări rigide, ca de păpuși. Păseau cu greu, abia trăgîndu-și picioarele după ei, ca numai puțin înaintea lui, ținîndu-l strîns de mînă. Umblau atît de încet și de tăcuți, încît îți venea să crezi că nu vor reuși niciodată să ajungă la ușă, sau că, ajunși totuși pînă acolo, se vor prăbuși fără vlagă, nemaiapucînd s-o deschidă.

Roitan se întreba unde și cînd a mai văzut ceva asemănător, dar nu-și aminti decît după ce a rămas singur. Se întîmplase în urmă cu ani, cînd încă mai era neînsurat. Tot așa ca acum, într-o după-masă de vară, din biroul lui p'ecau, ținîndu-se grijuliu de mînă, o mamă îndurerată și copilul ei, în vîrstă de numai optsprezece ani, pe certificatul căruia medicii scriseseră „irresponsabil".

CAPITOLUL X

Roitan se deșteptă a doua zi cu sentimentul că începe o zi grea. Ca înaintea unei furtuni, simțea atmosfera încărcată. Recitea din memorie ultimul raport pe care

urma să-l prezinte maiorului Moisă odată cu sosirea acestuia. Şi, pentru ca totul să fie cum s-ar aştepta căpitanul, nu-mai lipsea decît claxonul cu care maiorul îşi anunţă sosirea în faţa postului de miliţie. Roitan era sigur că va veni destul de devreme. Îi spusese chiar maiorul Moisă, la sfîrşitul convorbirii telefonice din seara trecută. Roitan se simţea oarecum vinovat de tărăgănarea anchetei. La întrebarea maiorului, răspunsese că lucrurile sînt pe cale să se clarifice. Mai mult nu-i spusese. Rezultatul a fost că Moisă a mormăit ceva în aparat, anunţîndu-i, în final, „vizita" de astăzi. La dracu ! „Cred c-o să ne luăm un concediu, le comunică plutonierilor care urmăriseră neliniştiţi convorbirea. Scoateţi serviciul de argint că mîine ne vin oaspeţi de seamă". Şi, ca şi cum toate acestea nu ar fi fost suficiente, durerea din picioare transformase noaptea căpitanului într-o înnebunitoare insomnie.

Iar acum se grăbea, temîndu-se că, la sosire, are să-şi găsească scaunul ocupat de cel pe care tocmai îl aştepta. Trecînd colţul, răsuflă uşurat, nezărind nici o maşină care să-l pună pe gînduri. În coridor aşteptau cîţiva, printre care şi profesorul Miloş. Roitan trecu pe lîngă el mormăind ceva în legătură cu indivizii care nu numai că nu dorm acasă, dar se mai şi scoală cu noaptea în cap.

Intră în birou trîntind uşa în urma sa. Aşezîndu-se în fotoliu parcă se mai linişti. Ceva timp tot i-a mai rămas.

— Ursule !

Plutonierul apăru în deschizătura uşii.

— Plutonier Ursu ! strigă iar Roitan, parcă nu l-ar fi observat.

— Ordonaţi, răspunse plutonierul. Avea faţa nedumerită a unuia care vede pentru prima dată un tren mergînd pe drumurile publice.

— Ce vor ăştia ?

— Miloș vrea neapărat să vă vorbească.

Ursu învățase destul de repede cînd și cum trebuie să i se adreseze șefului. Acum părea că o ia de la capăt.

— Lasă-l pe Miloș. Te-am întrebat eu ceva de el ?

— Cu buletinul. Angajați la noi la mină.

— Aha, făcu Roitan. Și ăla ?

— N-a vrut să spună. Zicea să știți dumneavoastră.

Ursu aștepta liniștit în ușă. Știa că nu pentru asta fusese chemat și ținut acolo, nici înăuntru și nici afară.

— Ursule ! strigă iar căpitanul, ca și cum plutonierul ar fi ieșit între timp, fără să-i ceară permisiunea.

Ursu înaintă cîțiva pași, apoi se opri în fața biroului.

— Te duci urgent, continuă Roitan, ceva mai potolit acum, și-mi aduci perechea aceea de îndrăgostiți. Dacă te întreabă ceva, le spui că, deocamdată, sînt reținuți pentru cercetări. Mai mult nu le spui. Ai înțeles ? strigă iar spre plutonier. Nimic în plus. Orice te-ar întreba, faci pe mutul. Mai ești aici ?

— Am înțeles, spuse Ursu, dar se vedea clar că nu-i adevărat. De ce reținuți și nu arestați ? Doar e sigur acum că ei au făcut-o. Cine e prostul să creadă toate bazaconiile înșirate de ei ? Așa zice fiecare. N-or fi ei primii tîmpiți care să recunoască de la început fără nici o împotrivire. Cînd ajungi în situația asta încerci și imposibilul numai să reușești cumva să scapi.

După plecarea plutonierului, deschise sertarul și începu să sugă o bomboană. Fusese atît de grăbit să ajungă la timp, încît a uitat să mănînce. Mai bine zis, nu a vrut. Marta strigase ceva după el, dar s-a făcut că nu o aude.

Mai luă una, apoi închise punga și o împinse în fundul sertarului, să nu o mai vadă. Era sătul și de dulce. Răsfiră pe birou fotografiile fetelor și le privi pe rînd, cu multă atenție. Încercă să le ordoneze după vîrstă, dar nu reusi

decît citind pe spatele cartoanelor anul naşterii. Brusc se trezi cuprins de un sentiment de neputinţă şi deznădejde la gîndul că niciodată aceşti copii nu au avut şi nu vor avea un tată adevărat, să-i sară de gît şi în braţele căruia să se simtă apăraţi de primejdii. Şi el ştia ce înseamnă aceasta ; ani de zile trăise singur şi înfricoşat, ca un pui de ciută în adîncimea întunecată a codrului.

Roitan se scuturâ încercînd să scape de aceste amintiri neplăcute, care năvăleau din cînd în cînd peste el cu o forţă neslăbită de trecerea timpului. Nu era vreme pentru depănat amintiri.

Aşeză fotografiile una peste alta şi le vîrî în sertar.

— Intră, spuse apoi.

Profesorul Miloş închise uşa în urma lui. Nimic nu arăta că ar fi dormit prost. Ras proaspăt, ca întotdeauna, şi cu dunga pantalonilor impecabilă. Doar cravata avea astăzi altă culoare. Văzînd-o, căpitanul îşi aminti că el niciodată nu a reuşit să aibă mai mult de două şi că, legate la gîtul lui, întotdeauna stăteau răsucite ca o păstaie uscată de fasole.

— Bună dimineaţa.

Salutase ca şi cînd ar fi intrat în curtea unui vecin întrebîndu-l, înainte de a-i cere lucrul pentru care, de fapt, venise, ce mai face şi cum o mai duce cu sănătatea.

— Pentru mine noaptea n-a fost un sfetnic prea bun, spuse Roitan, ca un răspuns la salutul celuilalt. Ştia tot atît de bine ca şi Miloş pentru ce venise acesta la el.

— Tocmai despre asta vreau să vă vorbesc. Profesorul înaintă cîţiva paşi, apoi se opri înainte de a depăşi jumătatea distanţei care îl despărţise de căpitan. Nu părea neliniştit, ci numai nehotărît în a începe o discuţie iminent neplăcută. Cel puţin pentru el.

Roitan nu părea grăbit să afle din gura profesorului scopul vizitei sale. Avea timp berechet. Cam asta lăsau să se înțeleagă gesturile cumpătate cu care începu să-și ascută creionul. Ori de cîte ori o aşchie sărea mai departe, căpitanul o apuca grijuliu cu vîrful degetelor sale scurte și groase, depunînd-o în scrumiera în care nimeni nu îndrăznise vreodată să arunce scrum de țigară.

— Mă bănuiți cumva pe mine ?

Roitan privi mulțumit vîrful lung al creionului și-l înfipse în vasul de pămînt, între altele la fel de bine ascuțite. Aceasta părea să fie singura activitate în stare să-i dea sentimentul deplin al liniștii. O rețetă simplă, valabilă în oricare zi.

— Am spus eu asta ?

— N-ați spus ascară că cineva m-a văzut...

— Eu ? se miră căpitanul, ca și cînd profesorul ar fi făcut o mare eroare, dar pe care nu are nici un chef s-o îndrepte. Te așteptai din moment în moment să-l vezi căscînd, scuzîndu-se pentru lipsa de participare.

— Atunci nu mai înțeleg nimic.

Roitan se foi pe scaunul său, de fapt un fotoliu vechi, din piele, rămas de la Hurony.

— Să fie clar, precizează căpitanul, privindu-l, de data asta, pe Miloș direct în ochi, eu am pus o întrebare, doar o simplă întrebare, la care dumneavoastră ați refuzat să răspundeți. Greșesc cumva ?

— Nu, nu greșiți. Îmi dau seama că oricine ar fi crezut la fel. Vinovat sînt...

— Iar greșiți, îl opri Roitan, și asta mă surprinde la dumneavoastră. Nu aveți de unde știi ce cred eu. Mai ales că, deocamdată, nu cred nimic.

Miloș răsuflă ușurat, ca și cînd s-ar fi văzut scăpat dintr-o mare încurcătură. Doar în ochi îi mai rămăsese o undă de îndoială.

— Să nu trageți cumva concluzii pripite, tovarășe profesor, urmă Roitan, văzînd înseninarea apărută pe fața acestuia. Observ că sînteți dispus să cădeți dintr-o greșeală în alta. Se opri apoi, ascultînd atent, încercînd să deslușească zgomotele din stradă. Dar să nu pierdem timpul, reluă după aceea, pentru că e scump pentru amîndoi. Repet întrebarea : cum se face că la ora douăsprezece și patruzeci ați fost văzut trecînd prin dreptul birtului lui Lup ? Bănuiesc că nu am greșit.

— Nu, admise Milos. Asta a fost întrebarea.

— Atunci e bine. Deci, aștept.

Profesorul era din nou încurcat. Ezita să răspundă, aparent fără motiv. Ai fi zis că, la fel ca în seara trecută, ajunsă aici, memoria lui se bloca. Vorbise calm și precis despre faptele sale, reamintindu-și-le cu ușurință. Doar un lucru nu-și amintea. Ce a căutat pe stradă la ora aceea. Ca să vezi !

Văzîndu-l nehotărît, Roitan se gîndi să-l ajute.

— În general toate cele mărturisite aseară corespund adevărului. Chiar și plasarea lor în timp. Ai plecat de la restaurant mai devreme și te-ai dus la Roșu. Bun. Te-ai întors de acolo și l-ai întîlnit pe pictor, lîngă pod. Bun. Ați intrat amîndoi în casă, ți-ai luat pijamaua și ai plecat. Așa-i ?

— Da.

Milos urmărea atent buzele căpitanului.

— Cred că ai plecat în jur de douăsprezece, cum susții, și mai cred că la ora aceea pictorul încă mai era în viață. Dar nu cred că de acolo te-ai dus direct la culcare, ca un copilaș nevinovat ce te crezi. De mers ai mers, dar

ceva mai tîrziu. Ei bine, exact în acest răstimp, între momentul plecării de acasă şi cel al sosirii la Roşu, Deleanu a fost omorît. Îţi dai seama de ceea ce spun ? Înţelegi că nouă din zece oameni nu ar mai sta nici o clipă la discuţie şi te-ar vîrî urgent la mititica ? Pricepi că, exact acum, în timp ce-ţi vorbesc ca unui elev prins cu lecţia neînvăţată, chiar eu mă întreb de ce naiba nu am făcut-o încă de-aseară ?

— Domnule căpitan, nu pot. Aţi fost şi dumneavoastră tînăr. Sînt un om de onoare.

— Ha ! făcu Roitan. Onoare. Crezi că numai tinerii trag după ei balastul acesta ? Încet, încet, căpitanul se linişti. Continuă mult mai calm ca înainte, coborînd glasul. Dar poate că ai dreptate. Mă întreb chiar dacă nu aş face şi eu la fel. Însă trebuie să înţelegi, stimabile Don Juan, că acum e vorba de moarte. Aşa că alege : da sau ba ; albă sau neagră. Cale de mijloc nu există. Cum s-ar spune, remiza nu poate fi acceptată. Cîştigi sau pierzi. Hotărăşte-te. Dar repede, că acuşi îmi pică alţii pe cap.

— Ce are să creadă despre mine dac-o aduc aici ? Părea de-a dreptul îngrozit la gîndul acela. Îşi freca mîinile, muncindu-se să găsească o ieşire şi nu reuşea. Căuta mereu cu ochii în jur ca şi cînd ar fi avut nevoie imperioasă să se sprijine de ceva.

— Preferi să-ţi aducă, lunar, pachete acolo ?

— Nu-i suficientă o declaraţie ?

— Ori un bileţel de amor. Ascultă, tinere, încep să îmi pierd răbdarea. Ursule, Petran, strigă înspre uşă.

— Nu, sări Miloş, nu-i nevoie. Am să vă spun. Pot să-mi aprind o ţigară ?

— Iar începi ? în glasul căpitanului apăruse o uşoară dezamăgire. Cu ăsta cred că nu-i nimic de făcut.

Ursu se opri în prag.

— Domnului i s-a făcut sete. Ia cana și umple-o cu apă proaspătă. Poate găsești și o sticlă de vin. Ei ! îl îndemnă pe Miloș, dă-i drumul.

— Aveți dreptate. Nu m-am dus direct la Roșu. Ezită iar, dar văzînd chipul căpitanului, continuă grăbit. Din cînd în cînd trec pe la Ana Huțan. Sînteți mulțumit acum ?

Roitan își imagină chipiul roșu al impiegatului și fața lui mototolită de copil bătrîn însurat degeaba.

— Depinde, se arătă căpitanul foarte puțin entuziasmat. Depinde.

— Sper că nu aveți pretenția să vă aduc și martori ?!

Miloș părea prăbușit. Într-o clipă fuseseră zădărnicite toate încercările lui de a se salva. Și Dumnezeu îi e martor că ușor nu i-a fost. Iar grăsanul ăsta, în loc să fie mulțumit de reușita insistențelor sale, se arata, în continuare, înfometat de amănunte ca la început.

— Cum, depinde ? strigă Miloș îngrozit.

— Sincer să fiu, aveți umor. Nu mă așteptam. Iar chestia cu martorii, m-a dat gata. Începu să rîdă ca de o glumă bună. Cînd reveni Ursu cu apa, încă mai rîdea.

— A spus domnul profesor că după-masă va veni din nou, însoțit de cineva. Apoi se porni și Ursu pe rîs, molipsit de veselia atît de rară a căpitanului. Mai doriți ceva ?

Abia atunci observă Roitan că Miloș plecase.

În momentul acela se auzi un claxon și, brusc, toată buna dispoziție din încăpere dispăru ca prin farmec. În locul ei își făcu apariția maiorul Moisă, de la Inspectoratul județean al miliției.

— Dragul meu, aș vrea să văd și eu casa aceea care-ți dă atîta bătaie de cap, exclamă maiorul, înaintînd cordial cu mîna întinsă spre Roitan. Acesta salută, știind că nimic nu poate fi mai rău decît jovialitatea exagerată a maio-

rului. O frunte încruntata sau niște vorbe spuse cu buzele strînse i-ar fi convenit mai mult. Ceva noutăți ? întrebă apoi, cu aerul că nu face decît să se intereseze amical de sănătatea colegului din Ridiș.

Căpitanul Roitan se urcă în mașină cu sentimentul că nenorocirile pot veni oricum, chiar și într-o mașină albastră. Și, ca și cînd el ar fi uitat, maiorul ținu să-l anunțe că astăzi are loc înmormîntarea lui Tudor Deleanu. Și tot cu tonul acela enervant de prietenos. Oare ce-l poate înveseli în halul acesta ? se întrebă Roitan, cercetîndu-și cu minuțiozitate ținuta. Sper că nu prezența mea îl face astfel.

— Ascult, spuse maiorul. cînd mașina încă nu demarase. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, fii scurt, că azi mai avem o groază de treburi.

Nimic nu-i mai greu decît să scoți esențialul dintr-o chestiune pe care nici tu n-o înțelegi prea bine. Ca și cînd te-ai apuca să explici cuiva conținutul unei piese, prezentînd doar personajele. Sau cam așa ceva, se gîndi Roitan, străduindu-se să găsească cel mai bun început raportului său.

— Desigur (eram sigur că am să încep cu vorba asta cretină, se amendă căpitanul în gînd) că ați citit rapoartele mele, în afară de ultimul, pe care l-am întocmit aseară, după audierea tuturor martorilor. Deschise geanta și scoase trei coli dactilografiate pe o singură față. I le întinse maiorului, care stătea în față, lîngă șofer. Împreună cu Moisă venise și un tînăr locotenent pe care Roitan nu-l cunoștea. Căpitanul nu-i reținu numele. Ei doi erau așezați pe bancheta din spate. Maiorul se apucă să citească.

— Aici, prima poartă la dreapta, spuse Roitan șoferului, care vină brusc și opri sub același dud sub care așteptase marți dimineața Salvarea.

Din noaptea aceea profesorul Miloș n-a mai vrut să doarmă acasă. Pînă la terminarea anchetei, i-a dat cheia căpitanului, spunînd că el își va căuta o altă locuință. Pînă una, alta, doarme în camera de oaspeți a primăriei.

Roitan urcă treptele înaintea celorlalți și descuie ușa. Se dădu la o parte făcînd loc celorlalți doi să treacă. Înăuntru era un aer cald, stătut, de casă neaerisită. Toate rămăseseră ca atunci, cînd intrase căpitanul pentru prima dată.

— Da, da, repeta maiorul, cercetînd cu atenție mobilierul din cameră, ca un cumpărător priceput. Din cînd în cînd se oprea să privească fotografiile făcute de Marinescu, înșirate pe masă. Maiorul pășea în lungul și în latul camerei, tîrînd după el *da*, da-ul acela, ca pe o trenă ținută la capătul celălalt de Roitan.

Locotenentul stătea deoparte și aștepta.

Roitan avea impresia că asistă la un ceremonial al cărui scop îi rămîne ascuns, singura grijă a lui fiind să respecte cadența maiorului și să nu gîfîie prea tare. În răstimpuri își ștergea, pe furiș, creștetul transpirat.

Înalt și uscat, negricios, ca un plop trăsnit, maiorul Moisă nu cunoștea starea de repaus. Părea că nu are nevoie nici de mîncare, reușind, miraculos, să se hrănească din propriul neastîmpăr. Trecerea lui aducea cu centrul de echilibru instabil al unui ciclon, gata oricînd să se dezlănțuie. Depășise cincizeci de ani, iar lenta lui înaintare în grad era un mister căruia doar el putea să-i cunoască motivele.

— Da, da, exclamă maiorul, în timp ce înconjura pentru a nu știu cîta oară încăperea, exact cum mi-am închipuit. Ai dreptate, căpitane. Mai mult ca sigur că au fost doi și cel puțin unul dintre ei se cunoștea cu pictorul. Lo-

gic, cuțitul nu are nici un rost. Da, da, nici un rost. Au vrut doar să ne inducă în eroare. Cel care a făcut-o, a lovit destul de slab, de jos în sus. Trebuie să fie scund. Probabil o femeie. Sau un copil, dacă n-am ști în ce a intrat cuțitul. Oricum, așa cum spune și Iancec, din asta nu ar fi murit. Nici vorbă. Cîteva săptămîni și se putea apuca iar de mîzgălit. Se întoarse spre Roitan. Ce zici ?

Părerile lui Moisă coincideau în mare măsură cu ale căpitanului. Nu era de mirare, evidența faptelor conducînd judecata oricui spre o concluzie absolut logică. Și totuși asta nu le ajuta prea mult în descoperirea asasinilor.

— Pictorul a murit complet îmbrăcat. Nici măcar vestonul nu și l-a dat jos. Oare n-a avut cînd, sau cei doi l-au obligat să se îmbrace înainte de a-i face de petrecanie ? Roitan propuse să dea crezare primei variante, în ideea că făptașii n-ar fi avut nici un interes să-și piardă vremea cu lucruri inutile. Îmbrăcat sau dezbrăcat, pentru ei era aceeași treabă. Principalul era să și-o termine cît mai repede și să se facă apoi nevăzuți. Nu stai să-ți dichisești victima în astfel de ocazii. Iar faptul că nimic din ordinea obiectelor din cameră nu demonstra că acolo ar fi avut loc o luptă, te ducea cu gîndul spre singură explicație : pictorul se cunoștea cu cel puțin unul dintre vizitatori.

— Cu puțin efort ne putem imagina întreaga scenă, continuă Roitan privind înspre locotenentul care nu scosese încă nici un cuvînt, observînd abia acum, cu mirare, că acesta are ochii de un albastru atît de deschis, cum nu mai văzuse pînă atunci. Asasinii au venit pregătiți, cu rolurile perfect învățate. Fiecare din ei știa ce are de făcut. Mai știau, lucru important, că frînghia profesorului le stă oricînd la dispoziție. Înseamnă aceasta că nu erau străini de Ridiș ? Tot ce se poate. Unul, desigur cunoscutul lui Deleanu, îl ține de vorbă, iar celălalt, pe nesimțite, din

spate, îi pune laţul la gît, imobilizîndu-l. Deleanu nu mai are putere să se apere, fiind bine băut. Doar cîteva încercări dezordonate şi gata. Restul a fost treabă de cîteva minute.

Maiorul stă rezemat de masă, dă din cap şi ascultă. Nu se mai preumblă de ici, colo prin cameră. Căpitanul îşi face vînt cu batista.

— Doar două lucruri sînt mai greu de înţeles. De ce, cînd au putut atît de uşor să mizeze pe ideea sinuciderii (vedeţi celelalte tentative ale lui Deleanu), ăia au ţinut cu tot dinadinsul să se vadă că nu-i aşa ? Îmi vine să cred că singurul scop pentru care s-au apucat să înjunghie un om deja mort şi să pună lîngă perete scaunul care ar fi trebuit să stea răsturnat sub picioarele pictorului, este acela de a înlătura orice dubiu privind asasinarea şi nu sinuciderea lui Tudor Deleanu. Mă mir că nu au lăsat şi o explicaţie scrisă. Al doilea lucru misterios este motivul. Cauza uciderii pictorului Deleanu. Din multele care, pe parcursul cercetărilor, au stat mai mult s-au mai puţin în picioare, m-am oprit asupra unuia care a rezistat tuturor încercărilor de a-l elimina. Răzbunarea. Răzbunare sau pedepsire, pe care asasinii au dorit să o facă cunoscută şi altora. În cazul acesta, sinuciderea nu le făcea nici un serviciu, ca să zic aşa, public.

— Si aşa ai ajuns la arestarea soţilor Roşu, spuse maiorul, nelăsînd nici o pauză după ultimul cuvînt al lui Roitan. Se uită la ceas, îşi aşeză mai bine casheta pe cap şi porni spre ieşire. Nu am timp, nu am timp, îi spuse căpitanului, parcă scuzîndu-se, am făgăduit că nu întîrzii prea mult. La Tîrnova mă aşteaptă o întreagă echipă.

În maşină, Moisă se declară de acord cu arestarea şi, în general, fu mulţumit de felul cum decurseseră cercetările pînă acum. De la miliţie plecă pe acelaşi fond sonor

de claxon şi însoţit parcă de acelaşi nor de praf ca la sosire. Nu uită, înainte de asta, să-i recomande căpitanului să fie ceva mai ferm în interogarea suspecţilor şi să-i dea de înţeles că finalizarea cazului nu poate dura mai mult de o zi, două.

Roitan rămase în stradă, urmărind dispariţia maşinii, neştiind încă dacă e cazul să fie mulţumit sau nu. Se părea că lucrurile au luat o întorsătură favorabilă.

Hotărît ca niciodată, porni la ultimul asalt pentru cucerirea redutei soţilor Olga şi Gheorghe Roşu.

Dar vai, ce dezamăgire ! După mai bine de două ore, timp în care a încercat tot ce-i omeneşte posibil şi în care, în două rînduri, s-a străduit din răsputeri să nu-l apuce de piept pe tehnician, constată că trebuie să facă o pauză dacă vrea să mai rămînă în toate minţile. Nu făcuse nici un pas înainte, iar acum se simţea ca o maşină stricată, împotmolită pe veci în noroiul neputinţei. Rezistenţa celor doi întrecuse orice măsură. Ursu şi Petran îl asistaseră cu schimbul, ieşind pe rînd la fumat.

După o oră de odihnă şi după ce mîncă din pachetul trimis de Marta, îşi simţi reînviate o parte din forţe. Se aşeză în fotoliu, şi, fără să ştie de ce, trase cu ochiul spre cei doi. Constată cu necaz că şi ei îşi consumaseră cu folos timpul pauzei. Arătau mai puţin obosiţi. „Catîrii, îşi spuse Roitan, şi-au pus în gînd să mă scoată din minţi".

Cel nepriceput cîştigă experienţă în timpul luptei. Roşu învăţase să se apere. Spaima ce-l cuprinsese ieri, în timpul lungii discuţii, dispăruse aproape cu totul de pe faţa lui, lăsînd în loc o hotărîre care nu obosea.

Acum stăteau iar faţă în faţă şi se priveau ca nişte vechi duşmani între care orice cale de conciliere fusese eliminată demult. Ceea ce-l surprindea mai tare pe Roitan era realitatea incredibilă a faptului că pînă mai ieri fuse-

seră niște cunoscuți care se salutau la fiecare întîlnire, cu o politețe ceremonioasă și sinceră.

Iar acum...

— Recunoașteți că pînă luni seara nimeni, în afara de voi, nu l-a cunoscut pe Tudor Deleanu în Ridis ?

— Da.

— Recunoașteți că în seara crimei, pentru un motiv care mie mi se pare cel puțin pueril, l-ați vizitat în camera în care avea să fie apoi asasinat ?

— Da, răspundea Roșu. Trebuia să fie deosebit de atent la întrebările căpitanului. În dosul fiecăreia stătea, ca un șarpe la pîndă, un pericol greu sesizabil, care trebuia descoperit și evitat la timp. Asta îl făcea să fie tot timpul încordat și să clipească des, ca un miop care și-a pierdut ochelarii.

— Recunoașteți că v-ați dus cu intenția de a vă răzbuna pentru toate cîte v-a făcut acest om ?

Ursu sau Petran, pe rînd, scriau aceleași întrebări pe care le mai scriseseră și înainte, fiind siguri că și răspunsurile vor fi neschimbate.

— Nu. Am vrut doar să-i spunem cîteva cuvinte. Nimeni nu poate fi omorît astfel și, chiar dacă i le-am fi spus, ceea ce nu s-a întîmplat, Deleanu tot n-ar fi murit din cauza asta.

Ajungînd aici, Roitan avea de fiecare dată senzația că scaunul începe să se ridice încet, purtîndu-l, într-un dansdement, spre tavan.

Apoi s-a făcut ora opt și, în scurt timp, ora zece. Căpitanului îi venea să-și plîngă de milă la gîndul că ispășea niște păcate pe care nu-și aducea aminte să le fi săvîrșit. Se ridică, îndreptîndu-și cu greu spatele. Avea impresia că trebuie să iasă dintr-o centrifugă oprită exact cu o tură înainte ca el să-și dea duhul. Părea că Olga și Gheorghe

s-au transformat în stafii. Preafrumoasele picioare ale femeii sclipeau în întuneric ca două bucăţi de fildeş.

Roitan uitase să aprindă lumina.

Făcu semn plutonierului şi acesta îi conduse afară. Rămas singur, căpitanul îşi cuprinse capul în palme, simţindu-l ca pe un obiect care nu-i aparţine. Părea gol şi complet inutil. Forţată peste măsură, maşinăria se blocase, declanşîndu-şi singură sistemul de siguranţă.

Se trezi şi zvîcni în picioare. I se întîmplase pentru prima dată să adoarmă la el în birou. Aprinse becul şi privi la ceas. Nu trecuseră decît cîteva minute, somnul a fost doar o scurtă aţipeală. Îşi puse chipiul pe cap, apăsă întrerupătorul şi trecu dincolo.

— Plecaţi ?

— Mîine e o altă zi, spuse plutonierului, pătrunzînd în răcoarea nopţii ca într-un alt anotimp.

Numai că, a doua zi, Roitan avea să constate că viaţa nu ţine cont de logica oamenilor, rezervîndu-şi doar ei dreptul de a hotărî un final sau altul.

CAPITOLUL XI

Ziua de joi, 6 septembrie, a început ca oricare alta. Cu acelaşi aer pur, neclintit sub cerul albastru şi cu aceleaşi fire lungi de paianjen plutind lent pe deasupra Ridişului. Funigeii toamnei. Doar Roitan s-a trezit mult mai devreme decît îi era în obişnuinţă.

Încă înainte ca Marta să se fi apucat de pregătirea dejunului, căpitanul şi-a luat foarfecele şi a ieşit în grădină,

socotind că e timpul să se îngrijească puţin şi de florile sale. Trandafirii erau crescuţi peste măsură şi, în unele locuri, legăturile au cedat. Buxuşii, netunşi, arătau ca nişte bărbi lăsate în voia soartei. Trebălui astfel, absorbit cu totul de plăcerea lucrului, uitînd de toate celelalte ale lumii, pînă se auzi chemat la masă. Părăsi grădina mulţumit şi nemulţumit în acelaşi timp. Făcuse un lucru bun dar nu-l terminase. Alte tufe verzi şi frumos mirositoare aşteptau foarfecele şi cana cu apă.

Mîncă liniştit ascultînd cu plăcere sporovăiala soţiei. Oamenii aveau şi alte preocupări în afara aceleia de a căuta criminali. Băiatul unui vecin se pregătea pentru plecarea la armată ; în munţi a început de cîteva zile forarea unei noi galerii ; nevasta lui Cobzaru şi-a părăsit ieri bărbatul, strigînd în gura mare spre cei opriţi s-o asculte, că nu mai vrea să trăiască cu un pungaş şi cu un criminal

Roitan se mulţumea să dea doar din cap.

— I-auzi, domnule !

Marta îşi privea soţul ca şi cînd acesta ar fi scăpat dintr-o boală grea şi îndelungată. Nu întrebase nimic despre „problemele" lui, dar simţea cu bucurie că grijile căpitanului sînt pe cale să se sfîrşească.

La plecare l-a însoţit pînă în stradă, aranjîndu-i din mers gulerul cămăşii. Parcă întinerise şi ea în dimineaţa aceasta luminoasă de început de toamnă.

Pe drum stătu de vorbă cu unul, cu altul, ca omul care şi-a planificat minuţios timpul, rămînîndu-i niţel şi pentru discuţii nevinovate despre vreme şi alte cele.

Intrînd în birou, neliniştile din ajun tăbărîră asupra lui din toate părţile, dar încercă să le ocolească şi să le alunge cu un gest al mîinii. Pieriţi de aici, blestematelor !

— Ceva nou ?

— Nimic, să trăiți. Mai nimic, raportă conștiincios Petran. Nevasta barmanului...

— Știu, îl opri căpitanul.

— Să-i aduc ?

Cîteva plicuri așteptau să fie deschise. Pe spatele unuia zări numele Mariei Deleanu.

— Mai așteaptă, îi răspunse plutonierului. Acesta salută și ieși.

În jur era o liniște nefirească. Parcă am fi sub un clopot de sticlă, izolați de tot restul lumii, se gîndi căpitanul. Tăie plicul și începu să citească. Parcurgînd rîndurile, dintr-odată avu senzația că se înăbușă. Parcă cineva scosese tot aerul din clopotul acela punîndu-și în gînd să-l sufoce cu tot dinadinsul.

Se ridică brusc, împingînd scaunul cu piciorul, izbindu-l de perete. Vru apoi să iasă, păși înspre ușă dar se răzgîndi rămînînd nemișcat în mijlocul camerei. „Trebuie să fiu calm, își spuse — trebuie să nu mă grăbesc. Să fiu calm". Se repezi spre birou, aruncă scrisoarea Mariei Deleanu, apoi pe celelalte scoase din plic și le reciti în fugă, ca un apucat. Înțelegea cu greu. I se părea că unele cuvinte sînt scrise într-o limbă pe care nu o cunoaște. Murmura tot timpul „nu se poate, nu se poate". Apoi îl străfulgeră o idee și puse mîna pe telefon.

— Ascultă, fetițo — vorbea calm și rar, ca și cînd ar fi făcut o dictare — știu că o mulțime de oameni sînt grăbiți în dimineața asta să raporteze județului cîte tone de cartofi au cules și cîți litri de lapte s-au muls. Dar eu vreau să vorbesc cu Șiria. Înțeles ?

— Înțeles. Fulger. Cine plătește ? încercă să glumească telefonista, simțind după ton și cadență că ceva nu-i în regulă cu căpitanul.

— Unul a plătit deja. Mă tem că e tîrziu şi pentru al doilea să-l mai opresc. Aşa că lasă întrebările şi apasă mai repede pe butoanele alea.

Aşeză receptorul şi rămase nemişcat în faţa lui. Aştepta. În capul lui era o învălmăşeală de nedescris. Acolo, înăuntru, o groază de şerpi se luaseră la bătaie cu o altă groază de şerpi, rostogolindu-se, izbindu-se cînd într-o parte, cînd în cealaltă. Privea atît de absorbit telefonul încît, atunci cînd acesta ţîrîi, pe moment nu pricepu ce aude. Apoi se repezi spre el, mormăind „dacă totu-i adevărat..., dacă totu-i adevărat...", dar nereuşind să-şi ducă gîndul pînă la capăt.

A fost un miracol că omul de la celălalt capăt al firului, colegul său din Şiria, îl înţelese. Roitan a vorbit tot timpul precipitat, încălecînd cuvinte şi propoziţii, abandonînd ideile la jumătate şi reluîndu-le pe neaşteptate.

— Ai înţeles ? Spune repede, ai înţeles ? încheie, mereu sub teroarea scurgerii timpului.

— Liniştete-te, omule, răspunse celălalt, îngrozitor de calm, am înţeles tot, deşi cred că altul în locul meu n-ar fi reuşit. Poţi să te bucuri, omul tău trăieşte. Sînt la fel de sigur cît sînt de sigur că eu trăiesc în clipa aceasta. Nu de mult l-am văzut în staţia de autobuz. Se ducea probabil la Pîncota. O fi fost sîmbătă. Trăieşte, Roitane, trăieşte, repetă colegul, încercînd să dea astfel mai multă greutate adevărului spuselor sale. Doar dacă de atunci încoace nu..., dar nu cred, s-ar fi auzit.

Omul avea chef de vorbă. Roitan închise telefonul, nemaiaşteptînd sfîrşitul discursului. Privi iar scrisorile răsfirate pe birou, întrebîndu-se ce să facă. Un lucru era absolut sigur. Bătrînul nu s-a întors acasă. Să fi fugit ? Unde ? Încercă să-i socotească vîrsta, dar ajungînd la şapte-

zeci se opri, nereușind să continue. În minte îi reveneau, ca o obsesie, cuvintele știute : fiule, fiule...

Luă scrisoarea Mariei și începu să o recitească. Sărea peste rînduri, într-o goană nebună, gîfîind. „...într-un costum din dulap... ne-am gîndit că... ne pregăteam pentru înmormîn... le-am pus pe amîndouă... poate... nevoie de ele... cu cele mai bune inten...". Apoi o luă pe cealaltă, doar cîteva rînduri, scrise cu creionul, pe o jumătate de foaie de caiet cu linii. Fără titlu. „Am aflat tot, cîine fereşte-te de mine", şi pe altă foaie, aceeaşi coală de caiet şi acelaşi scris inegal, lăbărţat, „Mi-ai necinstit casa. Jur că ai să mori înaintea fetei mele. Degeaba te ascunzi te voi găsi şi în iad. Rusu Ştefan".

— Doamne Dumnezeule, strigă, repezindu-se afară. Trăgea cu disperare de gulerul cămăşii. Nu se poate, trebuie să fie pe-aici, nu se poate, repeta întruna, ducîndu-şi palmele la ochi temîndu-se de orbire. Ursule, Petran, măi băieţi !

Acum totul i se părea al dracului de limpede. O, doamne, cine s-ar fi gîndit ?

— Ascultaţi, le spuse plutonierilor. Un bătrîn de peste şaptezeci de ani. Mic şi slab. Negricios. Mai mult ca sigur că poartă cu el o taşcă vînătorească. Repede. Trebuie să fie pe-aici. N-a putut ajunge departe. Repede. Întrebaţi pe oricine. Un bătrîn. Nu vorbeşte aproape deloc. Mic şi negricios. Îşi face singur pipele.

Se prăbuşi pe banca din stradă.

— Cred că plînge, constată Petran după un timp, privind întrebător spre Ursu. Oare ce s-a întîmplat ?

Încet, încet, Roitan se liniştise. Ridică faţa şi cei doi îşi feriră ochii, stingheriţi.

— Uite ce-avem de făcut. Mergeţi şi daţi drumul celor doi. Le spuneţi că sînt liberi, că aşa am hotărît eu. Acum ştiu cine l-a omorît pe Deleanu. Mai bine zis cine a vrut să-l omoare. Trebuie neapărat să-l găsim. Nu are nici o vină. Nu-l putem părăsi. E un bătrîn slab şi nenorocit. N-a putut ajunge departe. Cel mult pe aici, prin marginea pădurii. Sigur, s-a dus în pădure, unde, în altă parte ?

Ridică ochii spre Highiş parcă spre a-i măsura întinderea, şi-şi dădu seama de zădărnicia gîndului. Îţi trebuie o armată întreagă şi cîteva zile să poţi scormoni înălţimea aceea.

— Ce putem face ?

— Deocamdată vă interesaţi ici şi colo, pe la oameni, dacă nu l-a văzut cineva. E un om care nu trece neobservat. Obişnuieşte să se ferească de lume, fără nici un motiv.

Nu înţeleseră ce vrea să spună căpitanul prin „fără nici un motiv". Doar cu un minut înainte afirmase exact contrariul. Plecară totuşi, hotărîţi, să îndeplinească ordinul lui Roitan.

„Nenorocitul, cum de nu s-a gîndit să vină la mine ? se întreba căpitanul. Da, acum totul e cît se poate de clar. Acum ştie că nu există nici un asasin. Cum am putut fi atît de orb ? îşi spuse, mai ales că începusem să-l cunosc pe Deleanu. Orb, de două ori orb. Da, asta-i, m-am comportat ca un începător. Locotenentul acela ajungea mai repede la adevăr".

Pe Tudor Deleanu nu l-a asasinat nimeni. Cineva avusese de gînd s-o facă, dar n-a mai ajuns la vreme. Cînd bătrînul a intrat în cameră, pictorul atîrna deja sub bec, urcat acolo prin proprie voinţă. Tentativele nereuşite din trecut se răzbunaseră cu vîrf şi îndesat. Lovind scaunul,

Deleanu a dat cu piciorul nu numai vieții lui, ci și șansei bătrînului Rusu de a-și realiza planul pentru care l-a urmărit pe Tudor pînă aici.

Da, căpitanul avea acum răspuns la toate întrebările, dar asta nu-l făcea mai fericit. Deși mai păstra încă în suflet o undă de îndoială, adevărul era prea evident pentru a nu fi crezut. Prea mulți ani trăise Ștefan Rusu singur în mijlocul oamenilor pentru ca micuța ființă de care i se legase inima la bătrînețe să mai poată fi ruptă de el. Prea nu a avut nimic în viață pentru a renunța la cea care, în universul pustiu al bătrînului, ținuse loc și de fiică și de soție. Poate chiar și de mamă. Desigur că a iubit-o mai mult decît în orice iubire posibilă. I-a încredințat nu numai puțina lui avere, ci întreaga viață. „Ia-o, fă ce vrei cu ea. E a ta, cum al tău e tot ce vezi în jur." Zile și ani de fericire necunoscută pînă atunci, și nesperată, în care singurul gînd al lui la plecare era cum să facă să se întoarcă mai repede. Casa aceea rece, care cunoscuse puține clipe de veselie, este umplută dintr-odată de rîsul și glasul unei fetițe care, vai, în curînd va deveni, inevitabil, femeie. Dar bătrînul nu poate să vadă, pentru el anii s-au oprit din curgere, nu mai au nici o însemnătate. Privește la ființa aceea cum nu a privit niciodată clupul sfînt al Maicii Domnului. E a lui și nimeni nu va îndrăzni să i-o răpească. O lumină veșnică ce va arde mereu în casa lui.

Dar ea era de mult femeie, și el nu știa.

Oare ce-o fi simțit Ștefan Rusu cînd a aflat adevărul ? Pictorul adus în casă chiar de el și care-i fură viața. Gelozia tatălui, a fratelui și a soțului înșelat, învălmășite în una singură. Viață pentru viață și moarte pentru moarte. Bătrînul care-și așteptase sfîrșitul cu seninătate trebuie acum să ucidă. Îl urmărește. Îl pîndește. Și iată, în sfîrșit, clipa mult visată. Vine după el în Ridiș. I se arată pentru

o clipă în ușa restaurantului, scurt. A fost s-au n-a fost ? Pictorul îl vede și nu mai poate cînta. Să se fi speriat dintr-atîta ? Pleacă cu toții. Bătrînul e acolo, în noapte. Miloș pleacă, pleacă și soții Roșu. A rămas singur, poate să intre și el. Dar mai așteaptă, să fie sigur. Pictorul zăbovește cam mult în întunericul coridorului. E beat, cîinele, a văzut el bine cum se clătina pe drum. Tudor a intrat închizînd ușa în urma lui. Peste toate e stăpînă acum numai noaptea. Doar peste gîndurile bătrînului, nu. Știe că, pentru Deleanu, a sosit clipa scadenței. Cine îl mai poate abate din drum ? Urcă liniștit treptele casei, scoate cuțitul, mai are un pas. Un moment s-a gîndit că ușa poate fi încuiată, dar nu, iată, se deschide ușor. O, Dumnezeule, apărător al răului, ești mai nemernic decît toți păcătoșii, numele tău e minciună, fața ta nimic altceva decît gura neagră a iadului. Pictorul se leagănă în fața lui, lipsit de viață. Pentru a doua oară reușește să-și rîdă de el. E prea mult. Așa ceva nu se poate. Nu există pe lumea asta Dumnezeul care să-l poată opri din drumul lui spre împlinirea dreptății. Cu ochii orbiți de ură și disperare, ridică mîna și lovește. O dată, de două ori, de trei ori. Apoi, aproape inconștient, ridică scaunul, îl pune lîngă perete și se așază pe el. Încet, încet, își revine. Vede mortul și cuțitul înfipt în pieptul acestuia. Nu mai simte nici ură, nici deznădejde. Nu mai simte nimic, nu mai există nimic. Totul s-a topit, a dispărut undeva, în trecut. Apoi se ridică. Pornește spre ușă și, cu un ultim gest, stinge becul.

Să fi trecut un ceas, să fi trecut două ? Umbra salcîmilor se adunase spre rădăcini, de departe se auzeau clopotele bătînd tîmp. Ursu stătea lîngă el, obosit. Roitan înțelese.

— Nimic ?

— Nimic. S-o fi ascuns în munți, cine știe. Lup mi-a spus că dinspre pod vine din cînd în cînd o pală de miros urît. De sus nu se vede nimic.

Peste zece minute, coborînd în fugă malul rîpei, făcînd eforturi disperate să nu se dea peste cap, Roitan găsi corpul neînsuflețit al unchiului său, Ștefan Rusu, mort de cîteva zile. Frunze mari de brusturi îl acoperiseră perfect în tot acest timp.

În geanta lui de vînător, împodobită cu unghii de căprioară, s-a găsit, rămasă întreagă ca prin minune, o sticlă plină pe jumătate cu lapte stricat.

EPILOG

Autobuzul îl lăsă pe Roitan înainte de magazinul universal. În stînga şoselei se deschide locul larg al fostei pieţe, acum un teren cu tei şi rondouri de flori. Ceva mai în spate, dincolo de tei, parcă proptindu-se în zidul cenuşiu al unui taluz de piatră, dîmbul molcom al parcului, în vîrful căruia se înalţă clădirea muzeului.

Oprit la marginea şoselei, căpitanul îşi găsea comuna natală nu prea schimbată, păstrîndu-şi aerul liniştit de odinioară cînd, copil fiind, aştepta în colţul frizeriei trecerea vînzătorului de îngheţată.

Văzduhul tremură sub bătaia soarelui încă puternic. Recunoscu ţîşnitoarea de sub statuia de bronz a ultimei baronese Bohuş şi porni într-acolo. Pe vremuri, cînd piaţa mai era încă un teren bun pentru bătut mingea, acolo îşi răcorea gura însetată. Apa cobora de undeva din deal, exact pe sub faldurile largi ale statuii. Roitan îşi băgă mîinile sub jet. Şuvoiul era tot limpede şi rece. Bău din pumn, ignorînd cana de alături prinsă cu un lănţug.

Ridică ochii. Baroneasa era încă acolo, lîngă scările parcului, ca un consemn inutil la o intrare părăsită.

Alese drumul mai lung, prin parc. Ajuns sus, lîngă coloanele de la intrarea muzeului, auzi dintr-odată clopotele. Băteau atît de tare încît, pe moment. Roitan avu im-

presia că el însuşi le trage, atîrnat de ştreangurile din turn. În copilărie aceasta fusese una din plăcerile duminicale, egalată doar de cea a păcălirii încasatorului la meciurile de fotbal.

Cunoştea bine strada. Casa e aproape de celălalt capăt, penultima, pe dreapta. O clădire mică, doar cu două camere şi un coridor larg, îmbrăcat într-o vegetaţie ciudată, care avea gustul acrişor al măcrişului. Sub acoperişul acela vara părea doar o tufă imensă, plină de răcoare. Din martie pînă în noiembrie, Ştefan Rusu dormea afară, în coridor, pe un pat de scînduri, învelit în pătura lui cu miros de cal. Niciodată în viaţa lui şi niciunde ca în casa aceea, Roitan n-a mai trăit asemenea nopţi de august pline de cîntul greierilor, urmărind cu nesfîrşită mirare căderea mărgelelor din şiragul Căii Lactee.

„A căzut o stea, fiule, un suflet se duce la Dumnezeu".

Roitan trecu prin albia seacă a văii şi ajunse în drum. Urmă un urcuş lin în lungul unui gard de sîrmă şi, apoi, colţul. Dincolo, la celălalt capăt al străzii, se vedea lumea adunată în faţa porţii.

Clopotele băteau întruna, asurzitor, limbile lor părînd că lovesc direct în bolta cerului. În stînga se înălţa turnul bisericii.

Casa Sîrbului, fîntîna cu roată, o clădire nouă, netencuită. Peste drum de biserică, aproape ruinată, vechea casă de rugăciuni, cu un drug de fier de-a curmezişul uşii. Apoi încă o casă.

Roitan îşi scoase pălăria, înaintînd stingherit în costumul său negru, rar folosit. Trecînd printre oameni, se întreba cum va descoperi, fără să întrebe, chipul fetei. Căută apoi ceva în buzunar, trecîndu-şi geanta dintr-o mînă în alta. Apropiindu-se, salutînd fără ca cineva să-l remarce,

părea a fi oricine în afară de cine era. Constată că liniștea vine de la clopotele care nu mai sunau.

Privi, din poartă, peste capetele aplecate ale femeilor și bărbaților care înconjurau coșciugul. Curtea, mult mai joasă ca strada, părea fundul secat al unui bazin de înot.

— Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească, încheie preotul. Să ne rugăm pentru sufletul lui.

— Amin, murmură mulțimea, și în momentul acela un vaier prelung se ridică dintre oameni, pierzîndu-se pe deasupra casei.

Din capătul curții, peste capetele descoperite, doi ochi împietriți îl priveau țintă pe căpitan. „Nu suferă și nici nu plînge", își spuse Roitan. Două femei o susțineau de o parte și de alta.

Lumea începu să se agite și căpitanul se trase în lături, făcînd loc celor ce ieșeau. În urmă apăru ea, ajutată de aceleași bătrîne, cu marame negre pe cap. Nu erau prea mulți. Babele și moșnegii prezenți la orice înmormîntare. Vînătorul si pădurarul Rusu nu a avut prieteni. Doar codrul și jivinele lui. Preotul se opri din nou, clopotele bătură un timp, apoi procesiunea dispăru după colț, tremurîndu-și vîrfurile praporilor.

În fata casei, banca cioplită într-un trunchi gros de salcîm. Roitan se așeză punînd geanta alături.

Fata rămase un timp acolo, urmărind îndepărtarea încetă a cosciugului în care era închis singurul bărbat căruia îi spusese tată. Din curte răzbăteau vorbele femeilor care pregăteau mîncarea pentru întoarcerea de la cimitir Pomana celui care a fost Ștefan Rusu, fratele după mamă al Ioanei Roitan, mama căpitanului Iuliu Roitan, moartă cînd el, căpitanul, nu împlinise nici patru ani.

Fata se opri în fața lui, privindu-l tăcută, cu mîinile încrucișate la piept. În ochii ei, nici ură, nici interes. Se

uita cu o privire golită de tinereţe. Roitan se ridică, lăsînd geanta acolo, pe lemnul înnegrit de vreme al salcîmului dărîmat. Fata avea părul lins, o cărare dreaptă despărţindu-l în mijlocul capului.

„Asta-i, se gîndi căpitanul. Putea avea totul, dar nu mai are nimic. Şi Dumnezeu îi poate fi martor că nu din vina ei." Apoi băgă mîna în buzunar, scoase fotografia şi i-o întinse. Ea privi cu atenţie chipul gînditor al pictorului Tudor Deleanu, aşa cum Roitan nu l-a văzut niciodată. Nu păru surprinsă. Îşi lăsă doar braţele în lungul corpului ca şi cînd ar fi părăsit-o ultimele puteri.

— Cine sînteţi dumneavoastră ?

— L-ai iubit mult ? întrebă căpitanul, dîndu-şi prea tîrziu seama că numai asta nu trebuia să spună.

— Da, ca pe nimeni altul. Răspunsul veni simplu şi sincer. Abia acum luă fotografia din mîna lui Roitan şi o privi iar, mijindu-şi ochii, ca o mioapă.

— Dar el ?

Acum păreau doi vechi cunoscuţi întîlnindu-se după o lungă absenţă în care nu mai ştiuseră nimic unul de altul.

— Cred că şi el. De ce să se fi prefăcut ?

Clopotele se porniră din nou, făcînd să vibreze aerul după-amiezii. Undeva, într-un alt colţ de stradă, bătrînul Rusu asculta o altă rugăciune.

— Ai fost fericită ? Roitan vorbi doar după ce ultimul dangăt fu înghiţit de văzduh.

— Niciodată n-am fost, înainte de asta. Era atît de bun!

— În ultimul timp venea mai rar ?

Nici unul nu-i spusese numele, dar ştiau foarte bine despre cine vorbesc.

— Din cauza bătrînului. Se temea pentru mine.

Răspunsul venise precipitat, parcă născut dintr-o scînteie de ură încă nestinsă cu totul.

— Unde l-ai cunoscut ?

— L-a adus tata într-o zi. Apoi, crezîndu-se datoare cu o explicație, continuă. În ultimul timp îi spuneam tată.

— Vă vedeați des ?

— A stat la noi aproape o lună. De cîteva ori l-a luat bătrînul cu el în munți. Lipseau două, trei zile și eu îi așteptam aici, pe bancă, privind dealul. Întotdeauna îi zăream de departe și alergam în calea lor. El era învățat cu pădurea. Bătrînul, nu Tudor.

Vorbea ca despre o poveste doar auzită și care nu-i aparține. Rostind pentru prima dată numele pictorului, o făcuse firesc, fără nici o ezitare. Părea una din acele ființe simple care iau viața așa cum este, ferindu-se de iluzii. Pentru cei șaptesprezece ani ai ei arăta deosebit de matură. Doar gura își păstrase aerul ușor impertinent al fetițelor.

— Aștepți un copil ?

— Da.

— Ce-ai să faci după asta ?

Nu știu ce să spună. Pentru ea nu exista nici un după. Trăia doar în și pentru prezentul care-i adusese atîta suferință.

— Îmi rămîne casa. A trecut-o pe numele meu încă de anul trecut. Acum nu mai spuse nici tata, nici bătrînul. Probabil că nu peste mult timp se va stradui să-l uite cu totul.

— Știa ?

— Ce ? întrebă fata, apoi înțelese. Roitan privea spre pîntecele ei care începuse să se rotunjească vizibil. I-am spus eu, continuă, dar acum îmi dau seama că dacă aș fi tăcut, toate astea nu s-ar fi întîmplat. Doream să-l fac și

pe el să sufere măcar jumătate din chinurile mele. N-am bănuit totuşi că-i pot face atîta rău. Din ziua aceea a început să arate ca unul care nu mai are de ce să trăiască. Aproape că-mi era milă de el.

Clopotele se porniră iar, acoperindu-le vocile. Prin fereastra rotundă a turnului se zăreau braţele crîsnicului mişcîndu-se în sus şi în jos.

— Acum s-au oprit la intrare, şopti ea.

Părea că poate fi, în acelaşi timp, şi aici, în faţa lui Roitan şi în micul convoi care însoţea corpul neînsufleţit al nefericitului pădurar spre liniştea deplină a cimitirului.

Dinspre dealuri se lăsa pe nesimţite boarea răcoroasă a începutului de seară. Frunzele salcîmilor foşniră uşor, mîngîiate de vînt. Fata se scutură străbătută de un val de frig. Ai fi zis că prin pomi trecuse, privindu-i, sufletul neliniştit al mortului.

Roitan se întoarse şi coborî în curte, prin poarta rămasă deschisă. Fata, aşezată pe bancă acum, cu mîinile abandonate în poală, privea în pămînt. Desigur, arunca şi ea un bulgăre peste coşciugul care cobora în groapă.

Căpitanul urcă cele trei trepte de piatră şi pătrunse în casă. Tinea sub braţul stîng geanta lui veche, din piele de porc. Înaintă prin obscuritatea camerei şi, după cîţiva paşi, se opri. Patul era acoperit cu aceeaşi pătură pe care o ştiuse dintotdeauna şi cu care se învelise şi el în nopţile scurte ale unor veri aproape uitate. Era sigur că dacă s-ar apleca, nările i-ar fi inundate de mirosul înţepător al sudorii de cal. Deasupra patului atîrna aceeaşi policioară crăpată şi lustruită de ani, cu ale ei fluiere şi pipe şi cuţite cu mîner de corn.

„Trebuie să le cunoşti, fiule. Nu oricare poate fi fumată oricînd".

Dar acum patul e gol și glasul s-a stins pentru totdeauna. Casa-i pustie ca sufletul fetei de-afară. În șirul de cuțite atîrnate cu vîrful în jos, e un loc gol. Roitan deschise geanta, scoase cuțitul și-l vîrî în locul acela. N-ar fi crezut niciodată că va trebui să-l înapoieze astfel bătrînului.

Ieși din nou în aerul cald al curții. Fata plîngea încet, rezemată de stîlpul porții. Strîngea la piept fotografia lui Tudor Deleanu.

— Plecați ?

— Ceilalți s-or întoarce curînd. Deschise iar geanta și-i întinse plicul albastru adus cu el. Ia-l. Mi-a spus că sînt ai tăi. Fata ținea mai departe mîinile adunate la piept. Vîrî plicul în îndoitura cotului ei.

— Tot nu mi-ați spus cine sînteți.

Roitan ridică palma și-i mîngîie ușor creștetul neted al capului. Ar fi dorit mult să fie Marta lîngă el, să-l ajute.

— Plec, spuse, deși în gînd zisese „te las singură".

Ea dădu din cap, străduindu-se să înăbușe valul de plîns care-i cotropea iar ființa, fără putință de împotrivire.

Roitan se întoarse brusc, dispărînd după colț. Coborî strada, ajunse la șosea și o luă spre stînga, peste linia ferată. Cimitirul era tocmai la capătul comunei.

Pe drum întîlnea uneori oameni care se întorceau de la înmormîntare. Traversă iar șoseaua, trecînd pe partea mai puțin însorită. Prin aer, fire de praf străluceau în suspensie.

Cimitirul avea poartă nouă, de fier. Undeva, în fund, groparii aranjau movila mormîntului. Roitan se apropie cu pălăria în mînă, citind din mers numele și anii ciopliți în crucile de piatră.

— Dumnezeu să-l ierte.

— Ierte-l Dumnezeu, răspunseră, fără să-l privească.

Unul avea o sticlă în mînă și un pahar. Din cînd în cînd îl umplea pentru unul din gropari. Acesta îl dădea peste cap și-l înapoia omului cu sticla. Căpitanul primi, la rîndul lui, paharul cu vin. Îl bău, ștergîndu-și apoi gura cu mîneca hainei, așa cum văzuse la ceilalți.

La unul din capete fusese înfiptă deja micuța cruce de lemn. „Aici odihnește Ștefan Rusu, a trăit 78 de ani".

Cei doi lucrau în tăcere. Pentru scurte pauze se opreau, apucau paharul și continuau apoi să aranjeze pămîntul. Nu arătau nici triști, nici veseli. Niște țărani la plivitul porumbului. Făceau treaba aceea cu siguranța și seriozitatea cu care ar fi cules via, dacă li s-ar fi cerut.

Roitan se aplecă și rupse, pe ascuns, cîteva flori dintr-un buchet. Se îndepărtă apoi, cu florile într-o mînă și cu pălăria în cealaltă, trecînd printre morminte și prin liniștea ireală din jur. Recunoscu cu greutate mormîntul mamei sale. Crucea era mult aplecată, aproape căzută la pămînt. Din scrierea de la început nu se mai vedeau decît litere disparate, știrbite, greu de ghicit. Iarba și buruienile stăpîneau peste tot. Morminte vechi, uitate de lume.

Roitan se aplecă și încercă să îndrepte crucea, dar aceasta se rupse. O înfipse adînc în pămînt, făcînd să-i dispară aproape întreg piciorul. Rezemă florile cu băgare de seamă de crucea putrezită, se îndreptă din șale și privi nemișcat mormîntul înierbat din fața lui.

Soarele asfințitului îi lumina spatele lat.

„Iartă-l, mamă, șopti într-un tîrziu. Toți sîntem orbi măcar o dată în viață."

Privi ceasul, apoi se așeză pe movila din spatele său. Pînă la autobuz mai avea o jumătate de ceas.

NOAPTEA PAPAGALILOR

CAPITOLUL I

Roitan se trezi buimăcit. Telefonul suna atît de strident, de ireal în întunericul compact al camerei încît, pentru moment, nu găsi butonul lămpii de pe noptieră. Apoi lumina izbucni ca o flacără de armă, direct în ochii lui, orbindu-l.

Își simțea mîna jilavă. Probabil că afară era foarte frig.

— Alo ! Da.

Marta stătea deja în capul oaselor, privindu-l întrebătoare. De undeva, de foarte departe, prin aerul nopții, se auzea pînă aici lătratul unui cîine. Ceasul deșteptător arăta ora cinci și patrusprezece minute.

— Unde ? Aha. Nu, merg eu.

Își băgă picioarele în papucii reci și ieși, cu părere de rău, din așternutul cald. Începu să se îmbrace mormăind ceva neînțeles.

— Vrei ceva ? îl întrebă Marta, gata să-l urmeze în bucătărie. Cafeaua e gata în două minute.

— Nu. Mă descurc eu. Stai acolo că-i frig. Apoi, pentru că ea continua să-l privească : Au găsit un mort, undeva, pe lîngă gară.

Nevastă-sa nu spuse nimic. Oftă doar și se întinse la loc, sub plapumă, de unde continua să urmărească fiecare mișcare a lui Roitan.

— Ți-ai luat și căciula ? îi strigă la plecare.

Înainte de a ieși, își băgă nasul în bucătărie și, grăbit cum era, rupse un colț de pîine. Mesteca greu, simțindu-și gura uscată. Acum îi părea rău că n-a lăsat-o pe Marta să fiarbă cafeaua. Deschise ușa, făcu primul pas și rămase apoi pe loc, nemișcat, mirat. „Ia te uită ! își spuse. Zăpadă." Peste noapte ninsese abundent și neaua continua încă să cadă, deasă și liniștită. Dădu să se întoarcă, dar se răzgîndi imediat. Are să afle singură, peste jumătate de ceas, își zise, pășind prin zăpada pufoasă. Știa că Marta n-o să mai poată dormi și că, la întoarcere, o va găsi așteptîndu-l cu mîncarea pe masă.

Se bucura ca un copil de peisajul alb prin mijlocul căruia mergea, iar mortul acela aproape că îi ieșise din gînd. Dealtfel nici nu știa mare lucru despre el, doar ce apucase Ursu să-i spună la telefon. „Un ins căzut, — zisese plutonierul, — într-un șanț, lîngă gară. S-ar putea să fie o crimă." S-ar putea, doar. Nimic sigur. Ursu era, ca de obicei, precaut. Nu voia să facă nici o greșeală. Partea lui bună era că știa să nu se hazardeze, prematur, în prezumții. Dar, aceeași era și partea lui proastă.

Ar fi putut să trimită pe altcineva, dar preferase să fie de față chiar de la început. În situațiile acestea, devenea dintr-o dată curios ca o femeie bătrînă care se uită prin gard la tinerii care se sărută, seara, pe banca de peste drum.

— Cine-i ? întrebase la telefon.

— Încă nu știu, i-a răspuns Ursu, cu o undă abia ascunsă de părere de rău în glas. Dar am ținut să vă telefonez imediat. Am anunțat și procuratura.

— Cum s-a aflat ?

— Unul din bătrînii care fac rondul pe acolo, în jurul silozului. A dat peste el din întîmplare.

Și în tot timpul acestui scurt dialog simțise în spate, ațintite asupra lui, privirile neliniștite ale Martei.

Afară nici măcar nu era întuneric. Zăpada iradia o lumină egală, înghețată, care făcea să sclipească totul ca în vechile ilustrate de Crăciun. Dinspre gară se auzea pufăitul leneș al unei locomotive cu aburi. Străzile, aproape pustii, doar cîțiva navetiști, grăbiți la cursa de dimineață, cu nasurile înfundate în fulare imense, înotau fantomatic prin omătul proaspăt.

Știa că zăpada îl poate ajuta. Dacă... Dar mai bine să aștepte, să vadă cu ochii lui despre ce este vorba.

Dădu colțul și zări ceva mai departe, înspre capătul celălalt al străzii, trei siluete într-o continuă agitație. Odată cu apropierea zorilor se făcea tot mai frig, așa că își îndesă mîinile în buzunarele largi ale paltonului său cu nasturi metalici. Cineva îi veni în întîmpinare. Zăpada scîrțîia la fiecare pas și se lipea cu încăpățînare de tălpile ghetelor.

— Să trăiți. Vă așteptam.

Era plutonierul Petran. Din gură îi ieșeau norișori de aburi, care punctau vorbele plutonierului prin izbucniri de intensități diferite. Păși o vreme alături de el, tăcut, cu mîinile ascunse în puținul de căldură al buzunarelor, apoi se opri în dreptul celorlalți.

Omul era căzut ca fața în jos, cu mîinile întinse deasupra capului, parcă într-o ultimă încercare disperată de a apuca parii gardului. Capul, pe marginea înălțată a trotuarului, iar picioarele, încălțate cu cizme de cauciuc, atîrnau în despicătura șanțului, ca două lemne înnegrite de apă, aruncate în dezordine la mal.

Zăpada, care continua să se cearnă dintr-un cer, acum, inepuizabil, acoperise totul : cîmpia, abia ghicită nu

departe, la capătul străzii, casele, pomii, și se așternea neobosită pe căciula căpitanului, enormă, cît un cap de urs bătrîn.

Ceilalți doi erau șeful gării și, probabil, omul care-l anunțase pe Ursu. Purta pe umeri o șubă lungă, pînă la pămînt, și în picioare pîslari cu carîmbii înalți, ca de cizme.

Dincolo de gard, un cîine negru, lățos, lătra răgușit, alergînd besmetic în lungul curții, neobosit, după un program știut numai de el. Din cînd în cînd se oprea pentru cîte o pauză scurtă, rămînea încremenit o secundă, apoi își scutura blana apoasă și pornea iar în aceeași goană frenetică, irațională.

Ceva mai încolo, aproape de buza șanțului, răsturnată cu borurile în sus, pălăria mortului părea o farfurie pierdută de cineva, pe drum. Dedesubt zăpada nu apucase să se depună, lăsînd să se vadă pămîntul negru, înghețat. „Vax", mormăi căpitanul, înciudat, înțelegînd că zăpada, cel puțin pentru el, venise prea tîrziu. Capul mortului era întors mult într-o parte, lipsit de orice noimă.

Roitan simți cum îl cuprind frigul dimineții și umezeala. Tălpile picioarelor îi erau deja înghețate.

— L-ai mutat din loc ?

Paznicul veni mai aproape, mișcîndu-și cu greu pîslarii enormi. De firele mustăților lui atîrnau mici țurțuri de gheață. Era speriat și nu căuta să ascundă aceasta.

— Crezusem că-i beat. Doar cînd m-am aplecat am văzut pata aceea roșie, chiar lîngă gură. L-am zgîlțîit ușor, doar cît să-mi dau seama că-i mort de-a binelea. De unde era să știu ? Apoi am dat fuga...

Vorbise repede, ca și cînd s-ar fi temut că dacă-i oprit n-o să mai poată continua.

— Cît să fi fost ?

— Poftim ?

— Ora, precizează căpitanul.

— Păi, ceva înainte de cinci. Tocmai plecase prima cursă de dimineață.

— Ai mai trecut și înainte pe aici ?

— O dată. Trebuie să bat toate străzile alea. Îmi ia ceva timp pînă dau o dată ocol. Știți, pe noi ne interesează silozul.

Ultima remarcă sunase ca o scuză și o spusese foarte încet, ca și cînd i-ar fi împărtășit căpitanului un secret.

— Cam cît durează ? dar paznicul iar nu înțelese, așa că Roitan se simți obligat să adauge : Pînă-ți faci o dată traseul.

— A ! Știu eu ? O oră, o oră și ceva... Cel mult o oră și jumătate. Mă mai opresc cu colegul din celălalt sector și fumăm o țigară. Da, cam așa, o oră și jumătate, nu mai mult.

Stăteau toți patru în jurul mortului, tropăind, încercînd să alunge frigul care le pătrunsese în oase și acum era pe cale să le înțepenească încheieturile. Dacă n-ar fi fost celălalt, din șanț, ai fi spus că sînt patru inși care s-au întîlnit să meargă împreună undeva, la vreo treabă de-a lor.

— Cînd ai trecut ultima dată pe aici era totul în ordine ? N-ai văzut nimic care să-ți dea de gîndit ? Începuse să ningă ?

— Nu, zise omul, n-am văzut nimic, era liniște, iar de nins a început un pic mai tîrziu.

— Cam cînd ?

Paznicul ezită iar înainte de a se hotărî să răspundă. Părea că, din cînd în cînd, spaima îl împiedică să vorbească.

— Păi, pe la trei, patru. Că nu m-am uitat la ceas chiar atunci. Prima dată s-a oprit după cîteva minute, abia pe urmă a pornit să ningă cu adevărat.

Deci nu începuse ninsoarea dar, oricum, era liniște. Un țipăt, un strigăt, nu se poate să nu fi încercat ceva înainte de a muri, cînd și-a dat seama că nu mai are nici o scăpare.

— N-ai auzit nimic ?

Paznicul ezită iar, dar nu mult, o secundă, două, cît să-ți tragi răsuflarea. Continua să țopăie și să-și frece mîinile înroșite de ger. Îl privea pe Roitan cu niște ochi verzi, îngustați, ca de pisică sălbatică.

În momentul acela, în casa din fundul curții se lumină un geam, apoi ieși un bărbat în pijama, cu paltonul pe umeri, și înaintă înspre poartă. Vru să spună ceva, dar văzîndu-l pe Roitan se opri și rămase în așteptare, proptit de gard, privind cînd la căpitan, cînd la omul căzut la marginea trotuarului. Ciinele mîrîia încă în spatele său, dar nu mai lătra. Apoi ușa casei se deschise din nou și, prin ninsoare, pluti înspre ei un glas de femeie.

— Taci și intră în casă, strigă bărbatul de acolo, de lîngă gard. Își întoarse capul astfel că i se vedea clar profilul dominat de o bărbie proeminentă.

Apoi veni, în sfîrșit, răspunsul paznicului.

— Dac-am auzit ceva ? Nu. Nu cred. Doar dacă.... și iar ezită un moment, continuînd să salte ușor sub șuba mițoasă care-i ajungea pînă la călcîie. Acum privea undeva, departe, peste căciula căpitanului, înspre cîmpul pustiu acoperit de zăpadă, cețos și impersonal. Petran îl urmărea încordat, cu ochii fiși, abia zăriți sub cozorocul întunecat al chipiului.

— Poftim ? îl îndemnă căpitanul. Povestea i se părea acum prea lungă și lipsită de însemnătate, așa că dorea să-i pună capăt cît mai repede.

— Nu, nu cred că e ceva care să vă poată interesa, reluă paznicul. Ciinii latră mereu, toată noaptea, cînd într-o parte, cînd în cealaltă, fără nici un motiv. Da, doar

câinii, încheie paznicul, câinii care latră mereu, că doar asta le e, într-un fel, meseria.

Încercă să zîmbească, apoi, ca de o glumă bună, dar zări mortul de la picioarele sale și gura îi îngheță într-o grimasă prostească.

— Cine-l cunoaște ?

Roitan puse întrebarea așa, în general, tuturor celor de față, inclusiv omului rezemat de gard, poate că și dulăului negru din spatele acestuia, care îi privea într-o atitudine imobilă, bănuitoare.

— O fi unul din cei care lucrează la linii.

Vorbind, șeful gării se aplecase deasupra mortului, încercînd să-i descopere fața năpădită de țepi rari și negri, nerași de mult.

Petran întinse căpitanului un portmoneu vechi, jerpelit, din care ieșeau marginile unor hîrtii. Acesta îl deschise, scoase buletinul și, la flacăra pîlpîitoare a chibritului aprins de plutonier, citi cu voce înceată, doar pentru el.

— Pavel Dodu, născut în data de.... la...

Petran își scutură degetele pîrlite și aruncă bățul în zăpadă. Cel de dincolo de gard ieși în stradă și se opri nehotărît în stînga căpitanului, trecînd cu privirea de la unul la altul. Părea să fie singurul care nu suferă de frig. Cîinele rămăsese în curte, cu urechile ciulite, încremenit și amenințător. Din gîtlej îi ieșea în răstimpuri același mîrîit înfundat, inutil.

Era ger. Pe căciula și pe umerii căpitanului se adunaseră mici movile de zăpadă pufoasă. La marginea nevăzută a cîmpului, cerul începuse să se lumineze încet. Roitan își aminti de căldura plăcută a patului părăsit de nici jumătate de oră și de cafeaua care-l aștepta, fierbinte, în termosul din bucătărie. Privi apoi la insul întins acolo, la marginea trotuarului, aproape îngropat în zăpadă, venit

cine știe de unde să moară aici, în felul acela atît de stupid și de neașteptat.

Încă un caz care avea să pornească la lucru mecanismul implacabil al justiției. Iar ei, cei prezenți acolo, în aerul înghețat al acelei dimineți de început de ianuarie, nu erau decît niște rotițe neînsemnate ale acelui angrenaj cu o mie de piese care aveau, fiecare, rolul său precis în bunul mers al mașinăriei.

Un om mort în împrejurări nefirești. De multe ori nu-i nevoie nici măcar de atîta pentru ca instalația să pornească, la început greoi, cu icnituri și bufnituri, apoi din ce în ce mai precis, mai egal, pentru a nu se mai opri decît la celălalt capăt al drumului unde dădea, uneori, de altă nenorocire.

— Vreo răfuială, încercă Petran să spargă tăcerea. Aștia au mai mulți dușmani decît prieteni.

Adevărul este că putea fi orice. Mîna unui soț gelos, sfîrșitul neașteptat al unui chef în grup, încercare de jaf, răfuială, cum spusese plutonierul sau, pur și simplu, urmarea unui pas greșit făcut noaptea pe o stradă prost luminată.

Așa că nu aveau altceva mai bun de făcut decît să-l lase acolo pînă vor veni ceilalți (procurorul și medicul legist și fotograful și mai știu eu cine) să-și poată face treaba în liniște, iar ei să-și vadă de ale lor.

Oricum ar fi, căldura și liniștea casei și a patului erau pierdute, și cel mai rău îi părea căpitanului după cafeaua Martei, pe care va trebui să o înlocuiască, din lipsă de altceva, cu una adusă de la cofetăria din centru, odată cu pateurile cu brînză, calde încă la acea oră mică a dimineții.

— Lumea are să se scoale în curînd. Întrebați pe aici, prin jur, dacă nu a văzut sau auzit cineva, ceva. Nu plecați pînă nu sosește mașina procuraturii. Dumneata, — și se

întoarse spre paznic —, treci pe la mine. Mă găseşti la birou. Apoi înspre ceilalţi : Deocamdată asta-i.

Înaintă cîţiva paşi, apoi se întoarse dintr-odată către omul ce ieşise din curte.

— Cînd zici că a început să ningă ?

— Eu, să vedeţi..., dar Roitan nu-l mai asculta. Îşi reluase înaintarea greoaie prin zăpada sclipitoare, ca de poveste. Curînd se făcu nevăzut după colţ.

— Ce-a vrut..., începu omul într-un tîrziu, dar glasul îi fu înghiţit de şuieratul nervos al unei locomotive.

CAPITOLUL II

Marţi, 18 ianuarie, orele şase şi cinci minute, în biroul căpitanului de miliţie Iuliu Roitan. Teracota arde cu uşa larg deschisă şi jarul pocneşte din cînd în cînd în izbucniri de steluţe roşietice. Frigul nopţii mai persistă încă în încăpere, iar aerul este jilav, ca într-o uscătorie de rufe, la bloc, ori ca într-o seră prost încălzită. Pe peretele din spate, umbra căpitanului pare o căpiţă de fîn în care, din cînd în cînd, ceva se mişcă spasmodic. Pe masă, portmoneul lui Pavel Dodu, golit acum de conţinutul care zăcea împrăştiat în jur şi pe care îl cerceta căpitanul.

În încăperea de dincolo, de la intrare, cineva punea cu lopata cărbuni într-o sobă şi asculta la radio ştirile dimineţii şi buletinul meteorologic. În noaptea aceea ninsese peste întreaga ţară şi se anunţa în continuare zăpadă.

Roitan răsfoieşte hîrtiile acelea şi notează în carnetul cu pătrăţele. Are încă paltonul pe umeri şi căciula pe cap.

Pixul îi joacă feste aproape la fiecare cuvînt și Roitan înjură în gînd frigul și iarna, în egală măsură vinovate de toate necazurile vieții.

Privește, a cîta oară ? la portmoneu și la ceea ce găsise în el. Buletinul de identitate, cîteva bonuri de masă de la cantină, trei scrisori cu îndoiturile roase, scrise cu creionul, aproape șterse de atîta purtat și citit, trei bancnote de 100 și ceva mărunțiș, un bilet de autobuz de 26 de lei, trei fotografii — o femeie cu un copil în brațe într-o curte de țară, un băiețel și o fetiță în uniforme școlare și, a treia, o fotografie de familie, tot într-o curte, probabil aceeași din prima fotografie — un livret militar pe numele mortului, un bilețel pe care cineva scrisese doar șase cuvinte, fără semnătură — „Astăzi să vii ceva mai tîrziu" — o bucată ruptă dintr-un ziar și o foaie de caiet pe care stau înșirate cifre și nume, unele sub altele, un fel de evidență a datoriilor care urmează să fie plătite, sau poate a unor împrumuturi.

Roitan se ridică de la birou, merge pînă la lada de lemne, aruncă în sobă două bucăți, închide ușa și apoi rămîne o vreme acolo, cu spatele lipit de teracota care începuse să se încingă. În lumina becului de afară, fulgii se fugăresc într-un joc nesfîrșit, fără noimă. După cîteva minute părăsi soba, trecu în camera cealaltă, schimbă cu omul de acolo trei, patru cuvinte și cînd reveni nu mai avea la el nici căciula și nici paltonul. Luă carnetul de pe birou, scrisorile, își reluă locul lîngă soba de teracotă și începu să citească pe rînd, cînd scrisorile, cînd propriile sale notițe fugare.

În întreaga clădire era o liniște nefirească, venită, poate, de la zăpada care se așternuse peste tot în straturi egale, nespulberată de nici o pală de vînt.

Fără să-şi dea seama, Roitan bătea cu vîrful pantofului ritmul melodiei care răzbătea prin uşa capitonată. Deschise din nou buletinul şi reciti una din pagini, cuvînt cu cuvînt, exact aşa cum erau ele aşezate acolo.

Numele — Dodu
Prenumele — Pavel
Numele părinţilor — Gheorghe
Doina
Născut în 1932, oct. 4, com. Vaţa, jud. Hunedoara
Starea civilă — căsătorit
Domiciliul — jud. Hunedoara
— com. Vaţa, nr...

Vaţa. Un sat, un fel de staţiune de pe vremea bunicilor, mică, uitată chiar şi de cei care-au văzut-o vreodată. Cîteva case în lungul unei văi în molcomii Apuseni, iar în spatele lor fîneţe înconjurate de garduri de lemn. Stoguri de fîn, şi vaci la păscut, păzite de prunci desculţi cu joarda în mînă, gata să ţipe şi să lovească preasupusele animale cu mers legănat. Seara, fumul din hornuri se lasă în jos ca o pîclă alburie, iar noaptea nu mai umblă nimeni pe uliţi. Şi cam atît. Roitan fusese o singură dată acolo, de mult, în primii ani ai căsătoriei şi Marta îi spusese că i-ar plăcea să aibe la Vaţa o casă.

Scrisorile, toate, se încheiau, invariabil, cu aceleaşi cuvinte : „Aştept răspuns urgent, Maria". Pe plicuri erau scrise nişte iniţiale — A R U —, ceea ce însemna acelaşi lucru.

„Aştept răspuns urgent, Maria."

„Hm, făcu Roitan, privind fără să vadă foaia pe care o ţinea în mînă, aştept răspuns urgent. Era al dracului de neplăcut. Oare o fi apucat să răspundă la ultima dintre ele ?"

„Dragă Pavele, află despre noi că sîntem bine și sănătoși care sănătate ție dorim și ție de la noi mai puțin și de la Bunul dumnezeu mai mult vaca no fătat și avem 3 mieluț. Ionel întreabă de tine și vrea să te vadă...“

În fotografia a treia sînt cinci persoane. Un bărbat înalt de aproape doi metri, cu pălăria trasă pe ochi, femeia din cealaltă poză, acum în stînga omului ei, cu același copil în brațe, iar în fața lor, băiatul și fata, fără uniformele de mai înainte. Un soare puternic le luminează fețele intens și-i face pe copii să țină ochii aproape închiși. Undeva, în spatele lor, o casă de lemn, nu prea mare, și un cîine, lîngă colț, așezat la umbră, pe labele dindărăt. Privește și el, ca toți ceilalți, la fotograful care, evident, nu se vede. Două găini ciugulesc înceremenite în praful curții. Probabil e vară. Și foarte cald. Cîinele și-a uitat limba afară.

Ușa se deschide încet, fără zgomot, rămîne o vreme așa, pustie, deschisă, apoi își face apariția un bătrîn cu un borcănel într-o mînă și în cealaltă cu un pachet învelit în hîrtie albă, unsă pe alocuri. Cafeaua și pateurile căpitanului. Probabil bătrînul e cel care asculta dincolo muzică populară și se interesa de starea vremii. Așază lucrurile pe masă.

— Mîncați acum pînă sînt calde.

Din borcan ies aburi ușori și încăperea se umple de mirosul ațîțător al cafelei. Căpitanul nu spune nimic, face doar un semn scurt cu mîna. Bătrînul iese și ușa se închide în urma lui tot așa, fără zgomot, ca la intrare.

Pendula bate de șapte. Afară se oprește o mașină, se trîntesc portiere și, pe coridor, cei care vin își scutură încălțările de zăpadă. Se aud voci, se deschide o ușă, apoi încă una. Roitan se ridică, vrea să iasă de după birou dar se răzgîndește și rămîne în așteptare. Abia acum observă că pruncul din brațele femeii are lacrimi în ochi și gura

schimonosită de plîns, iar bărbatul, fruntea încruntată și colțurile gurii lăsate în jos, ceea ce-i dă un aer amar.

Mereu se întîmplă așa. Un om este ucis, din cine știe ce pricini, de altul. Se dau telefoane, vine o echipă de „tehnicieni" care stabilesc, pe cît posibil, ce, cum și cînd, se întocmesc rapoarte și procese-verbale, la nevoie se fac expertize și măsurători de tot felul, vine și un criminalist de la „centru", după care începe ancheta, adică munca aceea, uneori mai grea decît o corvoadă, care niciodată nu știi cînd și cum se va termina. Poate dura o zi, o lună sau chiar mai mult, de la caz la caz. Oricum, trebuie să ai picioare bune, minte limpede, intuiție și multă, multă răbdare. Și puterea, e drept, mai rar, de a te recunoaște învins și de a nu suferi prea tare din cauza asta, pentru că, altfel, data viitoare n-ai mai putea-o lua de la capăt.

Iuliu Roitan la anii lui, cam cincizeci, știe prea bine ce înseamnă toate acestea. Cel mai greu i se pare începutul. Starea aceea de permanentă agitație în care sînt prinși, de regulă, mai mulți oameni decît trebuie, îl determină să se urnească cu greu, să pară unora de-a dreptul neputincios în a lua hotărîrile cele mai bune. Adevărul este că îi place să lucreze în liniște și să nu se grăbească decît atunci cînd simte că e imperios necesar. Ca un urs bătrîn și încăpățînat, înaintează lent, aparent greoi, dar, cu toate acestea, puține sînt obstacolele care rămîn în picioare după trecerea lui. Ăsta-i, de fapt, și motivul pentru care e respectat, în egală măsură, atît de prieteni, cît și de dușmanii pe care, vrînd-nevrînd, și i-a făcut în meseria lui.

În legătură cu Pavel Dodu, doar două lucruri sînt aproape sigure. Omul nu a murit de moarte bună și nu a fost jefuit. În rest, căpitanul așteaptă concluziile celor care, dintr-o clipă în alta, vor intra în biroul său.

Iată-i. Ușa se deschide și încep să intre pe rînd, înfrigurați și plini de zăpadă. Marinescu, doctorul Boieru, încă un tehnician și șoferul. Gerul i-a ciupit de obraji și le-a înroșit nasurile. Se strîng în jurul sobei, își freacă palmele și vorbesc aproape toți deodată. Fac aprecieri asupra vremii și a timpului, cît va ține ninsoarea venită, după spusele lui Marinescu, pe neașteptate. Ca și cînd ianuarie, gîndește doar pentru el Roitan, nu ar fi exact luna zăpezilor.

— Ca să vezi. Și aseară începuse să bată un vînticel cald.

— Care cald, domnule, că era dinspre nord. N-am simțit eu ? Tocmai deschisesem fereastra.

Ca de obicei, doctorului Boieru i se pare că le știe pe toate și, chiar în privința vremii, părerea lui trebuie să fie cea mai autorizată.

— Putea să stea și ăla măcar în noaptea asta acasă.

Petran a rămas cuminte, în colț, la capătul mesei, în picioare. Privește pe rînd la cei ce vorbesc și, din cînd în cînd, mai lung, insistent, spre Roitan. Căpitanul mișcă ici, colo fotografiile de pe tăblia biroului, ca și cînd ar încerca să vadă cîte combinații poate realiza din trei elemente. Nu reușește să-și scoată din minte imaginea celui căzut acolo, la marginea trotuarului, în zăpadă. Pălăria, rostogolită cîțiva pași mai încolo, părea așezată de un cerșetor în calea trecătorilor milоși.

Deodată își dădu seama că ceilalți vorbesc despre Pavel Dodu.

— Gogeamite omul și să se lase așa ușor doborît !

— Or fi fost mai mulți.

— Și ? nu se lăsă Marinescu, măcar unul trebuia să rămînă lat, lîngă el. N-ați văzut ce mîini avea ? Ciocane, nu pumni. Nu, căpitane ?

— Ce poți să mai faci cînd îți dă cineva cu un ciomag pe la spate, fără de veste ? Mai ajungi să te aperi ?

— Știu eu ? zise căpitanul, încet, continuînd să miște, cu aceeași atenție, fotografiile de pe birou. Oricît încercase, nu reușea să scape de privirea fixă a femeii cu copilul în brațe și de expresia batjocoritoare a cîinelui cu limba scoasă spre el.

Apoi, ca și cum și-ar fi dat seama cu toții de inutilitatea discuției, tăcură o vreme, ușor stingheriți. Lumina albă de afară pătrundea în voie prin cele două geamuri cu perdeluțe apretate săptămînal de soția căpitanului, cu o conștiinciozitate de gospodină. perfectă.

Petran întinse mîna spre întrerupător și stinse, cu un gest scurt, furișat, becul devenit acum inutil.

Șoferul, cu mîinile la spate, proptit ca de-un gard, bătea darabana în tocul ușii. Probabil că începuse și el să-și piardă răbdarea, dar nu-și permitea să spună nimic.

Boieru se întoarse într-un tîrziu spre Roitan.

— Ți-ai făcut vreo părere ?

— Nu, zise acesta, aștept rezultatele voastre. Puteți să-mi spuneți cînd și cum a fost omorît ?

— Vezi, începu doctorul, luînd-o, cum îi era obiceiul, pe ocolite, există o serie de factori de care trebuie să ținem seama. A fost frig, foarte frig. Corpul s-a răcit mai repede decît se întîmplă de regulă. Și apoi, în mod normal, lovitura primită în cap nu ar fi trebuit să-l omoare. Cel mult să-l amețească puternic, să-și piardă cunoștința pentru o vreme.

— Avea sînge la gură. Oare...

— Da, da, am văzut, nu-l lasă medicul să continue. Buza de sus rănită, crăpată, și doi dinți rupți. Bănuiesc că s-a izbit în cădere de marginea tăioasă a trotuarului.

— O singură lovitură, ziceţi ? Cu ce ?

Fotografiile ajunseseră acum exact în ordinea de la început. Femeia cu micuţul în braţe, apoi cei doi şcolari şi, în extrema dreaptă, întreaga familie, în curtea aceea de ţară, plină de praf şi lumină văratică. Numai că, de acum înainte, unul din cei cinci va lipsi mereu din mijlocul alor săi, doar fotografia păstrîndu-i imaginea pentru o vreme, şi memoria celorlalţi.

— Cu ce ? Nu prea ştiu, şi doctorul evită stînjenit privirile căpitanului care se îndreptară deodată spre el. Cum să spun, ceva tare şi greu.

— Unde ?

— La cap.

— Sigur că la cap. Dar unde, în care parte a capului ? Vreau să spun, din ce direcţie a venit lovitura ?

— O, asta-i sigur. Din spate, şi Boieru iar păru că ezită. Uşor lateral dreapta, aş zice. Da, cam aşa. Lovitura a primit-o în ceafă, puţin înspre dreapta.

— Şi ? întrebă căpitanul. Apoi părăsi biroul, înaintă cîţiva paşi şi se opri exact în mijlocul încăperii, sub globul alburiu care proteja becul.

— A căzut.

— Cum ?

Da, se părea că acum două lucruri îl interesează pe căpitan : cum a fost lovit şi cum a căzut Pavel Dodu. La rîndul său, doctorul porni şi el, de acolo, de lîngă teracotă, unde stătuse pînă atunci, răsuci un scaun şi se aşeză în capătul mesei, cu spatele la Petran. Era bătrîn, mult mai bătrîn decît Iuliu Roitan, şi faţa lui, brăzdată de nenumărate riduri şi cute adînci, vorbea mai bine decît orice act medical despre nopţile nedormite şi despre suferinţele la care fusese obligat să asiste neputincios. Ca şi cînd

fiecare bolnav, înainte de a se despărți de doctorul Emil Boieru, ar fi întins mîna și, doar prin simplă atingere, l-ar fi împovărat cu încă o nouă urmă pe față, cu un nou semn. Trecut de șaizeci de ani, putea spune că deși toate îl supărau, înțelegea totul, încît rareori reușea să îl surprindă ceva cu adevărat. Mic, chel, un nas ascuțit și niște sprîncene stufoase care-i dădeau, înainte de a-l cunoaște cu adevărat, un aer fioros de om rău și cu suflet uscat. Acum stă cu fruntea rezemată în palma stîngă deschisă ca o streașină pentru a-i apăra ochii de lumina prea puternică de afară.

Roitan așteptă răbdător răspunsul la ultima lui întrebare. Nu e grăbit. Ziua de astăzi abia și-a consumat primele ore din dimineață. Doctorul tace cu ochii aproape închiși, pierduți în umbra mîinii. Marinescu tușește de două ori, își potrivește cureaua aparatului pe umăr, mai sus, apoi face un semn șoferului care-și desprinde brusc spinarea de ușă, privindu-l întrebător, mut, în timp ce fața i se destinde într-un zîmbet fugar, doar de-o clipă. Prin fața geamurilor trece urlînd un tractor cu remorcă, după care se lasă iar liniștea de mai înainte.

Pe coridor se aud pași grăbiți și toți, în afară de doctor, își întorc fețele și privesc la ușa în dosul căreia niște picioare se scutură de zăpadă. Doar Roitan știe că cel care va intra imediat este Ursu.

— Mai sînteți încă aici ? zice. Fața și mîinile îi sînt înroșite de frig, iar pe manta i se scurg fulgii topiți.

Nu răspunde nimeni, doar șoferul, așa în treacăt, vrea să știe dacă mai ninge ca înainte și dacă neaua a înghețat. Pentru că, în cazul acesta, la întoarcere s-ar putea să aibă probleme.

— Nu, îl liniștește plutonierul. zăpada e încă moale, pufoasă. n-o să ai nevoie de lanțuri. Apoi se apropie de Roitan și-i spune acestuia : Mai nimic. Doar că știu acum unde și cu cine a locuit de cînd lucrează la gară.

— La linii ?

De fapt întrebaseră amîndoi în același timp, doctorul și căpitanul Roitan, dar plutonierul nu auzise decît vocea șefului său, nu și pe cea a lui Boieru, cum nici ochii acestuia, înviați dintr-odată. nu avu cum să-i observe acolo, în umbra palmei.

— Știați, deci ? În glasul plutonierului nu se simțea prea multă mirare.

— Nu, n-am știut, spuse Roitan. Am zis și eu așa. la-ntîmplare.

Doctorul se ridică de pe scaun și începu să-și încheie paltonul, cu mișcări încete, meticuloase, ca un om care nu duce lipsă de timp. Cînd fu gata, își puse căciula pe cap și le făcu celorlalți semn că, în sfîrșit, e cazul să plece. Șoferul deschise ușa și ieșiră pe rînd. Întîi el, apoi Marinescu și doctorul. Din ușă Boieru se întoarse, ca și cînd doar atunci ar fi auzit întrebarea căpitanului, uitată de toți ceilalți.

— Vrei să știi cum a căzut ? Ei bine, în față. Cel puțin atîta lucru puteai să deduci și singur.

Părea supărat, ori nervos, dar nu era. Voise doar, acum la plecare, să-l necăjească nițel pe Roitan. Prea-l văzuse tăcut în dimineața aceasta. Poate că așa reușea să-l trezească, să-l împingă ușor de la spate. Nu, sigur, n-ar fi fost strictă nevoie, dar mai știi... De cînd nu l-a văzut a mai îmbătrînit și căpitanul acesta, Iuliu Roitan din Ridiș, cum îi place lui să se autoprezinte.

CAPITOLUL III

Afară este o furtună albă. Ninge cu fulgi imenși, ca niște margarete fugărite de vîntul de nord. Dar nu poate ține prea mult. Astfel de minuni sînt întotdeauna intense și scurte. Ca pasiunile înflăcărate din tinerețe.

Căpitanul Roitan stă pe fotoliul din spatele biroului său, ascultă raportul plutonierului Ursu și, din cînd în cînd, îl întrerupe cu cîte o întrebare. Are în față, deschis, același carnețel cu paginile liniate în pătrățele în care își cercetează scurtele lui note pe care doar el le înțelege.

Din încăperea alăturată răzbate glasul lui Petran care vorbește cu cineva la telefon. Probabil că legătura e proastă pentru că, în răstimpuri, Petran țipă în aparat, făcîndu-l pe Roitan să privească tot mai enervat ușa care îi desparte.

— ...de la o casă la alta, așa cum mi-ați cerut dimineață, continuă Ursu raportul său către căpitan, dar nimeni nu a putut să-mi spună nimic. Oamenii se culcă destul de devreme, mai ales navetiștii, așa că nu mai umblă prin curți sau pe stradă.

— Un strigăt, o vorbă ? nu se dă bătut căpitanul, ca și cînd plutonierul ar fi fost unul din vecinii aceia somnoroși despre care tocmai i se vorbea.

— Nimic, tovarășe căpitan, chiar nimic. Parc-au luat cu toți somnifere și și-au petrecut noaptea în altă lume.

— Se poate și-așa.

— Totuși...

— Uite, și Roitan ieși de după birou și îl întoarse pe Ursu cu fața spre ușă. Tu ești Pavel Dodu. E noapte. Tre-

buie să credem totuşi că era noapte, ţinu să precizeze Roitan, ţinîndu-l mai departe pe Ursu de braţ. Vii de undeva, de aiurea, asta nu are deocamdată nici o importanţă. Deocamdată. Te grăbeşti spre casă. Deci e noapte, vii de undeva şi te grăbeşti să te culci pentru că dimineaţa devreme trebuie să fii acolo, pe linii, la descărcat şi la batut piatra cu tîrnăcopul. Auzi paşi în spatele tău, dar nu te întorci. Doar ai aproape doi metri şi rareori s-a întîmplat să-ţi fie frică de cineva. Uite aşa, — şi Roitan îl împinge pe plutonier înspre uşă, obligîndu-l să facă doi paşi, — cu mă apropii, am ajuns în spatele tău, tu nu te întorci, sînt aproape în stînga ta, ridic mîna dreaptă şi te lovesc. Poc ! şi gata. Nu mai ai timp să zici, nici pîs. Deci nici vecinii nu au avut ce auzi. Nu ?

Petran continuă neobosit să răcnească la telefon, făcîndu-i parcă în ciudă căpitanului.

— Nu, trei, strigă Petran, trei, mă, ce dracu', eşti surd ? T, r, e, i. Tudor, Radu, Elena, Iacob.

— Bun, zise Ursu în timp ce se gîndeşte că celălalt dinadins spusese Iacob pentru „i", ştiindu-se auzit de Iuliu Roitan, dar de...

— De ce ? continuă căpitanul întrebarea neterminată a plutonierului său.

— Da.

— Nu ştiu. Tocmai asta trebuie noi să aflăm. Cine şi, mai ales, de ce ? Pentru că, vezi tu, nu te apuci să iei viaţa unuia numai fiindcă nu ţi-a făcut loc pe stradă, să treci.

Apoi şi-au reluat amîndoi locurile de mai înainte, şi rolurile, plutonierul continuînd să răspundă la întrebările căpitanului, iar acesta să scrie cîte ceva în carneţelul său şi, cu coada ochiului, ca şi cînd n-ar fi avut voie s-o facă, să privească ninsoarea de-afară, mai liniştită acum, consumată probabil de propria ei frenezie.

— Așa că, după ce-am vorbit cu vecinii pe care i-am găsit dimineață acasă, am dat o fugă la birourile lor să văd ce făcea Pavel Dodu ăsta pe-aici. Șeful gării avusese dreptate și se pare că îl știa mai bine decît ne-a lăsat să înțelegem azi-dimineață. Cunoașteți și dumneavoastră că odată cu electrificarea liniei, s-au pornit să schimbe și șinele, pe tot traseul, pînă la Arad. La treaba asta lucrează două echipe, în una din ele fiind angajat și omul nostru. E vorba de echipa lui Ion Damian. De la el am aflat că Pavel Dodu a venit aici prin septembrie și că aceasta e prima lui angajare. Ei i-au întocmit și carnetul de muncă.

— Ai vorbit chiar cu șeful lui de echipă ?

— Da. Noroc că n-a trebuit să bat nămeții ăștia în lungul liniei. L-am găsit la birouri.

— Știa ?

— Că-l caut ?

— Nu. Ce-a pățit omul lui.

— Da. Toți știu. Peste tot numai despre asta se vorbește.

— Și ce ți-a spus ?

— Zicea că Pavel Dodu a fost un ins ciudat, dar că-i pare grozav de rău după el. Muncea cît doi și niciodată nu a avut nici un fel de discuții cu el. Unii mai întîrzie, mai vin băuți la lucru, se plîng de una, de alta. Zicea că Pavel Dodu a fost un muncitor exemplar. Chiar așa a spus, exemplar.

— Cum, ciudat ? vru să afle mai exact căpitanul.

— L-am întrebat și eu pe Damian. El zice că era un om retras și nu prea vorbea. Mai cu nimeni. Prieteni n-a avut, poate din cauza asta. Și că nu-l interesa decît munca și banii. Pentru bani fusese în stare să facă și să rabde orice.

— Aha ! făcu Roitan. Un zgîrie-brînză. Am mai văzut eu din ăștia. Își vînd și sufletul pentru o sută de lei.

— Poate, spuse plutonierul, nu prea convins. Lui nu i se păruse că Dodu ar fi un astfel de tip. Opinia, remarca lui Roitan era totuși exagerată.

— Altceva ?

Căpitanul deveni dintr-odată nerăbdător. Se ridică de pe scaun, înconjură biroul și se opri în fața geamului. Stătu acolo o vreme, ușor aplecat înainte, cu mîinile la spate, acoperind fereastra cu trupul său înalt și masiv. Petran, care terminase în sfîrșit convorbirea lui interurbana, discuta ceva, în stradă, cu bătrînul paznic ce-l descoperise pe Dodu azi-dimineață. Ninsoarea încetase de tot.

Ursu se gîndi să aștepte pînă ce căpitanul s-o întoarce cu fața spre el, dar văzîndu-l cum stă nemișcat, își continuă relatarea, dar cu ceva mai puțină tragere de inimă. Îl necăjea că era obligat acum să vorbească unui spate.

— De dormit doarme (pe dracu', dormea, își zise Ursu în gînd, dar trecu peste asta) într-o baracă, laolaltă cu ceilalți și, uneori, se întîmpla să mănînce de prînz la cantina din gară. Dar nu zilnic. În rest, dacă eliminăm slănina pe care o aducea de acasă, Ion Damian nu știe cu ce și-a dus omul zilele. Ceva, sigur că trebuise să îmbuce și dimineața și seara, pentru că nu poți trăi doar cu o masă, și nici aceea în fiecare zi, și să tragi opt ore cu tîrnăcopul și cu lopata la piatră. Numai că nimeni nu știa unde o face.

Cineva ciocăni la ușă o dată, de două ori, de trei ori. La început abia auzit, apoi din ce în ce mai tare. Căpitanul se întoarse brusc, dar rămase tot așa, ușor aplecat și cu mîinile amîndouă împreunate la spate.

— Intră, zise.

Era paznicul. Salută, închise ușa în urma sa și rămase acolo în așteptare. Poate pentru că între timp trecuse pe la frizer, acum părea mai puțin îmbătrînit decît înainte. Strîngea în mîini, răsucită, căciula aceea a lui, brumărie, de

miel. Mijindu-şi ochii pentru a-i vedea mai bine pe cei doi dinăuntru, la colţurile ochilor i se formară mai multe cute scurte şi dese, ca razele unui segment de cerc.

Văzînd că nimeni nu-l bagă în seamă, tuşi de cîteva ori şi-şi şterse apoi gura cu dosul palmei. Îşi schimbase şuba cu un cojoc scurt, fără mîneci.

— Ce-i, baci Toadere ? îl întrebă Ursu, într-un tîrziu, simţindu-se şi el stingherit de tăcerea căpitanului.

— Păi, pentru declaraţia aceea.

— Ce declaraţie ?

— Mi-a spus tovarăşul căpitan azi-dimineaţă.

— Dă-i o foaie, zise Roitan.

Cînd plecă de la geam, încăperea se umplu dintr-o dată de lumină. Se îndreptă direct spre uşă.

— Fă loc, îi spuse pazniculuí, care se trăsese deja într-o parte. Deschise uşa, apoi se întoarse la birou, luă de acolo carnetul şi-l vîrî într-un buzunar.

— Rămîi la telefon, îi strigă plutonierului, peste umăr, în timp ce ieşea.

Uşa se închise singură în urma lui ca şi cînd ar fi fost sorbită de un vîrtej.

Ieşirea aceea precipitată fusese o reacţie firească pentru Roitan. De cîte ori îl cuprindea inactivitatea proceda la fel. Adică printr-o desprindere bruscă şi, nu de puţine ori, brutală pentru cei din jur. De data asta stătuse prea mult timp în birou. La plecare, după un alt obicei, îl luă pe Petran cu el.

— Hai ! îi spuse din mers, în timp ce-şi îmbrăca paltonul şi păşea deja, apăsat, pe linoleumul verde, ud al coridorului. Petran nu reuşi să-l ajungă decît aproape de colţ.

Doctorul îi spusese că va primi procesul-verbal cel tîrziu mîine. Ştia că în acelaşi plic vor sosi şi fotografiile făcute

de Marinescu. Ursu a stat de vorbă cu vecinii și cu Ion Damian. El însuși îl văzuse pe omul acela căzut acolo, mort, lîngă marginea trotuarului, aproape acoperit de zăpadă. Citise cu atenție toate hîrtiile găsite la el și privise de atîtea ori fotografiile acelea. Acum se întreba mereu cine o fi fost cu adevărat acel Pavel Dodu și de ce a trebuit el să moară înainte de vreme ?

„Pentru bani era în stare să facă orice", spusese șeful lui de echipă. Bun, dar asta s-ar potrivi mai degrabă la făptaș, nu la victimă. La o adică, poți omorî pentru bani, dar nu te lași omorît.

— Petrane.

— Ordonați.

— Tu cum ai ajuns acolo ?

— Tot Ursu, dar, știți, eu stau mult mai aproape decît dumneavoastră. După ton, Roitan avu impresia că Petran se scuză. Dar își dădu imediat seama că se înșală și că plutonierul nu a dorit decît să explice o stare de fapt.

Se apropiau de gară. Mai merseră o vreme, de data asta tăcuți, îngînduraţi, Petran în stînga căpitanului și mereu cu o jumătate de pas în urma acestuia, făcînd eforturi vizibile să nu rămînă prea mult în spate, trecură pe lîngă silozuri, prin fața atelierelor C.F.R.-ului și se opriră în fața ușii de la intrarea în gară. Roitan se întoarse, privi o dată înapoia lui, apoi puse mîna pe clanță și pătrunse în hol, cu Petran după el, mut și fidel ca o umbră.

Trecură prin holul aproape pustiu, căpitanul deschise o altă ușă și abia atunci, ajunși pe peron, Petran înțelese că lui Roitan i s-a făcut dor de-o altă cafea. O luară înspre restaurant. În stînga lor defila încet, poticnindu-se, ciocnindu-și vagoanele la fiecare scurtă oprire, un marfar. Fumul gros al locomotivei, ca un balaur năuc, se tîra în

lungul peronului, înecîndu-i. Printre linii, stratul gros al zăpezii începuse deja să se înnegrească.

— Două. îi spuse Róitan fetei de la bar.

Stăteau amîndoi pe scaunele acelea înalte din fața tejghelei și așteptau. Petran își freacă mîinile de frig și privește în sală. La o masă, aproape de colț, patru inși beau bere. Sînt încălțați cu aceleași cizme de cauciuc, cu carîmbii întorși cum văzuse dimineață la Pavel Dodu. În jurul lor o mulțime de sticle goale, iar pe masă, altele, din care beau, și un singur pahar. La altă masă, un bărbat și o femeie, amîndoi grași și roșii la față, probabil soț și soție, mănîncă ceva dintr-un pachet și vorbesc pe șoptite, cu capetele aplecate unul spre altul, ca doi conspiratori serioși, cu experiență.

— Hai, pînă-i caldă, îl îmboldi căpitanul. Apoi înspre fata care stătea în fața lor, privindu-i : L-ai cunoscut ?

— Pe cine ? nu înțelese aceasta.

— Te pomenești că nu știi nimic ! se miră căpitanul și încercă să zîmbească, dar nu reuși decît să-și închidă puțin ochii, să-i îngusteze.

Fata se înroși toată și începu brusc să spele niște pahare. Era evident că spusese o minciună și acum regreta.

Cei de la masa plină cu sticle de bere începură să cînte încet un cîntec maramureșean, mai mult un murmur pe patru voci, din care nu se înțelegea nimic. Fata le făcu semn să tacă, dar ei continuară să lălăie în ritmul acela al lor atît de ușor de recunoscut.

— Dă-mi și o bere, ceru căpitanul. Bei și tu ?

— Nu, zise Petran. Doar să o văd și mă ia cu frig pe șira spinării. Își scutură, semnificativ, spatele.

Roitan luă sticla și unul din paharele cu care-și făcuse de lucru fata pînă atunci si coborî de pe scaunul înalt. Cîntecul se oprise înainte de a ajunge el la masa aceea.

— Permiteți ? Apoi, fără să mai aștepte răspunsul, puse paharul și sticla pe masă, trase un scaun de alături și se așeză în dreapta celui mai tînăr, singurul care folosea un pahar. Se traseră toți, într-o parte și în alta, făcîndu-i loc.

— Poftiți, spuse tînărul, un adolescent deșirat, prea înalt pentru anii lui și care se simțea încă stînjenit de lungimea brațelor, neștiind încă să și le poarte firesc. Pe fața lui uscățivă și netedă iriza puful acela mărunt, abia sesizabil, de față, preludiul bărbii care avea să-l facă, pînă la urmă, bărbat pentru tot restul vieții. Ceilalți trei, cam de aceeași vîrstă, nerași și cu pălăriile împinse spre ceafă, îl priveau în tăcere.

Roitan umplu paharul său, apoi pe al tînărului.

— Sînt căpitanul Iuliu Roitan.

— Să trăiți și să fiți sănătos.

Roitan își întoarse brusc fața spre cel ce vorbise, dar pe chipul acestuia nu se zărea nici umbră de rîs sau maliție.

Din spate, de după o draperie înflorată, ieși, legănîndu-se, o femeie îmbrăcată într-un halat albastru, murdar. Fata îi spuse ceva, privind spre căpitan. Femeia dădu din cap, veni, tot așa, legănîndu-se ca o rață, la masa lor și începu să adune sticlele goale. Apoi deșertă scrumierele într-o găleată, scutură fața de masă și o întoarse pe partea cealaltă, după care dispăru, cu același tangaj lent, monoton, pe unde intrase.

Toate se desfășurau după obiceiul locului și al acelei zile de iarnă. Un restaurant ca multe altele într-o gară obișnuită. Doi călători, între două trenuri, mănîncă ce și-au pus de acasă, mai încolo, la altă masă, navetiști grăbiți cu nelipsita cafeluță în față (zilnic, deși nu-ți poți permite mai mult), la tejghea, plutonierul Petrean, care tocmai plătește ce-a băut, iar aici, nu mai încape

tori, doar patru țărani veniți să mai cîștige un ban la calea ferată, și totuși ceva nu-i în regulă, se simte parcă pe deasupra plutind o amenințare. Poate de aceea vorbesc toți în șoaptă și, din cînd în cînd, își întorc neliniștiți ochii spre căpitan sau spre ușă, ori de cîte ori aceasta e deschisă de cineva.

Petran a întors acum spatele scaunului pe care a stat, își potrivește mănușile și fularul și, în drum spre ieșire, îi spune căpitanului că îl așteaptă în sală. Acolo s-ar putea să fie mai cald. Roitan știe că nu frigul îl scoate afară, ci familia lui pentru care trebuie să drămuiască fiecare bănuț. Copiii mici și nevasta bolnavă care nu se va vindeca niciodată.

— Vreau să vă întreb ceva, spuse Roitan, după ce ușa se închise în urma plutonierului. L-ați cunoscut pe unul, Pavel Dodu ?

Înainte de a pronunța numele mortului, căpitanul făcuse o mică pauză, ca și cînd ar fi încercat să-și aducă aminte un lucru uitat.

— Cum nu ? răspunse imediat cel din dreapta, care-i urase lui Roitan sănătate. Doar a lucrat împreună cu noi. Îl știm bine.

— Așa, aprobă căpitanul, atunci ați aflat.

— Noi pentru el bem acuma și pentru necazul nostru.

— Da, da, îl susținură ortacii.

— Băum de necaz, zise cel care stătea față-n față cu Roitan, aplecîndu-se mult peste masă. Avea fața aspră, înnegrită de vînt, ca a oricărui plugar și două șiruri albe de dinți egali și mărunți, neatinși de tutun.

— A, de necaz. Care necaz ? vru să afle Roitan.

— Că doară dormea alături de mine și i-am fost ca un frate.

— Ţi-ai găsit ! sări tînărul, părînd că nu împărtăşeşte aceeaşi părere şi că ar avea ideile lui, altele, despre acea prietenie care i se dezvăluia căpitanului.

— Tu să taci, îl opri celălalt, că eşti mare dar prost. Vedeţi, i se adresă apoi lui Roitan, pe mine mă cheamă Petru Grozav, dar ăştia-mi zic, nu ştiu de ce, Căţelu.

Căpitanul văzu iar dinţii lui Petru Grozav şi înţelese ceea ce Căţelu zicea că nu reuşeşte.

Căţelu duse sticla la gură şi berea începu să gîlgîie pe gîtul lui ca şi cînd ar fi curs printr-o pîlnie largă. Mărul lui Adam, ascuţit ca un cioc de spart lemne, rămăsese nemişcat, impasibil la cascada aceea lichidă, spumoasă. După ce termină, îşi şterse buzele cu mîneca hainei, puse sticla golită lîngă piciorul mesei şi continuă prezentarea începută mai înainte.

— Ăsta-i Matei Ionaşcu, iar ăstălalt, din stînga mea, i-un prăpădit care-a crezut că dacă vine aici, dup-o lună are să ajungă bogat. Prost şi el ca mînzu ăla care n-are cap, dar i-a dat ăl de sus mîini şi picioare cît să le-ajungă la doi. Nu degeaba-l cheamă Toderaş a lu' Lungu.

Doar unuia nu-i spusese pe nume şi Roitan aşteptă să înţeleagă de ce. Din grabă, din nebăgare de seamă, cu bună ştiinţă ?

— Deci, l-aţi cunoscut bine.

— A fost un om necăjit, zise Căţelu, dînd pe gît altă jumătate de sticlă, folosindu-se pentru asta de acelaşi sistem rapid şi economicos.

— Cam sucit, fu de părere Toderaş, mînzul. Aveai impresia că dacă urmăreşte ceva, atunci nu putea fi decît să-l contrazică mereu pe Grozav. Şi, de cele mai multe ori, reuşea. Cum fusese acum.

— Mare noroc ai că ești tînăr și prost, sări Petru Grozav în apărarea fostului său vecin de pat. Altfel...

— Altfel, ce ? Obrajii lui Toderaș ardeau ca focul.

— Ei ! făcu Roitan, văzînd că cei doi sînt gata să se ieie la harță. Să nu ne abatem de la discuție. Apoi, înspre Toderaș a lui Lungu : Cum, sucit ?

— Sucit și zgîrcit, precizează tînărul. Păi cum altfel cînd n-a venit niciodată cu noi să bea o sticlă de bere sau o cană de vin ? Un zgîrcit. Strîngea bani la ciorap. Cine-a mai văzut ? El nu bea, nu mănîncă, nu are ibovnică. Doar să strîngă bani, cît mai mulți, și să lucre ca un nebun. Ce mai, nu mi-ar fi plăcut să am un prieten ca ăsta !

Era clar. Ultima remarcă fusese alt glonț tras în direcția aceleiași ținte : Cățelu. Și Toderaș o atinse cu mare precizie.

— Nu vă luați după el, dom' căpitan, că nu știe ce spune. Pentru că oameni ca Pavel Dodu sînt puțini pe lumea aceasta. Dar tînărul ăsta încă nu poate pricepe. Fiindcă stă acuma cu noi și bea mai mult decît trebuie, se crede bărbat. Dar nu-i decît un mînz fără minte. Pentru atîta lucru eu nu mă mînii pe el, doar și eu am fost odată tînăr și nepriceput.

— Avea bani mulți ? Roitan întrebă așa, ca în treacăt, fără să dea prea mare importanță spuselor sale. O întrebare, acolo, nevinovată, măruntă, să spună și el ceva.

— Oho ! făcut Matei Ionașcu. Mai mulți decît oricare din noi. Dar și muncea, n-am ce zice.

De cîteva minute Roitan se chinuia să-și aducă aminte de unde-l știa pe al patrulea de la masa aceea, unde îl mai întîlnise. Luă paharul și-l ciocni de sticla acestuia.

— Noroc ! zise, privindu-l în ochi.

— Să trăiți ! răspunse tînărul, dar vocea lui nu-i spuse nimic lui Roitan. Un bas profund, ușor răgușit. Deși se

vedea că zîmbește, ochii îi rămăseseră la fel de obosiți ca mai înainte. Bău și el, așeză sticla pe masă, scoase o țigară din pachetul de Amiral de alături și și-o aprinse scăpărînd o brichetă cu gaz. Imediat începu să tușească și ochii îi lăcrimară, părînd că plînge. Nu era cu mult mai în viață decît Toderaș.

„Și totuși l-am mai văzut undeva, își spuse Roitan. Cum îl cheamă ? Cum îl cheamă ?“ La naiba, numele băiatului refuza să i se dezvăluie. Așa că se reîntoarse la problema care-l interesa cel mai mult în clipa aceea.

— Pe ce-i cheltuia ?

— Pe nimic, sări iar Toderaș. Nu v-am spus ? Nu bea, nu fuma... Îi aduna la ciorap. Și rîse, plăcîndu-i, se vede, chestia cu ciorapul. Dar nu pînă la capăt. Adică nu apucă să-și termine rîsul, pentru că, în același moment, scurt, repede, palma lui Grozav îl pocni peste față, răsturnîndu-l cu scaun cu tot.

— Așa, să te-nveți minte. Ce-ai căutat ai găsit. Pe chipul Cățelului nu era pic de mînie. Ca și cum i-ar fi ars palma aceea numai și numai din dragoste. Poate chiar așa și era. Doar că cel care s-a ridicat să-l ajute pe Toderaș a fost Matei Ionașcu.

— Hai, mă ! zise, întinzîndu-i ăluia mîna, rîzînd. Vezi ce-ai pățit dacă nu-ți mai ții fleanca aceea ?

— Treaba e alta, dom' căpitan, spuse Cățelu, fără să se uite la Toderaș care sta acum cuminte pe scaunul lui, pipăindu-și cu atenție nasul lovit. Eu l-am cunoscut cel mai bine. După cum v-am spus, dormea alături de mine. Pavel Dodu a fost, de felul lui, un om tăcut și închis, dar se întîmpla uneori, seara, înainte de a adormi, frînt cum era după o zi de trudă, să mi se destăinuie. Asta se petrecea mai ales cînd primea vreo scrisoare de-acasă, de la nevastă-sa. Avea un obicei curios. Nu deschidea scrisoarea

decît seara, după ce se pregătea de culcare. Atunci se întindea în pat, cu fața în sus, tăia plicul cu foarfecele pe care-l ținea parcă anume pentru aceasta sub perină și începea să citească rîndurile, încet, cu răbdare, mișcîndu-și mereu buzele, de-ți venea să crezi că le mănîncă, nu citește cuvintele-acelea. Cînd termina, o lua de la capăt, și apoi tot așa, de trei, patru ori, ca și cînd ar fi fost scrise acolo lucruri tare greu de-nțeles. La urmă rămînea, minute întregi, nemișcat și cu ochii pierduți în tavan. Vorbele și gălăgia noastră, a celor din jur, nu ajungeau pînă la el. Se întîmpla cîteodată să-l întreb ce mai e nou pe acasă. Și, vedeți dumneavoastră, așa am reușit să aflu, în lunile astea, unele din gîndurile cu care trăia el mereu, ziua și noaptea. Trei copii i-a dat Cel-de-sus, dar băiatul cel mic e bolnav din naștere. Trăiesc într-o casă mică, bătrînă, prea mică pentru cele cinci suflete ale familiei sale. Pentru asta muncea el ca robul și strîngea, vorba ăstuia, bani la ciorap. Să-și poată duce copilul la doctori și să-și ridice o casă mai mare. Dar se vede că nu i-a fost dat să-și vadă visul cu ochii.

Ajuns aici, lui Cățelu i se făcu dintr-odată o sete cumplită. Duse la gură o altă sticlă de bere și o bău, fără pauze, pînă la fund, aproape cu ură. Ai fi zis că încearcă astfel să se răzbune pe soarta nemiloasă a fostului lor tovarăș de muncă atît de năprasnic dispărut dintre ei.

Un timp nu mai spuse nimeni nimic. Roitan urmărea prin geamul ușor aburit cum, undeva, departe, printre linii, doi bărbați, mai mult două umbre, se apleacă și se ridică, ritmic, prinși într-o treabă pe care, de aici din spatele ferestrei, nu o putea desluși. Se chinuia să iasă din tăcerea care îi cuprinsese pe toți. Se uită la ceas, apoi, aplecîndu-se mult înainte pînă atinse cu pieptul muchia mesei, îi întrebă :

— Care din voi l-a văzut aseară, ultimul ?

Priviră unul la altul, întrebător, oarecum cu reținere. Lui Roitan i se păru că încearcă să se înțeleagă din ochi.

— Cred că eu, răspunse într-un tîrziu tînărul al cărui nume căpitanul nu reușise încă să și-l amintească. Privi la căpitan dar, încă înainte de a termina, își plecă ochii către fața de masă plină iar de scrumul țigărilor lor.

— Unde ? întrebă Roitan.

— Păi — reluă tînărul, și acum își ridicase din ochii urmărind cu maximă atenție propriile-i degete care făceau bucăți-bucățele scobitoarea luată din solniță cu un gest, parcă, mecanic, inconștient — pe stradă.

— Fii mai clar, îi ceru căpitanul. Cînd ? Pe care ?

Nu numai Roitan, ci și toți ceilalți așteptau nemișcați vorbele acelui om care devenise dintr-odată centrul atenției lor. Erau gravi și tăcuți. Nu mai trăgeau din țigări. Priveau și ei degetele acelea nervoase, subțiri și agile. Bucățile ce mai rămăseseră din scobitoare zburară cît colo, spulberate parcă de o pală neașteptată de vînt. Una aterizâ în paharul căpitanului, se roti de cîteva ori, apoi rămase inertă la suprafața lichidului auriu. Răspunsul tînărului îi lovi, parcă, în moalele capului.

— Arestați-mă ! Dacă așa credeți, că eu am făcut-o, de ce nu mă arestați ? Credeți că n-am știut de la început că numai pe mine mă bănuiți ?

Roitan se căută în buzunare, găsi punga, scoase o bomboană și o bagă în gură. Simțindu-și degetele lipicioase, le șterse încet, cu băgare de seamă, folosindu-se de batista aceea a lui, mare cît o basma, ținută în buzunarul de la piept.

Primul care vorbi, apoi, fu Cățelu.

— Nu fi prost, măi băiete, zise, dom' căpitan face acum o anchetă. Repede îți mai sare țandăra.

— Las' că știu eu, zise tînărul, aproape țipînd, crede că eu l-am omorît ca să-i iau banii aceia. Da' la muiere nici nu-i trece prin gînd să se ducă.

— Care muiere ? întrebă Toderaș, uitînd să se mai țină de nasul care-l durea încă și în vîrful căruia se uscase o bobiță vișinie de sînge.

— Ce te bagi unde nu-ți fierbe oala ? Vrei să-ți mai ard una ? îl opri Cățelu. Mai bine ți-ai șterge nasul ăla murdar și obraznic.

Roitan privea cu interes strădania celorlalți, mai ales a lui Cățelu, de a face neobservată întrebarea lui Toderaș.

— Chiar așa, fu de acord și Ionașcu, ia te uită în oglinda aceea să vezi cît ești de arătos. Ți-a crescut nasul ca la acei mincinoși din poveste. Hî ! Hî !, rîse apoi cu jumătate de gură. Viii cu viii și morții cu morții. Mai bine să bem decît să ne sfădim ca prostii. Apucă sticla, dar nu ajunse cu ea pînă la gură.

— Chiar. Care muiere ? întrebă căpitanul la rîndul său.

— Eh, făcu Ionașcu, nici o muiere. Nevasta lui îi acolo, departe, n-are nici o treabă cu noi.

Doar Cățelu fu de altă parere. Aveai impresia că, ori de cîte ori se ivea o problemă, el e cel care trebuie să o rezolve. Un fel de lider, își zise Roitan, spontan, neimpus din afară.

— Ce, nu știți ? Ca orice bărbat, avea și el aici o drăguță, și chicoti în palma dusă la gură, aproape un rîs scurt, abia auzit. Apoi își trase mîna în jos rămînînd la fel de șerios și de trist ca mai înainte. O mască pe care si-o punea și și-o scotea după bunul său plac.

— Cine e ? întrebă Roitan.

— Fata, văduva aia de la cantină. Bucătăreasa.

— Miloasa, zise Ionașcu.

— Miloasa ? nu înţelese Roitan.

— Fericeşte pe unul, pe altul, după cum îi cade la mînă. Adică la pat, preciză Matei Ionaşcu, şi risera toţi în afară de căpitan şi de tînărul fără nume care ceruse să fie arestat de Roitan.

— Aha ! făcu Roitan, părînd că acum e întru totul edificat în privinţa acelei persoane. Cum o cheamă ?

— Zenobia Marcu.

Numai că Roitan n-a mai auzit răspunsul lui Căţelu Avusese, brusc cum s-ar zice, o revelaţie. Ştia acum cum îl cheamă pe tînăr şi în ce împrejurări l-a întîlnit prima dată. Sigur. Cum de nu şi-a amintit de la bun început ? Nicolae Ţopa, zis Lae. Cel cu bătaia de astă-vară şi cu vitrinele sparte de la restaurantul „Izvor". Două luni, cu suspendarea pedepsei. Recalcitrant, obraznic, şcoala neterminată, prea multe angajări şi prea puţină vechime în muncă. Singur la părinţi, nişte ţărani foarte de treabă, dealtfel. Şi cu bună stare materială. Iar chestia cu arestarea nu-i decît o bravadă specifică lui, aplicarea principiului după care apărarea cea mai bună este atacul.

Roitan se uită iar la ceas, apoi scoase din buzunar nişte bani, îi puse pe masă şi se ridică.

— Ştiţi cum e, zise ca şi cînd ar fi încercat să se scuze, ancheta-i anchetă, nu prea face deosebire între persoane. Timpul zboară şi eu mai am atîtea pe cap. Treceţi după-masă pe la mine să daţi cîte o declaraţie scrisă. O simplă formalitate.

Se ridicară toţi în picioare. Căţelu încercă să-i înapoieze banii lăsaţi pe masă.

— A, nu, protestă Roitan. Mi-a făcut plăcere să beau o bere cu dumneavoastră. Sper să ne mai întîlnim.

Era exact ca în jocurile acelea în care ţi se cere să refaci, din bucăţele intenţionat amestecate, o imagine oarecare, un peisaj, un portret, sau ceva de felul acesta. Pentru că în treaba aceasta, ca şi acolo, era vorba de răbdare şi timp. Doar că de data aceasta lipseşte modelul care să te ajute cînd nu găseşti singur soluţia, iar timp nu avea chiar la discreţie. „Şi încă ceva", îşi spunea Iuliu Roitan, „ce trebuie să refac eu e mai mult decît o imagine statică, este o înşiruire de acţiuni, cît de cît logice, cu un scop precis".

Deschise sertarul, luă o bomboană, apoi o aruncă înapoi în pungă şi împinse cu putere sertarul la loc. Cu ciudă nestăpînită.

— Destul pentru astăzi, spuse cu voce tare, uitînd de prezenţa lui Ursu la cealaltă masă.

— Poftiţi ? întrebă plutonierul, întorcînd înspre căpitan faţa lui întotdeauna proaspăt rasă, de burlac tînăr care se respectă.

De fapt se simţeau amîndoi stingheriţi. Căpitanul, pentru că îi scăpaseră vorbele acelea, iar Ursu fiindcă a fost martor la această ieşire necontrolată a şefului său.

— A, nimic, încercă s-o repare Roitan, mă gîndeam la cîte-am făcut astăzi şi la cîte mai avem pîn-om da de capătul acestei afaceri.

— Da, fu de acord şi plutonierul. E destul de tîrziu. Cred că a început să ningă afară din nou.

Şi cu asta, din punctul de vedere al plutonierului, incidentul putea fi socotit încheiat. Aşa că îşi plecă iar ochii

asupra registrului cu care se ocupase și pînă atunci, jurnalul lor de bord, cum îi plăcea să-l numească.

— Ce scrii acolo ? N-ai ceva mai bun de făcut ? Tonul căpitanului fusese mult prea ridicat pentru discuția ce i despărțea și, dîndu-și seama, încercă să zîmbească, dar nu reuși.

Ce-l supărase cu adevărat pe Roitan nu era nici numărul prea mare de bomboane supte în ziua aceea, nici plăcerea nevinovată a plutonierului de a-și nota ideile (certitudinile și incertitudinile, mai toate legate direct de propria-i profesiune) în caietul acela, ci rezultatul total nemulțumitor la care ajunsese încercînd să facă un bilanț, chiar dacă provizoriu, al acelei afaceri venită odată cu prima zăpadă a anului.

Ce știa pînă la ora aceea ? Că un ins oarecare (poate cel mai înalt și mai zdravăn bărbat cunoscut de Roitan vreodată), pe nume Pavel Dodu, muncitor (sezonier) la calea ferată, murise în niște condiții nu tocmai normale, noaptea, pe o stradă lăturalnică, aproape de gară. Cineva îl pocnise în cap, iar urmele, dac-or fi fost, le șterse, le acoperise zăpada. Înainte de cinci (deja ningea) a dat peste el Rotaru, paznicul de noapte de la silozuri, care, de la gară, le-a dat lor imediat telefon după care, împreună cu șeful gării, s-a întors la locul acela. Acolo i-a găsit Petran și, la urmă, chiar el, căpitanul. Ăsta a fost începutul și după el multe noutăți importante nu au mai apărut. Doar că a reușit (căpitanul) să-și facă pînă la urmă o idee cît de cît acceptabilă despre persoana acelui nefericit care a fost Pavel Dodu. Și că începuse să-l înțeleagă. Mai bine zis să-i înțeleagă comportamentul. Roitan era acum aproape sigur că deviza după care se condusese Dodu în viață a fost „totul pentru casa și familia mea". Pentru că, pentru familia lui și pentru casa aceea existentă doar în imagi-

ţia, în visurile sale cele mai fierbinţi, fusese în stare să lase totul şi să vină aici unde a muncit, pînă în ziua morţii, cu o frenezie şi o putere duse dincolo de limitele obişnuitului. Nu un zgîrcit, cum crezuse la început, ci un om în stare să facă totul pentru fericirea copiilor lui.

Ajuns la punctul acesta, pe Roitan începea să-l roadă iar îndoiala. Chiar aşa să fi fost ? Chiar atît de perfect ? Idealul personificat în fiinţa unui om simplu ? „Nu bea, nu fumează, nu are nici o ibovnică." Greu de crezut.

Suspecţii ? Mai toţi care avuseseră de a face cu Pavel Dodu. Paznicul. Iovan, şeful gării, tovarăşii lui de echipă, Damian, fata aceea de la cantină sau, de ce nu ? omul în faţa casei căruia murise Dodu. Şi lista nu putea fi încheiată aici.

În ceea ce priveşte mobilul, se părea că orice dubiu fusese înlăturat în momentul în care a aflat că Pavel Dodu luase salariul cu o zi înainte, iar în buzunarele hainelor sale nu s-au găsit decît trei sute de lei. Mai ales că ultima chitanţă era datată în decembrie anul trecut, evident. Aşa că o singură concluzie se impunea : omor cu, sau omor pentru jaf.

Se uită iar la Ursu, care continua netulburat să noteze în caietul acela.

— Cunoşti personalul de la cantină ? îl întrebă.

— Oarecum, zise plutonierul

— Mă interesează una din bucătărese. Tu (voise să spună, ca burlac, dar se opri la vreme) mănînci, după cîte ştiu, uneori pe acolo.

— Care ?

— Ce, care ?

— Lucrează mai multe acolo. De care-ntrebaţi ?

I se părea prea din cale-afară de simplu. Totuşi continuă.

— Marcu Zenobia. O știi ?

— A ! Zena ? Cum să nu ? Numai că nu-i chiar bucătăreasă. Spală vasele și servește.

— Unde stă ? Tînără, bătrînă ?

— Așa și-asa. Cam coaptă. Văduvă, fără copii, bărbatul i-a murit acum doi ani într-un accident. Dacă bine mi-aduc aminte, a fost șofer la exploatarea numărul unu.

Roitan zîmbi, de data asta fără nici o reținere.

— S-ar zice că i-ai făcut dosarul. Îți lipsește vreo piesă ?

— N-aș vrea să credeți cine știe ce.

Roitan redeveni serios.

— Nu cred nimic, ce să cred ? Vreau doar să știu unde stă. Se pare că a avut ceva legătură cu Dodu.

— Aia ? N-aș zice. Dar, mă rog, cine v-a spus ?

— Lae. A scăpat o vorbă la restaurant. Sau poate că n-a scăpat-o. Rămîne să ne convingem.

— Care Lae ?

— Exact așa m-am gîndit și eu, care Lae ? Pînă mi-am adus aminte. Cel cu scandalul de la „Izvor", de-astă-vară.

— Țopa ? După ăla să nu vă luați. Cum deschide gura a și ieșit o minciună. De multe ori n-are nici măcar nevoie de-atît.

— Știu. Dar oricum, trebuie să verific. Unde ziceai... ?

— Dacă țineți... Strada Gării, numărul optspe. O casă galbenă cu două geamuri la stradă. Dar pariez că mergeți degeaba. Și acum nici nu cred că-i acasă.

•

Așa gîndea și Roitan. Astfel că trecu mai întîi pe acasă, mîncă ce îi puse Marta în farfurie, neatent, cu gîndurile aiurea, după care se întinse, pentru jumătate de oră

intenționa el, pe canapea. Nu-și dăduse jos decît încălțările. Adormi imediat.

Pe la cinci îl trezi nevastă-sa.

— Puteai s-o faci mai devreme, îi spuse Martei, în timp ce-și trăgea bocancii, uscați și gata lustruiți.

— Nu mi-ai spus cînd.

— Nu, dar oricum..., mormăi, pus pe harță.

— Ai necazuri ?

Se uită la ea, întrebător. Nu prea avea obiceiul să se bage în treburile lui. Asupra acestui lucru ajunseseră, de mulți ani, la o înțelegere.

— Nu mai multe decît altă dată.

— Bei o cafea ?

Se uită la ceas. Se întrebă de cîte ori făcuse astăzi gestul acesta și de cîte ori avea să-l repete în zilele următoare.

La plecare, Marta îi aranjă fularul și îi luă o scamă imaginară de pe palton. Se priviră în ochi, dar nici unul nu spuse nimic.

Se întuneca. Cerul era senin, dar stelele nu apăruseră încă. Sub tălpi, zăpada părea sticlă pisată.

— Bună seara, domnule căpitan.

— Bună seara.

Vecinul își băga gîștele în curte. Încet, cu gesturi largi și vorbe potolite. Să nu le sperie. Roitan se trase deoparte.

— Asta mai zic și eu iarnă.

— E vremea ei.

La colț se opri un moment, apoi o luă înspre gară. Intră în hol și se îndreptă spre casa de bilete. Ghișeul era închis. Își scoase mănușa și bătu, cu degetul îndoit, în geam. Nu răspunse nimeni. Mai încercă o dată. Gemuletul se dădu deoparte și doi ochi somnoroși, aproape lipsiți de gene, îl priviră întrebători, iritați.

— Aș vrea...

— A, dumneavoastră sînteți ? Mă scuzați. Credeam că i vreun călător grăbit. Știți, acum nu pleacă nici un tren. Doar pe la...

Roitan nu mai avu răbdare s-o asculte pînă la capăt.

— Nu-i nimic. Vreau doar să știu dacă dumneavoastră ați fost de serviciu și dimineață, la cursa de cinci.

— Da, sigur. Vă pot ajuta cu ceva ?

Își scoase capul cu totul afară, arătîndu-i căpitanului o claie de păr negru, prea intens vopsit și cam nepieptănat.

— Vă mai amintiți cumva cîți călători au fost, vreau să spun cîte bilete ați vîndut pentru trenul acela ?

— Să mă gîndesc.

— Vă rog, spuse Roitan, pot să aștept.

Claia dispăru pentru cîteva clipe, apoi reapăru nesperat de repede, la fel de neagră, dar mai puțin ciufulită.

— Trei, zise. Am vîndut trei bilete. Așa că vă pot spune precis că nu au fost decît trei călători. Exceptîndu-i pe navetiști, desigur.

— O ! Desigur, întări căpitanul. Acum aș mai...

— Pînă unde ?

— Exact, spuse Roitan. Unde s-au dus ?

Capul dispăru iar. Căpitanul aștepta răzimat cu un cot de bara metalică. Începu să bată cu unghiile, ritmic, în policioara de lemn, lustruită. Privi în jur. Un inș dormea pe o bancă, întins, cu mîna sub cap. Căciula îi era căzută sub bancă. În răstimpuri, cîte un ceferist traversa holul dintr-o parte în alta, fără să se oprească și fără să se uite la el.

Casierița își arătă iar fața brăzdată de riduri.

— Vă rog ? !

— Acum pot să vă spun cu precizie, domnule căpitan. Cu maximă precizie. La trenul două mii șase am vîndut

trei bilete pentru Arad. Toate pentru Arad Vă spune ceva lucrul acesta ?

— Depinde, spuse Roitan.

Sta nemişcat acolo, în faţa ghişeului, parcă nehotărîndu-se să se desprindă de bară.

— Vă mai pot ajuta cu ceva ?

— Nu ştiu dacă nu vă cer prea mult...

— O, nu. Spuneţi, vă rog. Nu ne facem decît datoria.

— Îmi dau seama perfect, stimată doamnă (Roitan continua să fie de o politeţe perfectă), că de acolo, de la locul dumneavoastră de muncă, nu vă interesează decît dacă omul dă bani potriviţi pentru biletul pe care vi-l cere. Totuşi, dacă aţi putea să vă aduceţi aminte, n-aţi observat cumva cum arătau cei trei călători ? Vîrsta sau măcar ce îmbrăcăminte purtau ? V-aş rămîne îndatorat.

Urmă iar pauza obişnuită dar, de data aceasta, casiera rămase cu capul afară. Deşi îşi frămînta buzele cu disperare, se vedea clar că nu ştie nimic.

— Oricum, eu vă mulţumesc, zise Roitan. Scuzaţi-mă pentru deranj. Noapte bună.

— Noapte bună, domnule căpitan. Vai, îmi pare rău. Dac-aş fi ştiut... Dar cine s-ar fi gîndit ? Asta o să-mi fie învăţătură de minte. Apoi, coborînd brusc vocea, uitîndu-se, suspicioasă, în dreapta şi-n stînga : Aţi aflat ceva ? Bietul om ! Lumea spune c-avea obiceiul să-şi bată nevasta. Pe asta, a doua, că pe cealaltă...

Roitan îi apucă mîna şi i-o scutură cu putere.

— Ca şi dumneavoastră. nu ne facem decît datoria. spuse. La revedere.

Dar nu ajunse la uşă.

— Domnule căpitan ! Domnule căpitan ! Mi-am adus aminte de ceva. Sînt sigură că vă interesează.

Roitan se întoarse încet și rămase acolo, la doi pași de ieșire. Casierița își scoase și o mînă afară, fluturînd-o înspre căpitan.

— Mă rog ?

— Ce proastă am fost ! Acuma știu. Al treilea a venit în ultima clipă. Trenul intrase deja în stație. Avea mîinile înghețate.

Roitan era iar în fața ghișeului.

— De unde știți ?

— Ce ?

— Că avea mîinile înghețate.

— N-a putut să numere banii. Erau roșii.

— Banii ? zise căpitanul, ajuns la capătul răbdării. I se părea incredibil ca acela să facă o asemenea imprudență.

— Nu, mîinile. Din cauza frigului.

— Aha ! făcu Roitan, oarecum dezamăgit și ușurat în același timp. Așa mai venea de acasă. Altceva ?

— Atît, zise casierița, cu un entuziasm mult diminuat. Pe fața căpitanului nu se observau surpriza și bucuria așteptate de ea.

Acum era întuneric de-a binelea și se pornise și vîntul. Praful de zăpadă pătrundea peste tot, printre haine, în ochi. Lui Roitan îi veni să se întoarcă la adăpostul liniștit al sălii din care tocmai ieșise. Își trase mai tare căciula pe cap.

Avea de ales între cantină și dormitoarele lucrătorilor. Fiind mai aproape, optă pentru cantină. Un colț și încă unul. Cînd ajunse în fața intrării, era acoperit de sus pînă jos cu o pulbere albă ca de făină. Tropăi cu picioarele pe grătar și-și luă căciula din cap. Înăuntru nu erau decît cinci, șase persoane. Așteptau să fie servite. Cînd intră, îl întoarseră toți capul înspre el, curioși. O femeie în halat alb așeza pe mese coșuri cu pîine tăiată felii.

— Bună seara. O caut pe Zenobia Marcu. Lucrează aici ?

Femeia se întoarse spre el şi îl privi, de jos-în sus, subţiindu-şi buzele într-un fel caraghios.

— Da, zise, şi gura-i rămase tot aşa, ţuguiată.

— Pot să-i vorbesc ?

— Nu-i aici.

— Poftim ? nu înţelese Roitan.

— Astăzi e tura ei liberă. Nu-i aici.

— Unde o pot găsi ?

— Poate acasă, zise femeia şi îl privi iar cu ochii aceia albaştri, din cale afară de luminoşi. Străluceau ca de o bucurie ascunsă. Roitan observă că aştepta un copil.

— Mulţumesc, zise. Noapte bună.

Se întoarse, îşi îndesă căciula pe cap şi ieşi.

CAPITOLUL V

S-a oprit în faţa casei. Ursu avusese dreptate. Galbenă, cu două geamuri dintre care, acum, doar unul era luminat. În irizarea alb-albastră, egală, a zăpezii, văzu şi numărul, bătut în cuie pe stîlpul de lemn al porţii. Apăsă clanţa, împinse cu umărul şi aşteptă cîteva clipe, ascultînd încordat, gata să se retragă. Avea oroare de cîini.

În gară, două locomotive se chemau una pe alta, cu şuiere scurte, neînţelese.

Ocoli colţul din curte al casei, pe un trotuar betonat, bine curăţat de zăpadă. Deasupra intrării ardea un bec

într-un glob alb, opac. Observă mătura pregătită alături și începu să-și curețe bocancii, încet, cu meticulozitate. Nu se grăbea. Căută butonul soneriei, dar nu-l găsi. Pătrunse în coridor călcînd apăsat, pe lîngă niște suporturi de flori, înalte, goale acum. De undeva, din casă, pe un fond abia auzit de muzică populară, răzbăteau murmure neclare de voci.

Ciocăni cu putere în ușă. De două ori și încă de două ori. Parc-ar fi fost un semnal. Cineva închise aparatul (sau poate îl făcu doar mai încet) și vocile încetară. Roitan repetă semnalul. Cioc-cioc, pauză, și iar cioc-cioc.

— Cine-i ? întrebă vocea unei femei.

Căpitanul nu răspunse. Zări, prin perdeaua înflorată, o umbră apropiindu-se și ușa se deschise, puțin, doar cît să lase vederii un ochi, o jumătate de obraz pistruiat și o coadă împletită dintr-un păr de culoarea grîului copt. Poate ceva mai roșcat.

— Căpitanul Roitan. Pot să intru ? E voie ?

Femeia trase ușa și se dădu la o parte. Din cameră năvăli un val de aer cald care-l lovi direct în față. Intră.

Lae tocmai se ridica în picioare. Pe masă, în fața lui, nu erau decît o cană cu apă și două pahare așezate pe o tavă ovală de plastic.

— Bună seara, zise Roitan.

Nu-i răspunsese nici unul.

Femeia trase un scaun și-l șterse, iute, cu palma. Avea mîinile mari, urîte, înroșite de apa fierbinte în care și le ținea mai toată ziua.

— Luați loc, zise, apoi își aduse colțul șorțului la gură și rămase în așteptare.

Ochiul magic al aparatului de radio clipea verde pe lada de la capul recamierului.

Gura lui Lae se destinse într-un zîmbet abia stăpînit. Își ținea ambele mîini, strînse, pe spătarul scaunului de pe care tocmai se sculase.

— Deci, asa, zise, mă urmăriți. Și rîse cu răutate vădită.

— Ieși afară ! spuse Roitan.

— De ce ? N-am voie să-mi vizitez vecinii ? Își ținea mîinile, mai departe, pe scaun, ca și cînd ar fi avut nevoie de sprijin, sau, poate, ca și cînd l-ar fi pregătit, în caz de pericol, să-l ridice și să împungă cu picioarele lui.

— Am o treabă cu doamna. Glasul lui Roitan era calm încă și potolit. Între el și Nicolae Țopa nu era nici jumătate de metru.

— A ! Deci și dumneavoastră. Mă rog, atunci..

Își îmbrăcă paltonul și căciula.

Roitan închise ușa. O vreme îl mai auziră dincolo, mormăind în timp ce se îmbrăca : „A, am să i-o coc eu. Bătrînul dracului !", și alte vorbe din astea, pînă își dădură seama că a plecat.

Abia acum avu timp să se uite cu atenție în jur. Totul i se părea nemaipomenit de alb. Pereții, fața de masă fără nici o înflorătură, lighianul și suportul pe care stătea, soba emailată și prosopul agățat în cui, la uscat. Patul, masa, două scaune și dulapul. Nici o mobilă în plus, doar strictul necesar. O austeritate perfectă. Deasupra patului, într-o ramă aurie, aceeași femeie de lîngă Roitan, în rochie albă, lungă și cu coroniță pe cap, zîmbea circumspect bărbatului îmbrăcat în haine negre, care o ținea, protector, cu mîna petrecută pe după umeri.

Zenobia mai ținea încă, în mînă, cana cu apă.

— Vă rog să stați, spuse ea. Dezbrăcați-vă. Apoi așeză cana la loc, se duse la sobă și aruncă un lemn în foc. Luă o cîrpă și începu să șteargă petele umede lăsate pe lino-

leum de bocancii căpitanului. Se părea că își găsește, dinadins, cîte ceva de lucru, numai să nu stea.

Roitan o apucă de mînă. Femeia nu era cu mult mai scundă ca el. Stătea în fața lui, cu cîrpa aceea în mînă și cu ochii în jos. Nu-l privea. Un tremur abia perceptibil îi scutura corpul.

— De ce te temi ?

Îi eliberă brațul. Femeia făcea eforturi să nu izbucnească în plîns. Roitan repetă întrebarea.

— Mă poate omorî și pe mine.

— Crezi că el a făcut-o ?

Zenobia aprobă, dînd din cap, apoi neagă imediat, vehement.

— Nu, nu cred. O, spun numai prostii.

Acum plîngea cu adevărat, intens. Lacrimile i se prelingeau pe obraji. Și le șterse cu colțul șorțului.

Roitan o ajută să se așeze. El luă loc pe scaunul de la celălalt capăt al mesei, dar era foarte cald, așa că se ridică imediat, își dădu jos paltonul, căciula și fularul, le aruncă pe pat și reveni la scaunul părăsit doar pentru o clipă.

Își așeză mîinile pe masă.

— Știi că fac o anchetă.

Nu fusese o întrebare. Doar un început pentru ce avea să urmeze, pentru discuția pe care o vor avea de aici înainte.

— Da, spuse femeia.

— Știi pentru ce. Nu, nici de data aceasta nu se putea spune că ar fi fost o întrebare.

— Da, domnule căpitan.

— Și nu ai nimic să îmi spui ? Acuma da, numai că Zenobia nu se grăbi să vină cu nici un răspuns. Continua

să-şi ţină ochii aplecaţi şi mîinile abandonate în poală.

— Bine, spuse Roitan. Eu am suficientă răbdare, deşi nu s-ar putea spune că timpul îmi prisoseşte.

— Iertaţi-mă, zise femeia, nu înţeleg. Pistruii îi deveniră dintr-odată foarte vizibili.

— L-ai cunoscut pe un oarecare Pavel Dodu ?

— Da, spuse femeia, ca şi cînd acesta ar fi fost singurul cuvînt pe care îl pronunţa fără efort.

— Bine ? Cît de bine ?

— Ca pe toţi ceilalţi care vin la cantină.

Roitan îşi tamponă fruntea cu batista aceea scoasă din buzunarul de la piept. Era, totuşi, prea cald în casa Zenobiei.

— Uite, spuse, încercînd să fie cît se poate de explicit, astă-noapte a fost omorît un om. Se fac cercetări. Chiar eu, acum, cercetez împrejurările în care s-a petrecut fapta aceea şi vreau să găsesc vinovatul. Şi pînă la urmă o să-l găsesc. Ţine minte lucrul ăsta. Am să-l descopăr ! Înţelegi ?

— Da, spuse Zenobia.

— Nu notez nimic, nu am la mine nici un aparat de înregistrare. Poţi fi sinceră, sau poţi să nu fii. Ce pot face acum este să te sfătuiesc, în interesul tău, să fii sinceră. Mă înţelegi ?

— Da.

Da, da, da. Acelaşi da repetat obsedant după fiecare întrebare a căpitanului.

— Bun. Deci s-o luăm de la capăt. De cînd îl cunoşti?

— Din toamnă. De cînd s-a angajat la calea ferată. Mai precis nu vă pot spune. Apoi, părînd că îşi aduce aminte de ceva, arătă înspre paharele de pe masă. Ce serviţi, ţuică sau vin ?

— Nu, mulţumesc. Un pahar cu apă este exact ceea ce-mi trebuie.

— Chiar nimic ? insistă Zenobia, comportîndu-se dintr-odată ca o gazdă atentă. Dădu să se ridice, dar Roitan îi făcu semn să se aşeze la loc. Dacă eşti bună...

Femeia umplu paharul şi i-l întinse. Căpitanul îl bău dintr-o înghiţitură, pe nerăsuflate. Femeia turnă iar în pahar, din cana cu apă.

— Venea des pe aici ?

— Ce vreţi să spuneţi ?

Pistruii funcţionau ca un detector de emoţii, sensibili la orice nuanţă. Nu dădură greş nici de data aceasta.

— Nimic. Exact ceea ce-am spus.

— De unde ştiţi ?

— Lumea vorbeşte.

— Lae ?

— Şi Lae.

Femeia oftă. Sus, în deal, se porniră clopotele bisericii. Dangătul lor se auzea foarte clar, parc-ar fi fost aici, aproape, în curtea casei.

— Puteţi crede orice. Nu-mi pasă. Acum nu-mi mai pasă chiar de nimic. Ce-aveţi cu mine ?

— Nimic. Nu am cu nimeni nimic. Vreau doar să aflu cine l-a omorît pe Pavel Dodu.

— Credeţi că eu ?

— Dumneata, sau altul. Cineva tot a făcut-o. Nu-i asa?

— Da, spuse iarăşi femeia.

— Povesteşte, o îndemnă Roitan.

— Ce vă interesează ?

— Tot. Absolut tot. Nimeni nu poate şti de la început ce e important şi ce nu într-o anchetă. Abia la urmă se

aleg cele bune și se orînduiesc după un înțeles care este numai al lor. Iar noi nu facem decît să tragem concluzia.

— Semăna cu sărmanul bărbatu-meu. Nu-i plăcea să vorbească. L-am observat, nu numai eu, că avea obiceiul să vină singur la masă. Sau foarte devreme, sau cînd aproape toți abonații mîncaseră deja. Știți, la noi felul întîi nu se numără. Poți cere cît vrei. Înfuleca două, trei porții de supă și apoi pleca. Nu lăsa nici un bon. Colegele au vrut să-l reclame administratorului, dar eu le-am rugat să-l lase în pace. Îmi era milă de el. Mă uitam cum mănîncă. Era un munte de om, nici n-am mai văzut altul ca el. La plecare își umplea buzunarele cu pîinea din coș. Cînd credea că nu e văzut, lua și din altele, de pe mesele pe lîngă care trecea. Mă întrebam cum Dumnezeu reușește să-și ducă zilele doar cu apa aceea chioară. Dar n-aveam ce-i face. Într-o zi l-am întrebat dacă nu vrea să-mi spargă niște butuci. S-a interesat unde stau. Sînt sigură că, atunci, a făcut-o numai din interes. Să nu aibă cumva probleme cu supa. De venit a venit, dar peste cîteva zile, cînd eu aproape uitasem de el, într-o seară, cînd eram, ca acum, în tura mea liberă.

— Cam cînd ? întrebă Roitan.

— Vă interesează și asta ?

— Orice.

— Știu și eu ? Cred că pe la începutul lui noiembrie. N-a acceptat să-i plătesc. Cît timp a lucrat, a băut o jumătate de sticlă de vin. Atunci l-am întrebat de ce nu-și ia abonament la cantină. „Am nevoie de bani, a zis, de foarte mulți bani." Încă nu-mi spusese de casă și de copilul acela.

Făcu o pauză. Umplu celălalt pahar și bău o înghițitură de apă. Pe sub fereastră se auziră niște pași, voci și un glas subțire de fată, rîzînd. Apoi se lăsă iar liniștea de

mai înainte. Zenobia se duse și închise de tot aparatul de radio.

— Te rog să continui, îi ceru căpitanul.

Avea impresia că femeia vrea să-i impună un alt Pavel Dodu, existent doar în imaginația ei de muiere tînără fără bărbat. Aștepta să vadă unde vrea să ajungă.

— Peste o săptămînă a venit iar. Tot așa, cînd c aveam tură liberă, ca și cînd mi-ar fi știut foarte bin programul. Atunci a intrat pentru prima dată în cas S-a spălat și i-am dat să mănînce. N-a vrut. Sînt sigur că de rușine. Pînă la urmă a acceptat. A luat numai cîteva linguri și a împins farfuria deoparte. Chipurile, nu i-ar fi fost foame. Știam tot timpul că se preface și, d ciudă, îmi venea să-l dau pe ușă afară. Era mîndru. Abia pe urmă mi-a povestit cîte a răbdat în lunile astea. Și pentru ce ? Pentru copilul acela de care fug acuma toți doctorii.

— Care copil ?

Roitan, fără să închidă ochi, revăzu clar curtea acce în vară, băiatul și fata în uniforme școlare și pruncul în brațele mamei sale, gata de plîns.

— Are trei copii, nu știați ?

— Ba da, dar de care vorbești ?

— De cel mic. E nebun. Adică nu chiar nebun, nu știu cum să explice Zenobia, dar încă nu umblă și n-a învățat să vorbească. Are trei ani. Doctorii spun că așa s-a născut și că nimeni în lumea asta nu poate să-i mai facă nimic.

— Așa ți-a spus el ?

— Da, dar nu crede. Nu credea, se corectă femeia cea că știe el un doctor la București, numai că are nevoie pentru asta de foarte mulți bani.

Încet, încet, pe măsură ce Zenobia își depăna povestea, începea să înțeleagă, să-l cunoască pe acel Pavel Dodu, văzut de el prima dată în urmă cu doar cîteva ore.

— Și pentru asta a venit aici și a muncit ca un rob și a răbdat foame ? Pentru copilul acela ?

— Da, zise Zenobia. Și pentru casă.

— Care casă ?

— Cea nouă. Aceea pe care avea de gînd să și-o construiască la anul. O purta tot timpul în minte.

— Ți-a povestit dumitale toate astea ?

Pentru prima dată femeia își ridică fruntea și îl privi direct în ochi pe Roitan, cu îndrăzneală. Nu mai roși ca înainte.

— Cui altcuiva ? zise, cu glasul ei clar și plăcut. Dintr-odată eliminase orice altă posibilitate ca Dodu să fi stat de vorbă cu altă femeie din Ridiș. Pentru ea era atît de normal, pe cît de normală considera prezența soarelui, ziua, pe cer.

— Cîștiga mult ?

— Nimeni nu cîștiga cît el. Și nici nu muncea atîta.

— Ce făcea cu banii ?

— Îi trimitea acasă.

— Toți ?

— Aproape toți. Pentru el nu păstra decît cîți să nu moară de foame și să-i ajungă pentru scrisori.

Era de nerecunoscut cu cîtă ușurință și naturalețe răspundea acuma la întrebările căpitanului. Nici o ezitare. Ai fi zis că așteaptă cu nerăbdare întrebarea care urmează pentru a demonstra lui Roitan, dacă mai era cazul, prietenia înfiripată între ea și cel care a fost Pavel Dodu, om căsătorit, cu copii și căruia, probabil, niciodată

nu i-a trecut prin minte că ar putea să-și părăsească familia. Era aproape de necrezut.

— Așa, zise Roitan, deci veneai aici, îți tăia lemne, dumneata îi dădeai să mănînce și el, între timp, povestea una, alta, mă rog, despre necazurile lui de acasă.

— Da, spuse Zenobia. De cîteva ori s-a întîmplat să-i spăl și cămașa.

— Bun, și ?

— Și ce ? nu înțelese femeia.

Roitan își dădu seama de ridicolul întrebării, dar nu avea încotro. Dacă tot a început, măcar să meargă pînă la capăt.

— Păi, cum să spun ? oricum, erați bărbat și femeie.

Zenobia sări, brusc, în picioare. Paharul din fața ei răsturnă, împrăștiind apa pe fața de masă.

— N-aș fi crezut, pentru nimic în lume n-aș fi crezut... Vă credeam om serios. E tîrziu, vă rog să plecați. Puse mîna pe ușă și o deschise, smucind-o. Să știți că nu a dormit niciodată la mine.

Căpitanul se ridică și el în picioare. Îi părea sincer rău. N-a bănuit că vorbele lui vor provoca o reacție atît de puternică.

— Te rog să mă ierți, spuse. N-am vrut decît să fiu sincer în întrebări, pînă la capăt. Nu-i vina mea.

— Credeți că vă puteți permite orice ? Dați buzna în casa unei femei singure și... eu nu sînt o... o..., dar nu mai putu să continue. Umerii i se scuturau puternic de plîns.

Roitan ridică paharul răsturnat, apoi se duse lîngă pat și își luă hainele în mînă. Paltonul, fularul și căciula. Începu să se îmbrace. Femeia aștepta, plîngînd, cu mîna încă pe clanță. Murmura ceva neînțeles.

N-ar fi putut spune că a făcut cine ştie ce paşi înainte. Şi, cu toate acestea, nu considera întrevederea cu Zenobia chiar un eşec. Aflase destule. Iar pentru finalul nereuşit, exista un singur vinovat. El, căpitanul Iuliu Roitan.

Pe drum, mergînd înspre sediu, a încercat să-şi alcătuiască un plan de bătaie pentru ziua de mîine. Desigur, în gînd. Mai tîrziu, aşezat în spatele biroului său, avea să-l scrie în carnet, cam în ordinea următoare :

1. De studiat raportul şi fotografiile, urgent
2. De văzut încă o dată locul şi împrejurimile
3. Continuare, Zenobia Marcu
4. Nicolae Ţopa (Lae)
5. De întrebat poştă exp. bani Dodu
6. Declaraţii (Rotaru, Iovan, Damian, echipa)
7. Statele plată şi ultimul salar Dodu

Mîine va fi o zi grea, îşi zise, în momentul în care Petran îi veni în întîmpinare. Ieşise din întunericul gangului unde, probabil, îl aşteptase.

— Ce-i ? zise, neoprindu-se din mers.

— Unde aţi dispărut ? Parcă v-a înghiţit pămîntul. V-am căutat peste tot de mai bine de o oră jumate.

Era gata să deschidă uşa cînd Petran îl prinse de mînecă, oprindu-l.

— E înăuntru. Vă aşteaptă. Vorbise cu glasul scăzut, încît Roitan nu înţelese nimic.

— Cine ?

— Femeia.

— Zenobia Marcu ?

— Nu, nevastă-sa.

Roitan îl privi cu atenție pe plutonier. Părea să fie întru totul normal. Doar că era, hm, cum să zic ? niţel speriat.

— Eşti obosit, îi spuse Roitan. Du-te acasă. Astăzi nu mai am nevoie de tine.

— Nevasta ăluia, tovarăşe căpitan. Zice că ştie precis cine a făcut-o. Dar nu vrea să vorbească decît cu seful, cu dumneavoastră, adică.

Roitan simţi dintr-odată că-i vine să-l ia la palme.

— Şi de ce nu m-ai anunţat pînă acum ?

Deschise uşa şi intră în birou. Era exact ca în fotografie. Poate puţin mai bătrînă. Sau mai obosită. De bună seama că pînă atunci şezuse pe scaun (era unul în dreapta ei), dar acum stătea în picioare. Ochii îi erau înroşiţi de plîns. Îşi frămînta mîinile, agitată.

„Ce să-i spun, Dumnezeule, ce să-i spun ?" se gîndea Roitan, apropiindu-se, cu mîna întinsă spre ea. Era dezarmat şi neputincios ca un copil părăsit în mijlocul codrului.

Înainte de a ajunge la ea, femeia izbucni iarăşi în plîns. O cuprinse de umeri şi îi ajută să se aşeze pe scaun.

— Nu trebuie, îngăimă Roitan, nu trebuie. Dacă l-ai fi întrebat, n-ar fi ştiut să spună ce. Pur şi simplu se trezise rostind vorbele acelea lipsite de noimă.

Încet, încet femeia se linişti. Scoase o batistă din sîn, îşi şterse ochii şi îşi suflă, cu putere, nasul.

Oftă.

— Doamne, zise, privind undeva, înspre soba de teracotă, ce păcate trebuie eu să ispăşesc ? Apoi îşi întoarse faţa către Roitan. O să-l pedepsiţi, aşa-i ? O să-l închideţi.

— Sigur, se grăbi căpitanul s-o liniştească. Nimeni nu poate scăpa dup-o faptă ca asta. Pînă la urmă o să-l găsim.

Își trăsese un scaun și se așezase în fața ei, așa îmbrăcat și cu căciula pe cap.

Ochii femeii scăpărară deodată, intens, ca și cînd afară, în plină iarnă, izbucnise un fulger reflectat apoi în pupilele ei.

— Vi-l spun eu. Nu mai trebuie să căutați. Eu i-am spus de la bun început să nu-l asculte, să nu vină aici, că n-are să se sfîrșească bine. Dar el îi dădea mereu cu doctorii și cu casa aceea, înghiți-o-ar pămîntul.

— Lăsați, încercă Roitan să o liniștească. Pînă la urmă tot are să se facă dreptate.

Femeia își puse mîinile pe genunchi și se aplecă mult înspre el. Îl privea cu atîta intensitate, încît Roitan se întrebă dacă nu cumva e nebună.

— Damian a făcut-o. Chemați-l aici, în fața mea, să văd dacă are curajul să tăgăduiască. Să-l văd dacă și pe mine mă poate minți.

— Șeful lui de echipă ?

— Sînt consăteni. Așa-i că n-ați bănuit ? He, he ! Dar cu mine nu-i merge. Și de cîte ori i-am spus : „stai acasă, nu-i de tine acolo, nu-l asculta, că te duce la moarte".

— Erau certați ?

— Certați ? strigă femeia. Ce, certați ? ! Ură de moarte. Din fața ei nu se poate da nimeni în lături. Măcar dacă nu i-aș fi spus de atîtea ori.

Roitan făcea eforturi să înțeleagă cînd și la care din cei doi se referă nevasta lui Dodu.

— Explicați-mi, vă rog, să-nțeleg.

— Nu-i clar ? Bunicul bărbatului meu l-a omorît pe moșu ăl bătrîn al lui Damian. După aceea, bunul lui Damian a băgat cuțitul în burtă lui Pavel, bărbatu-meu. Socrul meu, care a căzut după aceea-n război, l-a omorît apoi pe tata lui Damian. Acum înțelegeți ?

Maria Dodu îl privea cu un fel de plăcere a victoriei pe care Roitan nu reușea nicicum s-o priccapă. Simplul gînd al răzbunării să-i poată insufla acestei femei atîta putere ?

Deci, dacă nevasta lui Dodu nu se înșală, asta se cheama nici mai mult, nici mai puțin decît vendetta. Să fie oare adevărat ? Auzise el că, pe vremuri, și în Ridiș s-ar fi practicat acest sistem arhaic de răzbunare între familii. Dar acum...

— Bun, zise Roitan. Să spunem că-i așa. Atunci...

— Să spunem ? întrebă femeia, privindu-l iar pe căpitan cu ochii aceia ai ei încărcați de o lumină ciudată. Înseamnă că nu mă credeți.

— Ba da, ba da, se grăbi Roitan să o liniștească, dar cum rămîne cu banii. Știți că i s-au luat aproape toți banii ? La ce a avut nevoie de bani ? Putea să-l lase așa, să se creadă că a alunecat și a căzut lovindu-se la cap. Nu era mai simplu ?

— E-un șmecher. Tocmai ca să credeți c-a făcut-o un hoț. El n-a avut nevoie de bani. După ce l-am văzut acolo, pe masă la Tîrnova, tăiat, și după ce mi-au spus că i-au găsit căptușeala de la haină desfăcută, am știut precis că asta-i mîna lui Damian.

— Ați fost la Tîrnova ? Roitan uitase că tocmai el i-a spus lui Ursu, încă de dimineață, să anunțe familia.

— Cînd i-am întrebat cine-i șeful, mi-au spus să vin la Ridiș să vorbesc cu căpitanul Roitan. Așa c-am venit. Ați trimis după Damian ?

— Imediat. Ce ziceați de căptușeală ?

— Acolo-și ținea el banii. Întrebați-o și pe femeia aceea.

Doamne ! Oare a aflat și de Zenobia Marcu ?

— De care femeie vorbiți ? (Ce putea, altceva, să spună ? Să-i dea și adresa, s-o conducă pînă acolo ?)

— Nu știu cum îi zice. La care-i tăia lemne.

Abia atunci își dădu seama cît îi este de cald. Trecu dincolo să se dezbrace. Îi șopti lui Petran :

— Adu-l aici, imediat, pe Damian, șeful lor de echipă. Ai grijă cînd vii să nu se-ntîlnească, pînă-ți spun eu, cu femeia aceasta. Fugi ! Apoi îi făcu semn lui Ursu să îl urmeze. Reveni în birou urmat de plutonier.

— Damian soseşte dintr-o clipă în alta. V-aș ruga să așteptați în camera cealaltă.

•

Să fie oare sfîrșitul atît de simplu ? Vine, de aiurea, o femeie și-ți spune : „ăsta-i, pune mîna pe el !“ și cu asta, gata ? Damian e venit de mai mulți ani aici, are familie și copii. Astea nu mai contează ?

Telefonul începu să sune prelung.

— Alo ! Tovarășul căpitan ? Bună seara. Sînt tot eu, Camelia Radu.

— Camelia Radu ?

— Casieriţa de la gară.

— A, mă scuzați. Ținea receptorul în dreapta, iar cu stînga își masa fruntea și ochii. Îl durea capul. Te pomenești că fac o răceală. Asta-mi mai trebuie.

— Mi-am adus aminte de ceva, poate vă interesează.

— Vă rog. Nu știa de ce-i vine să fie atît de politicos în fața acestei femei.

— Să nu mi-o luați în nume de rău.

— Vă ascult.

— Știți, omul acela care nu reușea să-și numere banii. M-a înjurat.

— Se poate ?

— Da. Apoi mi-a spus, dar de asta nu sînt chiar sigură, s-ar putea să mă-nșel, a spus că bănuiește că și miliția din Ridiș se mișcă tot atît de încet.

— Cum ? Lui Roitan îi venea să rîdă.

— Poftim ? Nu v-am auzit bine.

— Altceva nu vă mai amintiți ?

— Nu prea. Doar ce v-am spus.

— Dar a vorbit, nu ? I-ați auzit glasul.

— Da, dar știți, eu număram banii.

— Încercați totuși să vă aduceți aminte. Gîndiți-vă că vă vorbește în clipa aceasta. Îl auziți ?

— Ce ?

— Drace ! îi scăpă lui Roitan. Glasul.

— Am să încerc. Dacă reușesc vă mai sun.

— Mulțumesc.

— E chiar atîta de important ?

— Sper.

Puse receptorul în furcă și-l strîgă pe plutonier.

— Unde-i ?

— În camera de oaspeți a primăriei.

— E cald acolo ?

— Așa și-așa.

— Păzește-o să nu plece. Nu trebuie să se întîlnească, deocamdată, cu Damian. Vezi dacă a mîncat. Dacă nu, adu-i ceva de la alimentară sau de la cofetărie. Te descurci tu. Principalu-i să stea liniștită acolo. Pîn-o chem eu. Se opri un moment, gîndindu-se la ceva, apoi continuă. Cred că nu se mai poate întoarce în seara asta. La cîte..., și din nou se opri (Ursu îl asculta, calm, lîngă ușă), stînd pe gînduri sau, poate, ascultînd ceva ce numai el putea auzi, aranjez eu altfel, zise. Făcu un semn cu mîna. Plutonierul se retrase închizînd ușa în urma lui.

Ridică receptorul și formă un număr de telefon. De cînd s-a întîlnit cu soția lui Dodu părea cuprins de febrilitate, de un soi de neliniște.

— Alo ! Tu ești ?... Da... Mai tîrziu... Nu... Vezi că mai vin cu cineva. Ai... Mă rog, treaba ta. Fă focul și în camera cealaltă... Cum ?... Nu, o femeie... O să afli. Acum am treabă... Bine. Noapte bună... Poftim ?... Da, e bine. Te las.

Luă creionul și începu să mîzgălească niște figuri pe coperta unui dosar.

Cineva care a știut că are bani. Și unde-i ținea. Și că nu avea de gînd să-i expedieze acasă decît a doua zi. Adică astăzi. Cineva care știa zilele în care o vizitează pe Zenobia, cînd merge și cînd se întoarce de la ea. Și pe unde. Deci, cineva foarte apropiat lui. Bunăoară, un prieten. Dar n-a avut. Cel puțin în Ridiș. Cățelu ? Posibil. Zicea că-i citește scrisorile. Sau ceilalți. Oricare din ei. Lae ? Cam fricos pentru așa ceva. Dar putea lovi pe la spate ? Sigur, e chiar genul lui. Dă și o ia la goană. A trebuit să-l și scotocească după aceea. Zenobia ? Singură, nu. Împreună cu Lae, cu Damian ? Auzi, domnule, Damian !

Va să zică, își ascundea banii în haină, sub căptușeală. Care bani ? Ultimul salar ? Doar pe ceilalți i-a trimis, lună de lună, acasă. Dar dacă... În fond, de unde să știe nevastă-sa cît cîștiga el cu adevărat ? Bine, însă la ce-i trebuiau ? De cheltuit nu cheltuia pe nimic. Să-i știe în siguranță ? Înseamnă că nu avea încredere nici măcar în propria nevastă. Mentalitate de țăran precaut ? Pentru asta există cecul. Dar dacă banii nu au nici o legătură cu moartea lui și istoria neveste-si e adevărată ?

Deschise sertarul și luă o bomboană. În obrazul drept îi apăru o umflătură, ca un abces de măsea. Începea să simtă că a trecut ora obișnuită de cină.

Petran își vîrî capul prin deschizătura ușii.

— M-am întors, spuse, și îi făcu loc, să intre, lui Damian.

Damian înaintă trei, patru pași și se opri în mijlocul încăperii, nedumerit.

— Era chiar atît de urgent ? întrebă, ușor enervat, încercînd totuși să își păstreze calmul. Am atîtea pe cap !

— Toată lumea are, spuse Roitan, lăsîndu-l să stea în picioare.

— Mă rog, dar la noi e acuma un balamuc... Închiderea anului, știți cum e. Situații peste situații și pe toate trebuie să le fac eu, nu altcineva.

— Doar o întrebare, zise Roitan și se rezemă, cu scaun cu tot, de peretele din spatele său. Își ținea mîinile împreunate pe piept și surîdea imperceptibil unui gînd, desigur plăcut.

— Dacă nu durează mult, e în regulă. Damian își trecu greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Căuta să vadă care scaun e mai aproape, pentru cînd va fi cazul să se așeze.

— Numai de dumneata depinde cît va dura.

— Atunci, vă ascult. Simți ceva ostil în glasul căpitanului, așa că neliniștea îi spori. Se vedea asta după zbaterea precipitată a ochilor.

— De cînd îl cunoști pe Pavel Dodu ?

Deschise gura pentru a răspunde imediat, dar și-o închise la loc. Îi privea pe rînd, pe Roitan și pe plutonierul Petran, cu niște ochi în care năvălise brusc spaima. Făcu cîțiva pași și se așeză pe cel mai apropiat scaun, chiar pe acela pe care-l ochise de la început.

— Ce vreți să spuneți cu asta ? Își vîrîse căciula între genunchi și strîngea cu putere de ea.

— Dacă vrei răspunzi, dacă nu, nu. Petran are să scrie exact ceea ce spui.

Căuta ceva prin buzunare.

— Pot să fumez ?

— Nu, spuse Roitan. Aici nu se fumează. Stătea tot așa, cu mîinile împreunate, legănîndu-se cu scaun cu tot. Își mutase umflătura în partea cealaltă.

— Păi, dacă tot ați aflat... Mă întreb totuși, de unde? La urma urmei nu are nici o importanță. Deci, pînă la urmă, a căzut zarul pe mine ?

— Tovarășe Damian, te întreb încă o dată. De cînd îl cunoști pe numitul Pavel Dodu ? Ești gata, plutonier ?

Petran aștepta la cealaltă masă, cu pixul în mînă.

— Sîntem consăteni, spuse Damian uitîndu-se cu coada ochiului la Petran, care începuse imediat să rioteze.

— Da ?

— Da. Dar nu văd ce rău e în asta. Arestați toți consătenii lui Dodu ?

— Nu fi prost, i-o tăie Roitan, mai bine gîndește-te la soarta dumitale. Am impresia că nu-ți dai seama de pericolul în care te găsești. Astă-noapte a fost omorît un om.

— Știu. Dar nu înțeleg ce legătură am eu cu chestia asta.

— Chiar nu înțelegi ?

Roitan reveni cu scaunul în poziție normală și își așeză mîinile pe tăblia biroului.

— Nu, spuse Damian, cu un glas rugător, frecîndu-și, inconștient, palmele transpirate.

— Spune-i lui Ursu s-o aducă aici.

Petran se ridică și ieși fără să spună o vorbă. De fapt tăcuse și pînă atunci. Apoi se auziră niște pași și Maria Dodu intră însoțită de cei doi plutonieri. Petran își reluă

locul în fața hîrtiei aproape albe. Cînd o recunoscu pe Maria, Damian se ridică brusc în picioare.

— A, domnul Damian ! spuse femeia și vru să se repeadă la el, dar Ursu o prinse de mînă.

— Vă rog, spuse Roitan, ridicînd glasul suntem oameni civilizați, ce naiba. Luați loc !

Se așezară toți, cu excepția lui Ursu, care rămase în picioare, la spatele Mariei. Roitan se adresă lui Damian

— O cunoști pe femeia aceasta ?

— Da, zise Damian, cu jumătate de gură. Se trase puțin într-o parte, ca și cum i-ar fi fost frică de ea

— Dumneata îl cunoști pe cetățeanul acesta ?

— Îl cunosc, răspunse Maria, nedumerită. Era clar că nu mai participase la o astfel de confruntare. De ce mă-ntrebați ?

— Ce ai de spus despre el ?

Acum părea mai puțin convinsă ca înainte. Totuși repetă, aproape cuvînt cu cuvînt, povestea spusă mai înainte Fața lui Damian era un adevărat caleidoscop de expresii Mirare, stupoare, atenție încordată, aprobare sau dezaprobare, dezgust și protest, în funcție de ce spunea femeia în momentul acela. Cînd aceasta sfîrși, Damian nu spuse nimic. Stătea doar, cu capul mult aplecat și cu palmele așezate pe genunchi, privindu-și intens vîrfurile bocancilor

Femeia rămăsese nemișcată, țeapănă, cu spatele drept, cu toate fibrele încordate. Avea aerul pisicii care ține laba pe coada unui nefericit de șoarece prăpădit; nehotărîtă dacă trebuie sau nu să-l înghită atunci.

— Ei, făcu Roitan, văzînd că tăcerea se prelungește, ce ai de spus despre istoria auzită ?

Damian își ridică, încet, capul și privi în ochii lui Roitan.

— Tovarăse căpitan, aș vrea să stau de vorbă cu dumneavoastră între patru ochi. Se poate ? Numai cinci minute.

Petran se uită la căpitan, apoi îi făcu un semn colegului său. Ieșiră pe rînd, Ursu cu Maria, înainte, Petran după ei, închizînd ușa.

— Te ascult, spuse Roitan cînd rămaseră doar ei doi. Dar fii scurt.

— Tovarăse căpitan, femeia asta-i nebună. Dumneavoastră nu aveți de unde s-o știți. I-a mîncat zilele sărmanului Dodu. Niciodată n-a fost mulțumită de el. Ea l-a mînat de acasă.

— Vrei să spui că toată istoria aceea-i o pură invenție de muiere bolnavă ?

— Nu toată, recunoscu Damian. Doar partea care se referă la amestecul meu în asasinatul acesta.

— Deci recunoști că între familiile voastre era o ură veche, de moarte ?

— E adevărat, dar asta a fost mai demult.

— Și vrei să cred că tu ești nevinovat ca un prunc ?

— Nu vreau, tovarășe căpitan. *Trebuie*, pentru că, într-adevăr, de data asta nu am nici un amestec.

— Vorbe, zise Roitan. Cu astea nu mă poți cumpăra.

— Nu-s vorbe, tovarășe căpitan. Ce interes aș fi avut să-l omor ?

Roitan se înveseli dintr-odată. Ce caraghioși ! Se învîrteau amîndoi în jurul unui băț, parc-ar fi fost legați de el cu o funie. El nu știa deocamdată cum să-l atace, ăla nu știa să se apere. Doi caraghioși.

— A spus femeia cît se poate de clar. N-ai auzit ?

— E disperată. Vrea să găsească un vinovat. Vrea să recupereze de la cineva banii aceia.

Ori pe unde ar fi luat-o, tot acolo ajungeau, la blestematii aceia de bani din pricina cărora un om trebuise să moară.

— Care bani ?

— Știe toată lumea, nu numai eu. Răbda foame numai să nu cheltuie. Și-i ținea în căptușeală.

„Ce prost, doamne iartă-mă, și Dodu ăsta. Ascunde banii și apoi dă anunț la ziar să știe toată lumea unde i-a pus."

— Atunci, cine crezi c-a făcut-o ?

— Nu știu, spuse Damian, dar toți dorim să-l prindeți cît mai repede pe vinovat. Pot să plec ?

Roitan nu-l privea. Începuse să scrie ceva pe dosarul acela vechi, cu colțurile îndoite în sus.

— S-ar putea să te chem mîine din nou. Așa că stai pe aproape. Pînă atunci, treci dincolo și scrie o declarație. Mă interesează tare mult ce-ai făcut în seara și în noaptea trecută.

Înainte de a ajunge la ușă, Damian se întoarse spre Roitan.

— Vedeți, tovarășe căpitan, tocmai ăsta este necazul, că nu am cum demonstra că am stat toată noaptea acasă.

Apoi ieși cu adevărat.

•

Îi era foame. Era și obosit. De dincolo se auzea, în răstimpuri, stridentă, vocea Mariei. Se gîndi la ziua care îl așteaptă și, cu neplăcere acum, la seara pe care o va petrece sub amenințarea neostoită a acelei voci. Ar fi vrut să mănînce în liniște, să nu vorbească și să se culce cît mai degrabă.

— Ursule !

Plutonierul apăru imediat, privindu-l întrebător. Știa foarte bine cînd trebuie și cînd nu să vorbească. Fața căpitanului era obosită.

— Femeia trebuie să plece mîine dimineață. Răspunzi de asta. O conduci la gară și o urci în tren. Nu mă interesează încotro dorește să meargă. La noapte doarme în camera aceea. Fă-i un foc bun. I-ai luat ceva de mîncare?

— Da, spuse plutonierul.

Cum Roitan nu mai continuă, se întoarse și ieși. Căpitanul întinse mîna înspre telefon, apoi și-o retrase. Pur și simplu nu avea chef să vorbească cu nimeni. Nici măcar cu nevastă-sa.

CAPITOLUL VII

Peste noapte ninsese iar, abundent, dar acum cerul era curat, albastru ca o imensă pajiște de albăstrele înrourate. Bătrînul Țopa curăța trotuarul cu o lopată de lemn.

— Bună dimineața. Merge treaba ?

— Mulțam dumneavoastră. Încet, ca la bătrîni.

Se oprise din lucru și stătea proptit în coada lopeții. Dădură mîna. Topa avea o palmă aspră și caldă.

— Fecioru-i acasă ?

— Acasă, da-i cam bolnav.

Își reluase poziția aceea ciobănească, doar că îi lipsea bunda și, într-o oarecare măsură, ciomagul. Se vede că era mulțumit și de coada lopeții.

— Asta nu-i bine, se căină și Roitan, ca stăpînul lui. Ce are ? Că ieri era sănătos.

— Răceală.

— Așa-i iarna.

— Și-i necăjit tare din pricina papagalilor.

Lui Roitan i se păru că n-a auzit bine.

— Poftim ?

— Ce-ați spus ? Bătrînul își duse palma cupă la ureche. Vorbiți mai tare că nu aud bine cu dreapta.

— Spuneai ceva de niște papagali, strigă Roitan, făcînd un pas înainte, să fie mai aproape de Țopa.

— I-au murit toți într-o noapte. Cred că de aia i s-a cătrănit. Patru-a avut și-au murit într-o noapte.

— Cînd ? vru să știe Roitan, așa, numai pentru ca-i făcea plăcere bătrînului. Cînd au murit ?

Bătrînul stătu o vreme pe gînduri. Dincolo de el, în fața casei vecine, alt bărbat mătura trotuarul, și peste drum alții se îndeletniceau exact cu aceeași treabă. Trecu un camion și unul îi strigă ceva șoferului din cabină.

— Nu în noaptea asta, în ailaltă, zise bătrînul. Ieri i-a-ngropat. Hi, hi ! făcu apoi, parc-ar fi fost creștini, nu păsări.

— Nu se poate scula ?

— Stă-n pat, spuse bătrînul, astăzi nici n-a mîncat.

Roitan se gîndi că bătrînului, ca oricărui om care stă mai mult singur acasă, îi face plăcere să mai schimbe o vorbă cu cineva. Dar era vremea să plece, așa că îl lasă să-și vadă în continuare de zăpadă și de ce treburi o mai fi avînd el de făcut.

— Am să trec mai tîrziu pe la el, îi strigă în ureche, am o problemă de discutat.

— Mă rog, mă rog, spuse bătrînul, oricînd sunteți bine venit. Am să pun și-o oală de vin la-ncălzit.

Ajuns la colţ, o luă spre stînga. Îşi imagină un fel de „t" mare urmat de un punct, cam în felul acesta ; T., în care bara de sus şi piciorul literei erau străzi, iar punctul, clădirea gării. Dodu a fost găsit aproape de capătul de jos al piciorului. Lae şi Zenobia Marcu au casele pe bară, băiatul în jumătatea dreaptă, pe la mijloc, iar femeia în stînga, aproape de punctul în care cele două linii se întîlnesc. Dormitoarele muncitorilor sînt dincolo de gară, cam la opt sute de metri în lungul căii ferate. Îşi dădu seama că silozul poate fi un alt punct, în faţa literei.

Omul acela era tot acolo, rezemat de gard, ca şi cînd nu s-ar fi mişcat din noaptea trecută. De data aceasta îşi luase haine groase pe el. Cîinele nu se vedea.

— Nimic nou, tovarăşe căpitan ?

Roitan se opri mormăind ceva de neînţeles. Ultima ninsoare acoperise locul cu un strat gros, uniform.

Cel puţin acuma ştie de unde venea şi încotro se îndrepta Pavel Dodu. Mai privi o dată în jur, apoi se întoarse şi porni îndărăt fără să audă salutul omului de după gard.

Şi că avea bani la el. Şi că cineva, după ce l-a omorît, a rupt căptuşeala hainei şi i-a luat. Şi că de banii aceia ştia, cu o mică aproximaţie, întreg Ridişul, fără să mai punem la socoteală ortacii cu care lucra şi dormea şi femeia aceea căreia-i spărgea, din cînd în cînd, lemne, şi care, mai mult ca sigur, este unul din ultimii oameni cu care a vorbit Dodu în noaptea aceea.

Se opri o clipă în faţa porţii Zenobiei, apoi păsi mai departe, grăbindu-se tot mai tare pe măsură ce se apropia de sediul miliţiei.

Pe birou, în dreapta, apăsate de tamponul căruia Ursu, în sfîrșit, îi găsise o întrebuințare, îl așteptau declarațiile cerute cu o zi înainte, iar în mijloc, chiar în fața lui, într-un plic mare, raportul trimis de Boieru și, probabil, fotografiile.

Plutonierul aștepta, ca de obicei, în ușa. Rotan observă, cu o ușoară invidie nici sieși mărturisită, cît de bine cădea uniforma pe trupul zvelt al acestuia.

Scoase carnetul din buzunar și-l răsfoi cu atenție.

— Petran a venit ?

— Să-l chem ?

— Da. Apoi își aduse aminte : Ce-i cu femeia ?

— Cum mi-ați spus. Am dus-o și-am urcat-o în tren. Zicea că trebuie să-și transporte bărbatul acasă.

Ieși și se întoarse imediat cu Petran.

— Tu, și arătă înspre Ursu, te duci la poștă și te interesezi cînd a trimis Dodu acasă ultimii bani. Și cîți. Nu mă privește cum faci. Te descurci. E o tînără acolo care zîmbește cam mult. Apoi mergi și vezi cît a luat pe decembrie și în celelalte luni de cînd lucrează acolo. Scrii totul pe o hîrtie și vii repede înapoi. Tu (Petran făcu un pas înainte) mi-o aduci urgent pe Zenobia Marcu. Mi se pare că o găsești la cantină. Ieri a fost liberă. Ridică tamponul și fua declarațiile în mînă. Le-ați citit ?

— Da, spuse Ursu.

— Și ?

— Mai nimic. Damian zice că a lucrat la birou pînă la nouă seara, după care s-a dus direct acasă. N-a mai ieșit. Ceilalți, cărți pe bani pînă la miezul nopții și berea pe care continuă totuși s-o ducă în dormitoare. Sînt sigur că nu numai ei. Afirmă că n-au fost mirați de întîrzierea lui

Dodu, pentru că s-a întîmplat și altă dată să vină tîrziu. În esență, cam asta-i. Curați ca lacrima. Putem pleca ?

Împinse declarațiile la o parte, pentru mai tîrziu, și se apucă să deschidă plicul. Pe birou căzură mai multe fotografii, dar, cum nu îl interesa decît raportul medicului legist, le împinse deoparte.

Cînd a auzit bătaia la ușă, tocmai aranja fotografiile, cîte patru, parc-ar fi fost cărți de joc pentru aflarea norocului.

Zenobia își pusese pe umeri, în grabă, un palton verde, frumos. Părea ceva mai odihnită decît în seara trecută. Două cute foarte vizibile porneau în jos de la fiecare colț al gurii. Ezitînd, se așeză totuși pe scaunul arătat de Petran.

— M-am gîndit să reluăm discuția de aseară.

— Cum doriți.

Continua să fie ostilă. Ochii îi exprimau perfect sentimentele cu care a intrat în biroul căpitanului.

— Situația este puțin deosebită, ținu s-o anunțe Roitan. De data asta va fi o discuție oficială. Tot ce spui se va consemna în procesul-verbal.

Femeia rămase la fel de impasibilă ca și pînă atunci. Aproape că nici nu clipea.

— Nici nu mi-am închipuit altfel, spuse din vîrful buzelor, ca și cînd i-ar fi făcut căpitanului o favoare nemeritată.

— Atunci, să începem. Numele ?

Întrebarea nu păru s-o surprindă. Răspunse imediat.

— Marcu Zenobia.

— Vîrsta ?

— Douăzeci și șase de ani.

Apoi domiciliul, starea civilă și locul de muncă. Petran nu-și ridicase niciodată ochii de pe foaia pe care scria.

— L-ai cunoscut pe numitul Dodu Pavel ?

— Da.

— De cînd ?

— Din octombrie sau noiembrie anul trecut.

— Mai precis.

— Nu știu.

— În ce relații erai cu el ?

Ezită numai o clipă, cît să-și așeze palmele una peste alta, în poală.

— Nu înțeleg.

— Te vizita ?

Pistruii o dădură iarăși de gol, dar ea n-avea cum să-i vadă propria față.

— Uneori, spuse, mai puțin sigură de data aceasta.

— Cu ce scop ?

Făcu o mișcare, ca și cînd ar fi vrut să se ridice, brusc, în picioare, dar renunță. Rămase pe scaun, însă mai puțin țeapănă decît pînă atunci.

— Sînt o femeie singură. Unele lucruri le pot face numai bărbații, spuse, și în același moment își dădu seama că vorbele ei pot fi înțelese și altfel, așa că se simți datoare să precizeze : tăiatul lemnelor, de exemplu.

— Mă rog, spuse Roitan. Îl plăteai pentru asta ?

— Da.

— Cu bani ?

— Poftim ?

Era ca și cînd cineva ar fi stat în spatele ei, pregătit gata, și-i punea la timp masca aceea pe față. De indignare.

Roitan renunță la întrebare.

— Te-a vizitat și în noaptea, mă rog, în seara în care a fost omorît ?

— Da.

— La ce oră a plecat de la dumneata ?
— După douăsprezece.
— Înainte de unu ?
— Da.
— A rămas vreodată toată noaptea acolo ?
— Nu.
— Niciodată ?
— Nu, niciodată.
— Știai că în ziua aceea a luat salariul ? Că-și ținea banii ascunși în căptușeala hainei și că, lunar, trimitea acasă o parte din cît cîștiga ?
— Da. În ultimul timp îmi spunea totul. Doar aseară v-am...
— Nu contează, o opri căpitanul. Acum e altă zi. Cîți bani a avut la el ?
— Vreo două mii și salariul din ziua aceea.
— La plecare ai ieșit, cu el, l-ai condus ?
— Nu.
— Așa procedai de fiecare dată ?
— Da, mă feream să nu mă vadă vecinii.
— Avea dușmani ? L-a urmărit cineva vreodată ?
— Nu știu. Nu cred. Nu mi-a spus niciodată. Poate..., dar se opri aici, nemaivrînd să continue.

Intră Ursu, puse o hîrtie pe birou, și-i șopti ceva căpitanului la ureche.

— Bine, spuse Roitan. Să aștepte. Nu, zise apoi, să se ducă acasă. Am să trec eu pe la el cînd termin aici. Rupse o foaie din carnețel, scrise cîteva cuvinte pe ea și i-o întinse plutonierului. Transmite-o urgent la toate stațiile, pînă la Arad, inclusiv. Ursu ieși cu hîrtia în mînă. Roitan se întoarse iar spre Zenobia.

— Ce-a căutat Lae, aseară, la dumneata ?

Nu știu dacă v-a sărit vreodată un arc, brusc, din mînă. Nu-l vezi. Doar îți dai seama că nu îl mai ai. Roitan tocmai căuta în sertar hîrtia aceea pe care Dodu scrisese nume de oameni și cifre. Cînd si-a ridicat capul i-a auzit doar pașii grăbiți pe linoleumul coridorului.

— S-o aduc înapoi ? întrebă Petran, gata de fugă.

— Las-o, spuse Roitan, privind foaia (o coală smulsă dintr-un caiet), se va întoarce singură. Cred că-i destul de deșteaptă să nu facă prostii cînd nu trebuie.

•

Astepta totuși un răspuns, deși nu-și pusese mari speranțe în mesajul acela. Mai ales că ar fi putut să-l transmită încă de ieri. *„Căutăm individ, fără semnalmente precise, care a coborît, probabil, marți, 18 ian. din trenul de 4 și 38', cu plecare din Ridiș. Suspect crimă și jaf. Posibil bani asupra lui. Credem periculos."*

În primul rînd îl interesa Aradul. Dacă ar fi fost el în locul individului, acolo s-ar fi dus, să se piardă prin mulțimea de muncitori care inunda în fiecare dimineață gara orașului.

Dar dacă totuși, totuși... Ce putea face altceva decît să aștepte și să tresară la fiecare țîrîit al telefonului ? Și să privească fotografiile și să recitească procesul-verbal al doctorului Boieru, care nu reușea decît să îi întărească părerile despre afacerea aceea.

Se foi de ici, colo, citi corespondența venită cu poșta de dimineață și pe la unsprezece își aduse aminte de Ianc

— Rămîi aici, îi spuse lui Petran, eu dau o fugă pînă la Țopa. Trebuie să-l văd și să-i pun cîteva întrebări

— A fost aici mai devreme. V-a căutat.

— Știu. Nu contează.

Se îmbrăcă și ieși.

Mergea cu gîndurile aiurea, așa că nu o văzu pe Zenobia decît cînd ajunse chiar lîngă ea.

— Ai și astăzi zi liberă ?

De data aceasta, pe fața și în toată atitudinea ei nu mai era nici urmă de bățoșenie. Își freca mîinile, să și le încălzească.

— V-aș ruga să-mi iertați purtarea de-azi di...

Roitan făcu un gest scurt, cu mîna, a nepăsare.

— Lasă. Mă aștepți de atunci ?

Zenobia repetă cu dreapta, automat, același gest al căpitanului.

— Nu merită să vă faceți probleme doar pentru atîta lucru.

Erau chiar în fața casei.

— Nu vreți să intrăm puțin ?

— Nu. Sînt grăbit. Putem discuta și aici. De fapt nici nu știu de ce mi-am pierdut atîta vreme cu dumneata. Și execută iar gestul acela, a lehamite, a nepăsare. Poate cînd mă întorc, zise apoi, dacă nu ai o treabă mai importantă

Plecînd, o auzi în spatele său trăgîndu-și nasul.

Intră în curte, sui cîteva trepte și ciocăni cu putere la ușă.

— Cine-i ?

Bătrînul stătea singur la masă. În încăpere plutea un miros puternic de vin fiert în care s-a pus scorțișoară. Lui Roitan i se păru că perdeaua de la ușa din fund se mișcă încet.

— Nu-i rău, zise zîmbind, înăuntru cald și oala cu vin pregătită gata, pe sobă.

— Da, da, spuse bătrînul ridicîndu-se de la masă, ce să facem ? Ne petrecem și noi zilele cum putem. Cum îr

mîine ne duc ăştia tineri la groapă. Luaţi loc. Si nu uitaţi..., Ţopa bătu, semnificativ, cu arătătorul în urechea lui dreaptă.

— Băiatu-i mai bine ?

Bătrînul nu răspunse. Lipăi maruntă pînă la bufet, deschise o uşă, luă două căni, le clătî în galeata din colţ, se întoarse cu amîndouă cănile într-o mînă, scoase oala de pămînt din dubă, puse cănile pe masă şi le umplu. Din oală şi din căni se ridicau aburi.

— Să trăiţi ! spuse bătrînul, ciocnind cănile una de alta.

— Sănătate şi viaţă lungă. Lui Roitan i se păru iar, în timp ce sorbea cu precauţie din lichidul fierbinte, ca cineva, dincolo de uşă, mişcă perdeaua aceea.

Cuprinsese cana cu ambele palme, încălzindu-şi le. Stăteau amîndoi în picioare.

— Doarme ? întrebă Roitan, arătînd cu capul înspre camera cealaltă, unde ştia acum, sigur, că se află băiatul.

— Stă-n pat. I-a dat doctorul trei zile scutire.

— Pot să... Nu-l deranjez ?

— Intraţi ! se auzi de dincolo vocea lui Lae. Nu vă sfiiţi. Ştiu că pentru mine-aţi venit şi nu pentru vinul lui tata.

Stătea în pat şi îl privea cu ochii lui mici şi obraznici. Cam nebărbierit de două, trei zile. Peste tot haine împrăştiate la întîmplare.

— Răcit ? întrebă căpitanul, continuînd să privească în jur.

— Doctorul zice că nici dac-aş fi dormit dezbrăcat în zăpadă nu mi se putea întîmpla ceva mai rău.

Vorbea răguşit şi cu un hîrîit ciudat, ca şi cînd i-ar fi fiert ceva acolo, în adîncul pieptului.

Pe o măsuţă, sub geamul dinspre stradă, erau aşezate goale acum şi pustii de orice viaţă, coliviile papagalilor. Pe

fundul lor. împrăstiate printre murdărie și grăunțe de mei, străluceau cîteva pene albastre, verzui.

— Poți vorbi ?

— Dacă nu mă puneți să strig. Cu tata nu mai am nici o șansă.

Abia atunci își dădu seama că bătrînul aștepta, tăcut, în spatele său. Se așeză pe unul din scaunele care părea ceva mai liber.

— Bănuiești de ce am venit, nu ?

— Dați-i drumul, nu vă pierdeți timpul cu introduceri. Și așa nu am nimic deosebit să vă spun.

Se vedea cum își mișcă mîinile sub plapuma trasă pînă la gît. Poate din cauza febrei, ochii îi străluceau nefiresc.

— L-ai cunoscut bine pe Dodu ?

Zîmbi, dintr-odată, batjocoritor.

— Nu v-am spus să lăsați introducerile ? Ce dracu ! Mă credeți si acuma copil ! Își întoarse capul spre dreapta, privind cu atenție zugrăveala pereților.

— Bine, spuse Roitan. ai dreptate. Atunci, spune-mi ce-ai făcut in seara de optspe spre nouăspe ianuarie ?

— Am stat acasă. Întrebați-l pe el. Continua să privească peretele, modelul tras cu vopsea aurie, ca și cînd atunci l-ar fi văzut prima dată. Așa-i, tată ?

— Poftim ? nu înțelese bătrînul.

— Tovarășul întreabă ce-am făcut alaltăieri seară. Spune-i și tu.

— S-a culcat devreme, spuse bătrînul. Zicea de-atunci că nu se simte prea bine. I-am spus să se bage în pat c-are să-i treacă.

— Așa, făcu Roitan, parcă neștiind ce să mai zică. Privea de cîtăva vreme coliviile și pervazul ferestrei.

— Altceva ? întrebă Lae, întorcînd din nou privirea spre ei.

— Gata, spuse Roitan, ridicîndu-se. Te las să te faci sănătos.

Se întoarse în prima cameră și-și bău restul de vin. Bătrînul dădu să-i mai toarne, dar îl refuză, acoperind cana cu palma. De la ușă, ca și cînd doar atunci și-ar fi adus aminte, îl întrebă pe bătrîn :

— Cum de-au murit ?

Țopa ridică din umeri.

— Știe-i Dumnezeu. Cînd m-am dus dimineața să-l scol, i-am văzut îngrămădiți unul în altul, cu capurile vîrîte în colțul cuștii. Erau țepeni. Ce să zic ? Atîta le-o fi fost dat să trăiască.

— Eh, făcu Roitan, dînd să iasă, s-or fi săturat și ei de amărîta aia de viață. Ca la-nchisoare. Mulțumesc pentru vin.

Bătrînul Țopa ținu să-l conducă pe „domnul căpitan" pînă la poartă. Doar vine atîta de rar pe la noi, își zise, pășind mărunt în spatele lui Roitan.

CAPITOLUL VIII

Era clar că Lae ieșea și intra, uneori, pe fereastră. Urmele de pe pervaz înlăturau orice dubiu în privința aceasta. Bătrînul și așa nu prea auzea, așa că putea fi un om păcălit. S-o fi ducînd și el, noaptea, pe la vreo nimfomană Zenobia, de exemplu. Nu spusese tînărul că are tot dreptul să-și viziteze vecinii ?

— Nu ați stat mult.

— Băiatu-i cam bolnav, spuse Roitan, oprindu-se în fața femeii. Te-ai putea duce să-l vizitezi.

Zenobia dădu din cap, într-un gest de protest mut

— Acum vreți să intrați ?

Se așezară pe aceleași scaune, ca în seara trecută. În cameră mirosea a aer rece, curat. Toate străluceau de curățenie. Încă nu aprinsese focul.

Roitan își scoase mănușile și căciula și le puse pe masă, în fața lui.

— Ascult, zise. De data asta părea că nu se grăbește.

Femeia se foia pe scaun, neștiind probabil cum să înceapă. Respira agitat, pieptul bogat, ridicîndu-i-se și coborînd la intervale scurte, în ritm sacadat.

Roitan se hotărî s-o ajute.

— Mă gîndesc... Cum ai ajuns dumneata la cantina aceea ?

— După ce m-am măritat, bărbatul meu a zis că o învățătoare nu poate fi nevastă de șofer. Făcusem doi ani de pedagogică. A trebuit să mă las.

— Nu-ți pare rău ?

— Acuma-i tîrziu. El e mort și eu sînt ceea ce sînt.

Era ceva amar în vorbele acelea și multă, multă deznădejde. Parcă prea multă. Dar nu plîngea. Nu încă, deși bărbia îi tremura vizibil și își coborîse privirea.

Cine era mort ? Bărbatul ei ? Pavel Dodu ? La care din cei doi se gîndise ? Poate că și la unul și la celălalt, în egală măsură. Pentru că amîndoi dispăruseră, în împrejurări tragice, pentru a nu se mai întoarce niciodată. Rămăsese acum, cu adevărat, singură. Ce rost mai avea s-o întrebe dacă l-a iubit pe Dodu ?

Scoase din buzunar hîrtia cu nume și cifre și i-o întinse.

— Ce poate însemna asta ?

Zenobia o parcurse încet cu privirea, apoi i-o dădu înapoi.

— Împrumuta bani, zise. Cu o mică dobîndă. Nu i-o luați în nume de rău. Făcea orice pentru a putea trimite acasă cît mai mulți bani. Arătă cu degetul un rînd tăiat cu creionul. Vedeți ? Înseamnă că ceilalți nu i-au înapoiat încă banii. Doar ăsta.

— Îi cunoști ?

— Da. Sînt toți șase muncitori la calea ferată. Îi servesc în fiecare zi, la cantină.

Lui Roitan îi veni o idee.

— Sumele-s mici. Cea mai mare nu trece de cinci sute de lei. Vrei să te ocupi dumneata de chestia asta ? Sigur, fără...

— Fără dobînzi ? Așa mă gîndisem și eu. Apoi vi-i aduc dumneavoastră.

Își mai venise în fire și nu mai era chiar așa de palidă. Căpitanului îi părea rău că trebuie să continue. Dar nu avea încotro.

— Ține hîrtia la dumneata, îi spuse. Apoi făcu o pauză înainte de a continua. Zenobia trase foaia spre ea și își puse palma deasupra. Îl privea liniștită.

— Regret că.... începu, aproape bîlbîindu-se, meseria ne obligă uneori să..., mă rog, ce mai...

Zenobia se înroșise toată, dar continua să-l privească pe căpitan, cu încredere. Părea că a reușit, în sfîrșit, să treacă peste punctul acela mort.

— Înțeleg ce vreți să spuneți. Da, aveți dreptate. Dar s-a întîmplat o singură dată. Poate nu vă vine să credeți dar a fost chiar în seara aceea. Numai atunci, în seara aceea.

Vorbise dintr-o suflare, fără pauze, și acum se oprise epuizată. Dar rămăsese tot liniștită.

— A, nu, zise Roitan, grăbit, eu voiam să te întreb de băiatul acela, de Lae.

Își strînse, brusc, amîndoi pumnii. În jurul gurii îi apărură mici pete albe, lipsite de sînge.

— Ce-i cu el ?

— Mă gîndeam că poate... după cum am văzut avea și el obiceiul să vină pe-aici. Și-apoi, știi cum e... Cînd doi bărbați umblă după aceeași femeie... Roitan începu să clipească des, ca și cînd i-ar fi intrat în ochi un fir de praf, sau l-ar fi supărat prea tare lumina de-afară.

— Un păduche ! strigă Zenobia, și lovi deodată cu amîndoi pumnii în masă. Ăla nu-i om. Așa-i cum spuneți. Umblă de mult după mine. O scîrbă, și-și zdrobi iar pumnii de muchia mesei, ca și cînd doar așa, maltratîndu-și mîinile, ar fi reușit să scape de mînia ce-o cuprinsese, de furia care îi mistuia ochii.

— Îți făcea curte ? spuse Roitan.

— Curte ? Se vede că nu-l cunoașteți. Știți ce mi-a spus aseară, înainte de a veni dumneavoastră ? Că acum, dacă tot a murit Pavel, vrea să fie el primul. O, oare nu mă poate scăpa nimeni de el ? Știți ce-mi spunea de fiecare dată cînd mă întîlnea ? Că se uită, seara, pe geam, să vadă cum mă... cu Pavel.

Roitan n-ar fi crezut că-i în stare să pronunțe chiar cuvîntul acela. Dar iată că o făcuse. Simplu, fără măcar să ezite. Acum plîngea prăbușită cu capul pe masă.

Ce putea să mai facă ? Se ridică și o mîngîie ușor, trecîndu-și palma în lungul acelui păr lung, mătăsos. O femeie sărmană. Prea tînără și prea singură.

Dacă ar fi primit vreo veste, Petran știa unde îl poate găsi. Se vede că mesajul lui n-a avut nici o urmare. Oricum, fusese obligat să încerce. Îi trebuia un fir. Un capăt mic de unde să înceapă apoi să deșire ghemul acela încîlcit. Dar nu-l găsea.

Își privi ceasul. Iar o să întîrzie la masă. Rise. „Parcă ar fi prima dată", își spuse.

— Vorbești singur, căpitane ?

Medicul Căliman stătea în fața lui, rîzînd cu toți dinții lui albi de bărbat sănătos.

— Iartă-mă, nu te-am văzut. Cu soarele ăsta care-mi bate în ochi...

Căliman rise iar și se dădu la o parte.

— Ai grijă cum umbli, să nu nimerești sub roțile unui camion.

— Cu ghețusul ăsta nu ar fi de mirare, zise Roitan, pregătindu-se să-și continue drumul. Te-am salutat.

Făcu cîțiva pași, apoi se întoarse brusc, pe loc, atît de repede încît era gata să cadă. Întinse o mînă și se sprijini la vreme de gard.

— Doctore !

Căliman veni grăbit înspre el.

— Nu te simți bine ?

— Auzi, și îl prinse de mînă, tu te pricepi la animale. Spune-mi de ce mor, cînd mor, papagalii ?

— Ce-ți veni ? întrebă Căliman, surprins.

— Am un cunoscut la care i-au murit toți papagali-ntr-o noapte. Toți. Și nu știe de ce.

— N-au fost bolnavi ? Oricum, nu cred c-ar fi murit toți deodată. Le-o fi dat cineva ceva să mănînce.

— Nimic. Totul a fost ca de obicei. Dimineața i-a găsit îngrămădiți unul în altul, cîte doi, cum îi ținuse în colivii.

— Știu eu... Adu-mi unul să-l văd.

— Lasă, zise Roitan, pregătindu-se să încheie discuția aceea, după cum se vedea, inutilă. Nu face să te deranjezi pentru atîta lucru. Tot nu mai pot fi înviați.

— Îngrămădiți, zici ? întrebă Căliman, ca și cînd i-ar fi încolțit în cap o idee.

— Cel puțin omul așa pretinde. Eu nu i-am văzut.

— Poate de frig. Nu le-o fi dat destulă căldură.

Desigur că ați intrat și dumneavoastră, măcar o dată, într-o cameră întunecoasă în care nu se vede nimic și apoi, brusc, ați aprins becul. Un fulger în plină noapte nu ar fi făcut în mintea căpitanului mai multă lumină.

— Fiți o comoară, doctore, strigă Roitan, și aproape o luă la fugă, cu tot trupul acela al lui, mare și greu. Iartă-mă, sînt tare grăbit.

Căliman rămase în mijlocul trotuarului, perplex, privind cu îngrijorare spatele căpitanului. „Am să trec totuși azi pe la el", își spuse, „cred că-i bolnav". Uitase, probabil, că el e medic veterinar.

•

Năvăli în birou, ca o furtună, lăsînd, pe unde trecuse, toate ușile vraiște : dezbrăcîndu-se din mers, aruncă paltonul la întîmplare și puse mîna pe telefon.

— Alo ! Căpitanul Roitan, cu doc..., a, chiar dumneavoastră ? Perfect. Doar o informație vreau. Ați dat astăzi unui tînăr, Nicolae Țopa, un certificat medical..., cum, n-a fost personal ?... Nu, nu-i nimic. Acum i-a trecut. O simplă indispoziție... Sigur... Bătrînul n-avea de unde să știe...

Mulțumesc, mulțumesc. Vă salut. Așșa ! zise. Acum o să vedem noi care pe care. Ținea încă mîna pe receptorul pus în furcă. Băieți ! strigă, avem treabă. Îi venea să își frece palmele. Sper că n-a întins-o. Sînt sigur că a observat cînd am văzut urmele de la fereastră.

Cei doi plutonieri îl priveau mirați, neînțelegînd nimic din agitația căpitanului.

— Fugiți și mi-i aduceți aici, repede, pe amîndoi. Lae și taică-su. Pe jos, pe sus, vă privește. Vreau să-i am în zece minute. Se întoarseră să plece. Stați ! îi opri Roitan. Unul din voi rămîne acolo să sape unde și-a îngropat ăla papagalii. Vă spune bătrînul. Asta-i, și le făcu semn că pot să plece.

În sfîrșit, găsise firul de care putea acum să tragă. Peste cîteva ore ghemul va fi gata înfășurat, rotund și moale, ca și mingile acelea de cîrpe cu care se juca în copilărie.

Numai că pînă la urmă avea să fie mult mai greu decît și-a închipuit căpitanul. În cutia aceea de carton, scoasă de Petran din pămînt, nu au găsit decît papagalii. Pe bătrîn, pînă la urmă, au fost nevoiți să-l trimită acasă. Tot nu aveau ce afla de la el. Ținea morțiș de o singură idee. Că băiatul lui s-a culcat devreme și că e om cinstit. Nu l-au putut scoate din asta.

Așa s-a făcut ora cinci (începea să se întunece) și nici unul din ei nu a reușit să pună ceva în gură. Pachetul trimis de Marta aștepta nedesfăcut în încăperea cealaltă. Doar cafele. Din cînd în cînd, Petran trecea drumul și se întorcea cu încă un rînd. Nici dac-ar fi fumat, Roitan nu și-ar fi simțit limba mai încărcată.

Lae stătea pe un scaun, în mijlocul camerei. Îl luaseră direct din pat, nemailăsîndu-i timp să se bărbierească.

Cu mici și neînsemnate schimbări, repetaseră de nu știu cîte ori aceleași întrebări și primiseră aceleași răspunsuri. Lui Roitan îi venea să-l bată. Un păduche, exact cum spusese Zenobia Marcu.

— Numele ?

— Țopa Nicolae.

— Vîrsta ?

— Douăzeci și trei de ani.

— Profesia ?

— Muncitor necalificat.

— Antecedente penale ?

— Două luni, cu suspendare. Scandal în public și ultragiu.

Ce-i drept, avea un vocabular adecvat. Și o stăpînire de sine pe care nu i-ar fi bănuit-o.

— L-ai cunoscut pe Pavel Dodu ?

— Da. Am fost colegi de echipă.

— Numai atît ?

— Ce altceva ?

— Nu ați umblat la aceeași femeie ?

— A ! V-a spus Zena. Am încercat și eu marea cu degetul, dar mie nu mi-a surîs norocul. Nu se sfîrșește lumea din asta.

— Știai că purta la el, întotdeauna, o sumă de bani ?

— Toți știau. Cum avea unul nevoie, îi scotea din căptușeală și-l scria pe-o hîrtie. Cerea și dobîndă. Un cărpănos.

— Ce-ai făcut în noaptea de 18 spre 19 ianuarie ?

— Am stat acasă. Nu m-am simțit bine. Tata îmi poate fi martor. Altul nu am. Dac-aș fi știut ce urmează, chemam un vecin să doarmă cu mine. Nu-i vina mea că nu m-ați anunțat din vreme.

— Puteai să ieși fără să te vadă taică-tu.

— Puteam, dar n-am făcut-o.

— Dar altădată ?

— Vă referiți la urmele de la geam ? Nu am nevoie să știe bătrînul, întotdeauna, cînd plec eu de acasă și cînd mă întorc. Sînt sigur că și alți tineri procedează la fel. Numai eu cunosc vreo zece în Ridiș. Și nu toți sînt băieți. Adică de sex masculin.

Era ca și cînd ai fi încercat să ții într-o singură mînă o știucă vie, de cîteva kilograme. Și să mai și crezi că ai putea reuși.

— De ce ți-au murit papagalii ?

— Nu știu. Poate de bătrînețe, poate au fost bolnavi, poate că nu le-a picat bine mîncarea de seară. Știți, cumva, dumneavoastră ? V-aș rămîne îndatorat.

— Vrei să-ți spun eu cum s-a întîmplat ?

La întrebarea aceasta nu răspundea niciodată. Aștepta doar, cu calmul acela al lui, pe care nu reușeau să i-l zdruncine.

— Ai știut că vine în scara aceea la Zenobia. Cînd ai crezut că e timpul, ai sărit afară pe fereastră, ai tras-o în urma ta (dar de data asta n-ai tras-o bine, poate din grabă, poate din alte motive) și te-ai dus să-l pîndești. Cunoșteai foarte bine calea pe unde avea să se întoarcă. Cînd a ajuns în dreptul tău, i-ai sărit în spate și l-ai lovit cu sete. Sînt sigur că a doua oară nu ai mai fi avut curajul să dai. Deci, l-ai lovit și omu' a căzut.

— Cu ce ?

— Asta o să ne-o spui tu. Apoi a fost simplu să-i iei banii, doar știai bine unde și-i ține.

— Și cu ei ce-am făcut ?

— Și asta o să ne-o spui tot tu.

— Dar papagalii ?

Părea sincer interesat de soarta păsărelelor sale albastre.

— Ai răbdare. Ajung și acolo. Toate le-ai calculat bine în afara unui mic amănunt, pe care nimeni, nu numai tu, nu l-ar fi putut prevedea. Cred că nici chiar Pavel Dodu. Mă refer la ora cînd avea să plece el de la Zenobia. De obicei asta se întîmpla pe la unsprezece. Doar în noaptea aceea, dintr-o pricină pe care eu o știu și care nu te privește, a ieșit cu două ore mai tîrziu decît îi era în obișnuință. Acuma socotește și tu. Ca să nu-l scapi, ai plecat de acasă cel tîrziu la zece și jumătate (poate chiar mai devreme). Fereastra a rămas întredeschisă. Te-ai întors, bănuiesc, după ora unu. Și în tot timpul acesta frigul de afară a pătruns direct prin coliviile care, am văzut doar, erau așezate pe măsuță, sub geam. Mai pretinzi și acum că nu știi de ce-au murit papagalii ?

— Vorbe, zicea de ficcare dată Nicolae Țopa. Cu astea nu-i veți putea lămuri nici măcar pe tovarășii dumneavoastră.

Apoi s-a făcut șase, apoi șapte, apoi, drace ! șapte și jumătate (Petran era plecat după alte cafele), cînd a sunat telefonul. Un zgomot venit, parcă, din altă lume. Lae a tresărit cel mai tare.

— Alo ! Da... Să trăiți !... Da, chiar cu asta mă... Înțeleg... Apoi o vreme nu se mai auzi decît vocea neclară a celui de dincolo, de la celălalt capăt al firului, Roitan mărginindu-se să aprobe din cap și să-l privească tot mai atent pe Lae. Nu, nu-i nevoie, mă duc eu mîine dimineață. Așa... E perfect.

După ce termină, așeză, cu infinită precauție, parcă s-ar fi temut să nu-l spargă, telefonul în furcă. Deschise sertarul, scoase o coală albă și scrise în mijlocul ei, cu litere mari, apăsate, un singur cuvînt. Lae se aplecase mult în

față și îi urmărea fiecare mișcare, cu o atenție încordată. Roitan se ridică încet și, cu hîrtia ascunsă la spate, se apropie de băiat. Dori, pentru o clipă, să-i tragă cîteva palme, dar își zise că nu merită din partea lui nici măcar atîta consideratie. Îi puse, brusc, foaia în față.

Și asta a fost tot. Nu a mai trebuit să-i pună nici o întrebare.

CAPITOLUL IX

Roitan era la a doua porție de varză cu carne, exact mîncarea de care doctorii îi spuseseră să se ferească, mai ales seara.

Marta îl privea, cu coatele rezemate de masă și fața în palme, mulțumită, ca orice nevastă cînd își vede bărbatul mîncînd cu poftă.

Cînd termină, împinse deoparte farfuria în care rămăseseră doar cîteva oase. Își șterse buzele cu șervetul alb, apretat și bău încă o înghițitură de vin.

Acum, fără nici o reținere, putea spune că viața-i frumoasă. Se lăsă pe spate, făcîndu-se că nu observă curiozitatea abia stăpînită din ochii soției.

— Bei o cafea ?

Se ridică fără să mai aștepte răspunsul lui. Îi plăcea să-și facă de lucru prin bucătărie cînd era el de față. Se întîmpla atîta de rar. Atunci își punea șorțul cel mai curat și avea grijă să-și ascundă sub basma cele cîteva fire cărunte din păr.

Așează ceașca aburindă în fața lui și își reluă locul de la celălalt capăt al mesei.

Roitan își apleacă fața și mirosi cu nesaț.

— Ai grijă să nu te frigi, îl avertiză Marta.

— Mă întreb ce urmărești cu atîta potop de atenții ? spuse Roitan, continuînd să soarbă, cu nările, aburii calzi ai cafelei.

— Nu fi rău, protestă Marta, ducîndu-și mîna la gură, să nu i se vadă începutul de rîs.

— Dacă vrei și vrei să știi, spuse Roitan, mai grav decît ar fi dorit Marta să fie, ei bine, află că în viața oamenilor întîmplarea poate să joace un rol important.

Nu știu cum se făcea, dar de cîte ori era sătul, îi venea să filozofeze. Și să se simtă un factor important în propria lui casă. Mai ales cînd se întîmpla să dea pe gît și două, trei pahare de vin. Ca acum, bunăoară.

— Nu mă-ndoiesc, spuse Marta.

— Te-ntrebi, probabil, cum am dat de capătul acestei afaceri ?

Marta nu spuse nici da, nici nu. Plăcerea ei era doar să asculte și să-și vadă cît mai des soțul acasă. Ca acum, bunăoară.

— Dacă nu era casierița, reluă Roitan, Lae dormea și acum în patul lui, liniștit, ducîndu-ne de nas cu boala lui închipuită, rîzîndu-ne-n față. Iar noi n-aveam ce-i face.

Noi, adică Iuliu Roitan, înțelese Marta imediat. Dar nu spuse nimic. Era atentă doar să nu uite cînd trebuia să-i toarne-n pahar.

— Da, domnule, casierița aceea și doctorul Căliman care, orice-ar zice lumea, află că se pricepe la papagali.

Marta nu-și amintea ca cineva să fi contestat calitatea aceea a doctorului, dar, mă rog. Îi umplu pentru a patra oară paharul.

— Şi colegii, dom'le, de la Arad. Imediat ce le-am trimis cu mesajul au intrat în alertă. Vorbea cam greu. Vinul începuse să-şi facă efectul.

— Care mesaj ? îndrăzni Marta să-l întrerupă. Nu de alta, dar pînă acum nu înţelesese nimic.

— Taci şi ascultă. Nu trebuie să ştii tu tot. Vreau doar să te fac să-nţelegi. Căscă înainte de a apuca să-şi ducă mîna la gură. Aşa că i-au luat pe băieţi la rînd. Unde ai fost în noaptea aia, ce-ai făcut, cu cine ai fost ? Şi alte întrebări de soiul acesta. Că să vedeţi, că o fi, c-o păţi, dădeau flăcăii din colţ în colţ. Mucles ! le-au zis, cu noi nu vă merge. Pîn-au dat peste Gică.

— Car... Marta-şi înghiţi vorba la vreme. Ea trebuie doar să asculte.

— Care Gică ? Păi, vezi, asta-i. N-ai de unde să ştii. Ia scoate, măndicule, ce-ai dumneatale prin buzunare, i-au strigat, înghesuindu-l la colţ. Iete, scrisorica. „Poţi să vii cum ne-am înţeles. Gagiul are banii la el. Te aştept la trenul de zece. Lae". Pe asta uitase s-o piardă. Şi avea şi banii asupră-i. Patru mii două sute în cap. Umflaţi-l, băieţi, şi daţi-i urgent telefon lui Roitan să vedem dacă nu ăsta-i omul pe care îl caută. Şi ce crezi ?

— Ce ? făcu Marta.

— Aşa-i că nu bănuieşti ?

— Nu, recunoscu Marta, lăsîndu-şi, rusinată, privirea în jos.

— Nu se poate, se indignă Roitan.

— Dacă-ţi spun.

— El era.

— Fugi de-aici. Nu se poate.

— Ba uite că s-a putut.

Roitan duse iar paharul la gură. De data asta Marta i-l umplu se numai pe jumătate. Căscă iar și ochii începură să-i clipească a somn.

— Și Lae ?

— Ce-i cu Lae ?

— Păi, dacă zici că ăla. Gică, l-a omorît...

Roitan dădu din mînă, a neputință, ca un profesor în fața unui elev de care, cu toate străduințele lui, nu se prinde nimic.

— Fii atentă la mine. Împinse ceașca și paharul deoparte, eliberînd locul din fața lui. Bun. Treaba stă cam așa. Dodu și Lae umblau după aceeași femeie. Nu contează care, nu te interesează. Marta îl aprobă, dînd din cap. (Se gîndea cum să ascundă sticla cu vin.) Dar fata l-a ales pe Dodu. Toate-ar fi fost bune, dar Lae nu e omul care să se dea bătut cu una, cu două. Ce vrei, orgoliu de bărbat. Așa că s-a gîndit să se răzbune. Trebuie să-ți spun că ideea cu banii i-a venit mai tîrziu, după ce-a aflat că Dodu nu se desparte niciodată de ei. Numai că îi era frică. L-ai văzut pe Dodu ? Nu l-ai văzut. Păcat. Un român ca bradul. Și atunci a început să-i scrie unui prieten de-al său, Gheorghe Mihoc, zis Gică. Roitan își duse mîna la cap. Îi venea tot mai greu să-și țină ochii deschiși.

— Te doare capul ?

— Nu. De ce ?

— Ai băut cam mult. Marta luă sticla și o puse sus, pe dulap. Degeaba cerși, că nu îți mai dau.

— Ce, n-am voie și eu o dată, după terminarea serviciului ?

— Știi că nu-ți face bine. Hai și te culcă.

Roitan o împinse cu mîna, agale

— Du-te, te-am oprit cu să te culci ? Nu te-am oprit. Așa că nu mă bate la cap. Astăzi e seara mea liberă.

— Uite, stau. Dar îmi povestești mai departe.

— Ție ? Niciodată. După ce că mă faci beliv mai ai și pretenții ? Și cîte aș mai fi avut să îți spun ! Dar bine fac că îmi țin gura.

— Nu mă mai interesează. Mă duc să mă culc.

Se gîndea că poate-l determină astfel și pe Roitan să se urnească de-acolo.

— Te-ai supărat ? Hai, stai aici, și trase alt scaun de sub masă. Am să-ți povestesc tot.

Se așeză pe locul arătat de Roitan. Acum îi părea rău că a provocat toată discuția aceea. Roitan o cuprinse pe după umeri.

— Vezi, acum ești cuminte. Meriți o răsplată. Și nici nu mai beau.

Marta tăcea străduindu-se cu greu să-și ascundă ciuda. Ciudă pe ea, nu pe altul.

— Și cum îți spuneam, reîncepu Roitan, cînd a auzit că-i vorba de bani, treaba a început să-l intereseze și pe Gică. Și a zis că-i de acord. Tot prin scrisori. Așa că în ziua fixată, Lae l-a așteptat la trenul de zece și s-au dus să-l pîndească pe Dodu. Lae zice că Gică adusese cu el o măciucă, sau așa ceva, pe care-au aruncat-o apoi undeva, prin grădini. Banii i-a luat Gică, pe toți. Aveau de gînd să-i împartă mai tîrziu, după ce s-or potoli lucrurile. La urmă s-au dus care-ncotro. Ăla spre Arad, cu cursa de dimineață (își luase bilet dus-întors, așa că n-a mai trecut pe la casă), iar Lae, pe fereastră, în pat. Numai că între timp îi muriseră papagalii de frig. Asta-i. Ești mulțumită acum ?

— Da. Dar tot n-am înțeles care din ei l-a lovit.

— Cine crezi ?

— Nu știu. Spune tu.

— Gică. Lae e un fricos. Se teme și de umbra lui. Cînd l-am luat la întrebări tremura ca varga.

— Mai bine.

— Ce ? nu înțelese Roitan.

— Că nu a fost Lae.

— Unde ?

— Vreau să spun, că nu l-a omorît Lae.

— De ce ?

— Oricum, e de-al nostru. Nu mi-ar fi plăcut să-l știu criminal.

Roitan nu înțelese raționamentul Martei, dar o lăsă în pace.

— Ne culcăm acuma ?

— Cum vrei tu. Văd că te-ai săturat să mă mai ții pe după umeri, ca altădată. Cine-i femeia aia la care zici că umblau cei doi și pe care o cunoști și tu ?

Apoi se băgară în pat și Marta stinse lumina. Căpitanul începu imediat să sforăie.

— Taci că nu pot să dorm, strigă Marta la el, scuturîndu-l cu putere. Și nici nu mi-ai spus ce-ai scris pe hîrtia aia pe care i-ai arătat-o lui Lae.

— Gică, spuse Roitan, începînd iar să sforăie.

— Nu-i nici un Gică aici, mormăi Marta, întorcîndu-i spatele, furioasă. Și ce seară plăcută promisese să fie...

CUPRINS

RĂZBUNARE RATATĂ / 5
NOAPTEA PAPAGALILOR / 131

Lei 9

EDITURA EMINESCU

Colecția Clepsidra